

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO - MAZURSKIEGO

Raport nr I

z realizacji Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do 2020 roku

Stan na koniec 2009 roku

**Raport zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko- Mazurskiego
Zgodnie z Uchwałą Nr XLIV/841/10
Sejmiku Województwa Warmińsko- Mazurskiego
z dnia 26 październik2010**

Olsztyn, wrzesień 2010

Spis treści

Wstęp	3
1. Wiodący cel Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku	5
2. Opis realizacji priorytetów	8
Priorytet 1 Wzrost zatrudnienia	8
Działanie 1. Wzrost konkurencyjności i produktywności pracy	8
Działanie 2. Wzmocnienie systemu wsparcia inwestorów tworzących miejsca pracy	11
Działanie 3. Rozbudowa systemu samozatrudnienia	16
Działanie 4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego	20
Priorytet 2 Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej	24
Działanie 1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy	24
Działanie 2. Rozwój systemu edukacji przez całe życie	29
Działanie 3. Podniesienie standardów kształcenia kadr dla systemu edukacji	31
Działanie 4. Promocja pracy i przedsiębiorczości w systemie edukacji i wychowania	33
Działanie 5. Dostosowanie bazy materialnej oraz programów do wymagań nowoczesnej gospodarki	38
Priorytet 3 Efektywna organizacja rynku pracy	40
Działanie 1. Rozbudowa nowoczesnych struktur zarządzania regionalnym rynkiem pracy	41
Działanie 2. Upowszechnienie partnerstwa i dialogu społecznego w regulacji rynku pracy	45
Działanie 3. Wzmocnienie spójności i solidarności społecznej	46
Działanie 4. Wsparcie dla instytucji i organizacji działających na rzecz kapitału ludzkiego	52
Działanie 5. Harmonizacja systemu wykorzystania środków na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego	54
Priorytet 4 Równość szans do zatrudnienia	57
Działanie 1: Zwiększenie dostępności zatrudnienia	57
Działanie 2. Rozwój działań wspierających aktywność i mobilność	62
Działanie 3. Rozwój nowoczesnych form zatrudnienia w powiązaniu z elastycznością i bezpieczeństwem zatrudnienia	64
Działanie 4. Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy	65
Działanie 5. Aktywna polityka prozatrudnieniowa na obszarach wiejskich	68
Priorytet 5 Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia	72
Działanie 1. Integracja polityki zatrudnieniowej i polityki społecznej w obszarze bezrobocia	72
Działanie 2. Wzmocnienie organizacyjne i finansowe instytucji rynku pracy	73
Działanie 3. Rozbudowa elementów polityki prozatrudnieniowej i aktywizującej w obszarze bezrobocia	74
Działanie 4. Zapobieganie bezrobociu długotrwałemu	75
Działanie 5. Zapobieganie bezrobociu młodzieży	78
Podsumowanie i wnioski	88
Załącznik 1 Wskaźniki do osiągnięcia w trakcie realizacji Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku	91

Wstęp

Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku, jest dokumentem o długofalowym horyzoncie czasowym. Dokument został przyjęty Uchwałą Nr 46/627/06 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 czerwca 2006 roku. *Strategia* precyzuje cele i priorytetowe kierunki działania, jakie będą podejmowane w obszarze regionalnej polityki rynku pracy do 2020 roku.

Struktura *Strategii* uwzględnia trzy poziomy: pierwszy zawiera wiodący cel *Strategii*, na poziomie drugim określone zostały priorytety, tj. kierunki działań na rzecz zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich; natomiast na poziomie trzecim sformułowano podstawowe typy działań. Ze względu na odległy horyzont czasowy oraz obszary niepewności, konieczne było zachowanie znacznego stopnia ogólności przy wskazywaniu konkretnych działań. Założono zatem uszczegółowienie zadań na poziomie krótkookresowych programów operacyjnych, poprzez roczne Regionalne Plany Działań na rzecz Zatrudnienia.

Wiodący cel oraz priorytety zostały określone na podstawie analizy uwarunkowań międzynarodowych (unijnych), krajowych i regionalnych. W szczególności zaś wzięto pod uwagę:

- diagnozę sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim,
- kierunki europejskiej strategii zatrudnienia,
- kierunki krajowej strategii zatrudnienia,
- uwarunkowania i kierunki regionalnego planowania strategicznego.

Wybór priorytetowych kierunków został dokonany poprzez uwzględnienie wniosków i rekomendacji decydentów i partnerów rynku pracy, mających wpływ na kształtowanie i realizację polityki w zakresie poprawy zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich. Wzięto także pod uwagę doświadczenia i rekomendacje współpracujących przy opracowaniu *Strategii* przedstawicieli Międzynarodowej Organizacji Pracy. Na jej ostateczny kształt miały również wpływ wyniki konsultacji z partnerami społecznymi, przeprowadzone na podstawie roboczej wersji tekstu.

Przyjęto, że monitorowanie realizacji *Strategii* odbywać się będzie w okresach, na koniec 2009, 2013, 2016 i 2020 roku.

W celu zapewnienia sprawnego przebiegu monitorowania, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Uchwałą Nr 19/329/10/III z dnia 13 kwietnia 2010 roku w sprawie powierzenia Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie koordynacji działań związanych z przeprowadzeniem monitoringu i ewaluacji dokumentu *Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku* oraz powołania Komitetu Monitorującego *Strategię Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*, powołał Komitet Monitorujący w skład którego wchodzi:

- nadzorujący Członek Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

oraz przedstawiciele:

- Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,

- Departamentu Polityki Regionalnej,
- Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa,
- Departamentu Kultury i Edukacji,
- Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego,
- Biura Wdrażania Funduszy Strukturalnych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Ochotniczych Hufców Pracy,
- Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty,
- Wojewody Warmińsko-Mazurskiego,
- organizacji pracodawców,
- związków zawodowych,
- organizacji pozarządowych,
- Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia i powiatowych rad zatrudnienia.

1. Wiodący cel Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku

W nawiązaniu do celu głównego *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* ***Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*** został sprecyzowany wiodący cel Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku: ***Rozwój Zasobów Ludzkich niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.***

Założono, iż realizacja wiodącego celu Strategii, pozwoli na osiągnięcie do końca okresu, tj. do 2020 roku, następujących efektów w sferze rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich:

- zmniejszenie dystansu do krajowego poziomu zatrudnienia i bezrobocia,
- ograniczenie poziomu bezrobocia do 51-54 tys. osób oraz wskaźnika stopy bezrobocia do 10-12%,
- wzrost zatrudnienia i osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 54-56%.

Założono wysoką dynamikę spadku stopy bezrobocia – o 1,2 punktu procentowego rocznie oraz średnioroczny spadek poziomu bezrobocia o 6%. Na równie wysokim poziomie założono dynamikę wzrostu wskaźnika zatrudnienia – średniorocznie o 0,8 pkt proc.

Osiągnięcie założonego celu wymagało określenia priorytetowych kierunków polityki rynku pracy, a także działań, które umożliwią jego realizację.

Rysunek 1 Cel wiodący, priorytety oraz podstawowe typy działań

Rozwój zasobów ludzkich niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa

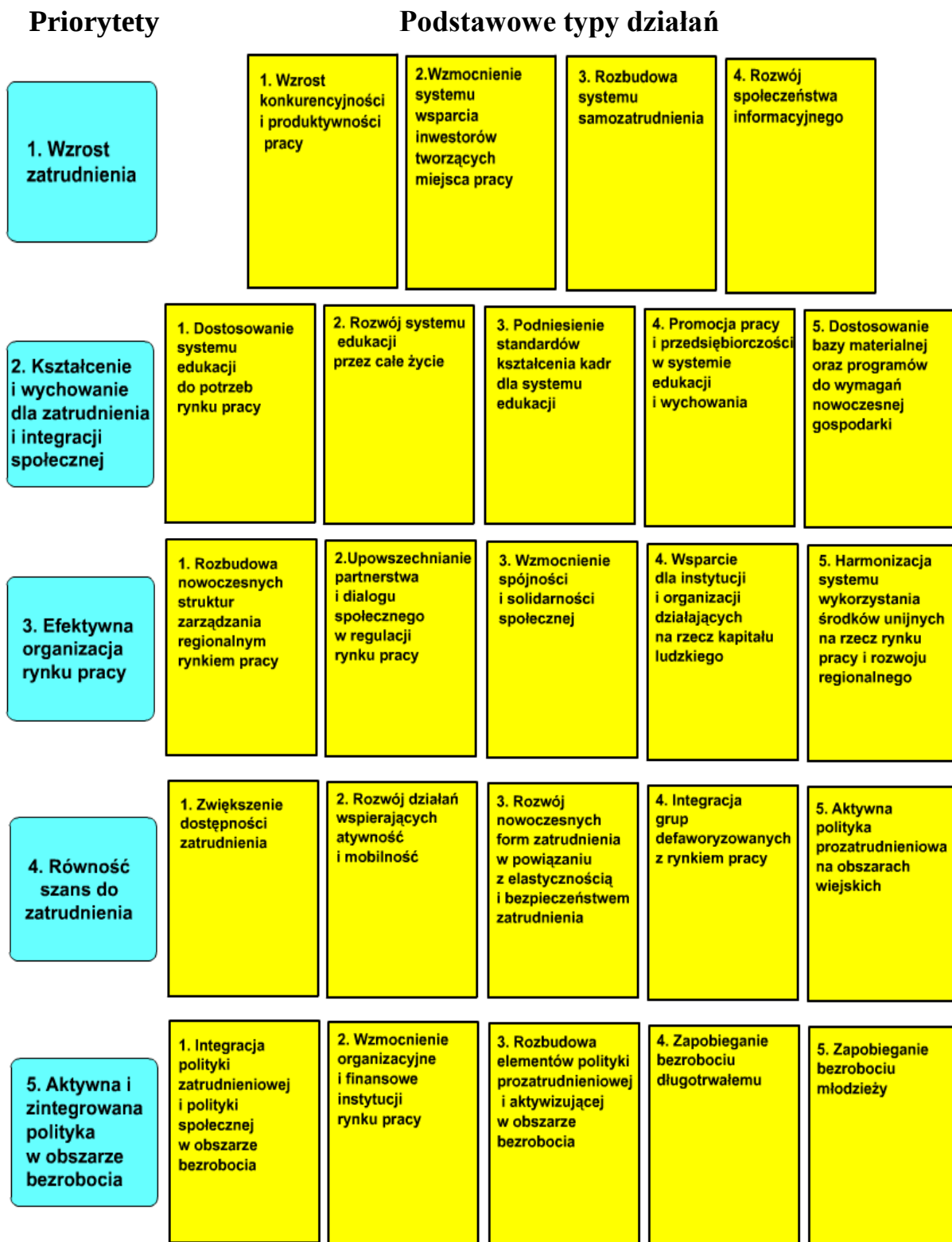

Tabela 1 Wskaźniki monitorowane

Priorytet	Wskaźniki	Źródło informacji o wskaźnikach
Priorytet 1 <i>Wzrost zatrudnienia</i>	Wskaźnik zatrudnienia Wskaźnik aktywności ekonomicznej	Wojewódzki Urząd Pracy na podstawie danych GUS
Priorytet 2 <i>Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej</i>	Wskaźniki skolaryzacji (szkoły i uczelnie wyższe) Liczba instytucji kształcenia ustawicznego i liczba uczestników Pozycja w testach ogólnopolskich i egzaminach	Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty
Priorytet 3 <i>Efektywna organizacja rynku pracy</i>	Liczba: • agencji zatrudnienia • agencji pośrednictwa pracy oraz innych niepublicznych instytucji rynku pracy	Wojewódzki Urząd Pracy
Priorytet 4 <i>Równość szans do zatrudnienia</i>	• stopa bezrobocia • poziom bezrobocia w grupach: długotrwale bezrobotni, kobiety, niepełnosprawni, bezrobotni zamieszkali na wsi	Wojewódzki Urząd Pracy
Priorytet 5 <i>Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia</i>	1. Stopa bezrobocia 2. Poziom bezrobocia 3. Napływ do bezrobocia 4. Odpływ z bezrobocia 5. Wskaźnik płynności rynku pracy 6. Oferty pracy 7. Podjęcia pracy 8. Staże i przygotowania zawodowe w miejscu pracy	Wojewódzki Urząd Pracy

2. Opis realizacji priorytetów

Zgodnie z założeniami *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*, rozwój zasobów ludzkich jest niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Autorzy *Strategii* przyjęli, że osiągnięcie celu wiodącego będzie możliwe poprzez działania ujęte w pięciu priorytetach, które są jednocześnie głównymi kierunkami działań na rzecz zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich.

Priorytet 1 Wzrost zatrudnienia

Priorytet stanowi oś *Strategii*, ponieważ wiąże pozostałe priorytety, będąc jednocześnie wytyczną dla innych strategii sektorowych. Wzrost zatrudnienia oznacza zarazem spadek bezrobocia i przybliżenie rozwiązania jednego z głównych problemów społecznych regionu. Realizacja Priorytetu 1 przekłada się na 4 typy działań.

Działanie 1. Wzrost konkurencyjności i produktywności pracy

Cel działania: zwiększenie liczby miejsc pracy poprzez wzrost konkurencyjności i produktywności pracy w regionie, co wpłynie na wzrost zatrudnienia i ograniczenie bezrobocia.

Założenia Działania 1 odwołują się bezpośrednio do celu strategicznego *Wzrost konkurencyjności gospodarki ze Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku*, w którym określono, że wzrost liczby miejsc pracy powinien nastąpić poprzez tworzenie warunków dla powstawania nowych działalności, zakładania nowych przedsiębiorstw oraz rozwijania – poprzez wzrost zatrudnienia – już istniejących firm.

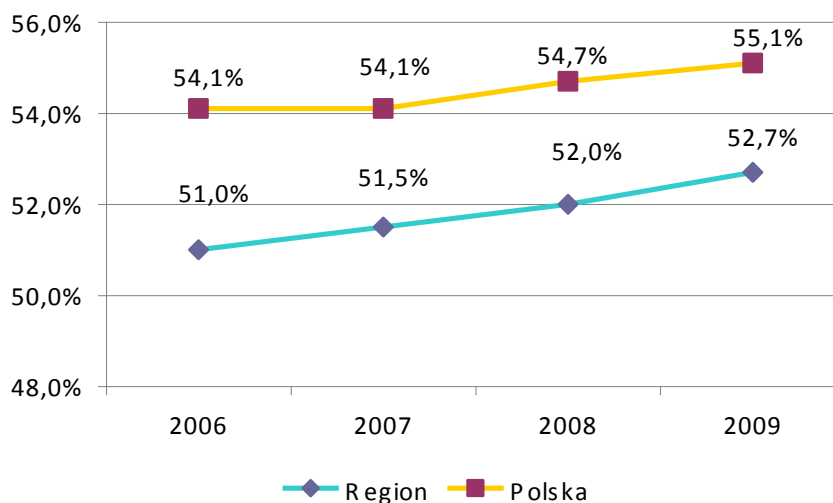
Wzrost konkurencyjności i produktywności pracy powinien być mierzony wskaźnikiem zatrudnienia oraz współczynnikiem aktywności zawodowej. Niezbędna wydaje się również w tym przypadku, analiza kształtowania się wartości PKB, która zależy od wykorzystania czynników wytwórczych, w tym zasobów pracy.

W regionie warmińsko-mazurskim w 2009 roku, w populacji osób powyżej piętnastego roku życia, osób czynnych zawodowo było 52,7%. W kraju, odsetek ten wyniósł 55,1%. W perspektywie lat 2006-2009 wartość współczynnika aktywności zawodowej¹ w regionie warmińsko-mazurskim zwiększyła się o 1,7 pkt proc, zaś w kraju odnotowano wzrost o 1,0 pkt proc. Mimo większego wzrostu wartości współczynnika aktywności zawodowej w regionie, jego wartość w stosunku do kraju, pozostała niższa. Różnica pomiędzy wartością współczynnika aktywności zawodowej w kraju i w województwie warmińsko-mazurskim na przestrzeni lat 2006-2009 kształtowała się następująco: 2006 rok – 3,1 pkt proc., 2007 rok – 2,6 pkt proc., 2008 rok – 2,7 pkt proc., 2009 rok – 2,4 pkt proc.

Z powyższych informacji oraz danych, zawartych na wykresie 1, można przyjąć, iż w następnych latach wartość współczynnika aktywności zawodowej dla województwa warmińsko-mazurskiego będzie pozostawała niższa niż w kraju. Kierunki zmian wartości współczynnika w regionie są zbliżone do kierunków zmian w kraju. Także różnice pomiędzy wartością współczynnika dla kraju i województwa zmieniają się, jednak dynamika tych zmian jest dość umiarkowana.

¹ Współczynnik aktywności zawodowej określa procentowy udział osób aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności powyżej 15 roku życia.

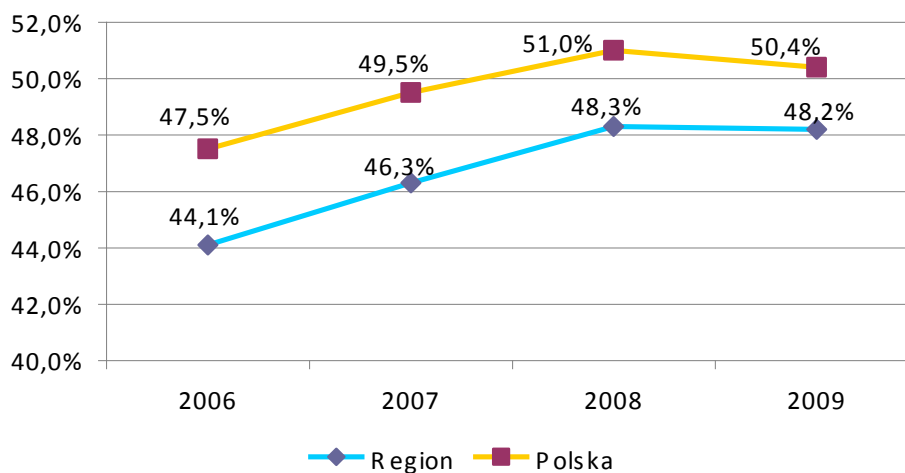
Wykres 1 Współczynnik aktywności zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2006-2009 (stan na koniec IV kwartału)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niższy w regionie niż średnio w kraju jest również wskaźnik zatrudnienia². W 2009 roku wartość tego wskaźnika w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 48,2%, natomiast w kraju 50,4%. Wartość wskaźnika zatrudnienia w latach 2006-2009 w Polsce oraz w regionie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2 Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2006-2009 (stan na koniec IV kwartału)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik zatrudnienia, zarówno w Polsce jak i w regionie, w latach 2006-2008 utrzymywał tendencję rosnącą. Natomiast w 2009 roku, w porównaniu do 2008 roku, na skutek światowej dekoniunktury gospodarczej, jego wartość spadła. Jednakże, na przestrzeni lat 2006-2009 widoczny jest wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia,

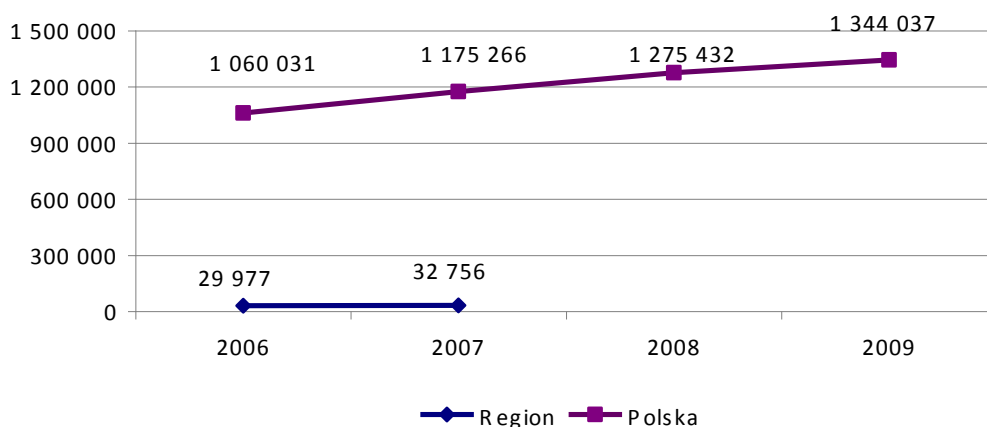
² Wskaźnik zatrudnienia określa procentowy udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i powyżej.

zarówno w regionie (o 4,1 pkt proc.), jak i średnio w Polsce (o 2,6 pkt. proc.). Należy zauważyć, iż wskaźnik zatrudnienia w regionie warmińsko-mazurskim jest jednym z najniższych w kraju. Niższy wskaźnik charakteryzuje tylko województwo zachodniopomorskie (45,2%). Pozytywnym sygnałem jest natomiast zmniejszenie się różnicy pomiędzy wartością wskaźnika zatrudnienia w regionie i kraju. W 2006 roku różnica ta wyniosła 3,4 pkt proc., a w 2009 roku 2,2 pkt proc.

Na tle polskiej gospodarki województwo warmińsko-mazurskie odznacza się stosunkowo niskim poziomem rozwoju gospodarczego, co obrazuje niewielki udział regionu w wytwarzaniu PKB³ krajowego oraz niski poziom PKB per capita w odniesieniu do średniej krajowej. PKB w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2007⁴ stanowił około 2,8% ogółu PKB krajowego, natomiast wartość PKB wytwarzanego przez jednego mieszkańca w województwie sięga około 75% średniej krajowej.

W 2007 roku, w porównaniu do 2006 roku, nominalny przyrost PKB w regionie był niższy niż w kraju. W analizowanym okresie wartość nominalna PKB wzrosła o 9,3%, natomiast w kraju o 10,9%.

Wykres 3 Wartość PKB w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2006-2009 (w mln zł)

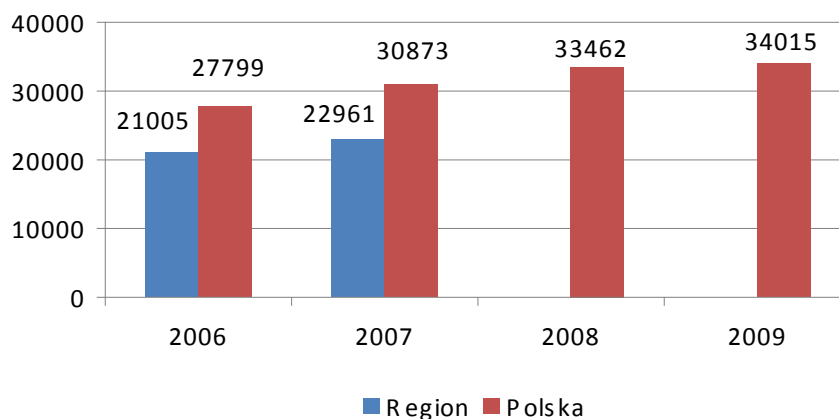
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomimo obserwowanego wzrostu wartości PKB w latach 2006-2009, wartość PKB na jednego mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego była znacznie niższa niż przeciętna w kraju i kształtowała się w 2006 roku na poziomie 75,6%, a w 2007 roku na poziomie 74,4% (za 2008 i 2009 rok brakuje danych dotyczących PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim).

³ PKB (Produkt Krajowy Brutto) określa zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w określonej jednostce czasowej (najczęściej w ciągu roku).

⁴ Brak danych dotyczących PKB w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2008-2009.

Wykres 4 Wartość PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2006-2009 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2008 roku, największy udział w kształtowaniu wartości PKB województwa miały usługi rynkowe (45,0%), przemysł (19,9%) oraz usługi nierynkowe (17,8%). Rolnictwo wytwarzało 10,3% PKB w regionie warmińsko-mazurskim.

Podsumowując, jednym z istotnych problemów rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim jest niska aktywność zawodowa ludności, przejawiająca się niskim udziałem osób pracujących w całości populacji regionu. Dlatego też, szczególnie istotne, z perspektywy możliwości wzrostu gospodarczego regionu, jest zwiększenie konkurencyjności województwa oraz pozyskanie inwestorów strategicznych, którzy tworzyliby nowe miejsca pracy. Równie ważnym zadaniem, stojącym przed publicznymi służbami zatrudnienia, jest pobudzenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych, a także dostosowanie popytu do podaży na rynku pracy.

Działanie 2. Wzmocnienie systemu wsparcia inwestorów tworzących miejsca pracy

Cel działania: uzyskanie wzrostu zatrudnienia w regionie warmińsko-mazurskim poprzez stworzenie sprzyjających warunków do lokalizacji nowych inwestycji tworzących miejsca pracy oraz pobudzenie inwestowania w prozatrudnieniowy rozwój istniejących podmiotów gospodarczych.

Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych odbywało się w głównej mierze poprzez inicjatywy, podejmowane przez instytucje otoczenia biznesu, których zadaniem jest oferowanie przedsiębiorcom usług, wspierających prowadzenie działalności gospodarczej.

Do kluczowych instytucji otoczenia biznesu w województwie warmińsko-mazurskim zaliczyć można następujące:

- Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A;
- Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora (w Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.);
- Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefę Ekonomiczną;
- Suwalską Specjalną Strefę Ekonomiczną.
- Nidzicką Fundację Rozwoju „NIDA”;

- Działdowską Agencję Rozwoju S.A.;
- Warmińsko- Mazurską Izbę Rzemiosła i Przedsiębiorczości;
- Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”;
- Fundację „Wspierania i Promocji Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”;
- Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług.

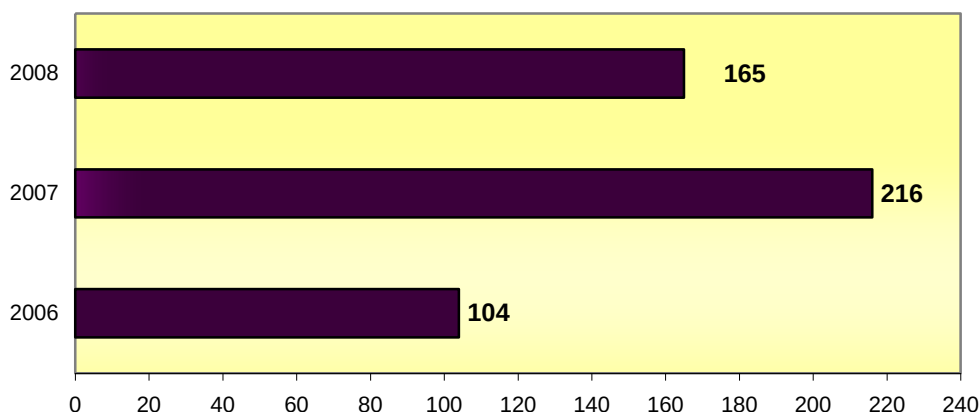
Jedną z instytucji otoczenia biznesu, działającą na terenie Warmii i Mazur jest Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (W-MARR S.A). Celem jej działalności jest bezpośrednie wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw w formie dotacji, pożyczek na rozwój działalności gospodarczej oraz doradztwo. Agencja, w ramach współpracy z samorządami lokalnymi województwa, podejmuje działania w kierunku stworzenia optymalnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

W ramach perspektywy finansowej 2007-2013, W-MARR S.A. wdraża Poddziałanie 1.1.9 Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury *Inne inwestycje w przedsiębiorstwa*. Propozycja skierowana jest do podmiotów realizujących nowe inwestycje, zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 roku w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych, gdzie inwestycja ma się przyczynić do utrzymania istniejących bądź utworzenia nowych miejsc pracy.

W ramach tego Poddziałania, w latach 2008-2009, zostało utworzonych 435 nowych miejsc pracy (w 2008 roku - 161, w 2009 roku - 274). Wsparcie dla inwestorów wynosiło łącznie 217 013,3 mln zł; w 2008 roku - 74 248,1 mln zł; w 2009 roku - 137 765,2 mln zł

W okresie perspektywy finansowej 2004-2006, w ramach Działania 2.5 ZPORR, W-MARR S.A. realizowała działania na rzecz inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, polegające na prowadzeniu szkoleń i doradztwa dla osób, zainteresowanych podjęciem własnej działalności gospodarczej. Faktyczna realizacja niniejszego przedsięwzięcia trwała do 2008 roku i objęła wsparciem 485 beneficjentów.

Wykres 5 Liczba przedsiębiorców korzystających ze szkoleń i doradztwa w ramach Działania 2.5 ZPORR w latach 2006-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-MARR S.A.

W czerwcu 2005 roku na podstawie trójstronnego porozumienia pomiędzy Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Urzędem Marszałkowskim Województwa

Warmińsko-Mazurskiego a Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie powstało Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora (W-M COI) działające w strukturze Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. Do najważniejszych działań podejmowanych, w latach 2006-2009, przez W-M COI należało:

- pozyskiwanie do bazy danych ofert inwestycyjnych, w tym przedsiębiorstw państwowych, spółek Skarbu Państwa oraz spółek komunalnych, szukających inwestora zagranicznego;
- tworzenie i aktualizowanie bazy danych ofert inwestycyjnych typu greenfield⁵ i brownfield⁶ (w latach 2005-2009 w bazie znalazło się 200 ofert, dotyczących terenów typu greenfield oraz 5 ofert typu brownfield);
- prowadzenie obsługi inwestorów zagranicznych (wspólnie z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych);
- prowadzenie doradztwa dla samorządów w zakresie przygotowania terenów pod inwestycje;
- nawiązanie współpracy z Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A. oraz Suwalską Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A. w zakresie promocji i wspólnych działań;
- organizacja różnego rodzaju targów, misji, konferencji oraz forów gospodarczych;
- cykliczne prowadzenie konkursu *Grunt na medal*, którego celem jest zdobycie informacji o dobrze przygotowanych przez gminy terenach, które można zaproponować potencjalnemu inwestorowi zagranicznemu;
- przekazywanie zainteresowanym informacji na temat inwestycji typu greenfield i brownfield.

W-M COI służy pomocą w profesjonalnym doradztwie przy opracowywaniu kompleksowych ofert terenów i obiektów przygotowanych pod nowe inwestycje oraz promowanie ich kanałami krajowymi i zagranicznymi; dostarczaniu inwestorom wszelkich informacji gospodarczych i innych potrzebnych na etapie wyboru lokalizacji; poszukiwaniu odpowiednich lokalizacji dla inwestycji – zarówno typu greenfield jak i brownfield; poszukiwaniu lokalizacji pod inwestycje; pomocy w kontaktach z administracją rządową i samorządową oraz w organizacji współpracy z partnerami zagranicznymi.

Tabela 2 Liczba inwestorów zgłaszających się do W-M COI w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Liczba inwestorów poszukujących terenów na działalność gospodarczą zgłaszających się do W-M COI	15	23	18	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-MARR S.A.

⁵ Inwestycja polegająca na tworzeniu nowej jednostki, poprzez budowę obiektów, instalowanie urządzeń i uruchamianie działalności gospodarczej.

⁶ Inwestycja polegająca na fuzji i przejęciu istniejącego przedsiębiorstwa.

W latach 2006-2009 średniorocznie do W-M COI zgłaszało się 19 inwestorów, którzy poszukiwali terenów na działalność gospodarczą. Niemniej jednak, w porównaniu do 2006 roku, można zauważyć większe zainteresowanie inwestorów, zarówno krajowych jak i zagranicznych, poszukujących terenów na działalność gospodarczą w województwie warmińsko-mazurskim. Do takiego stanu rzeczy niewątpliwie przyczyniła się akcja promocyjna polegająca na m.in.: promocji ofert inwestycyjnych na spotkaniach organizowanych przez W-M COI, tworzeniu i dystrybucji materiałów informacyjnych i opracowań naukowych, co zaowocowało zwiększeniem zainteresowania potencjalnych inwestorów terenami inwestycyjnymi Warmii i Mazur. W latach 2006-2009, od 30% do 50% przedsiębiorców zgłaszających się do W-M COI zdecydowało się zainwestować w województwie warmińsko-mazurskim.

Tabela 3 Liczba pozyskanych inwestorów w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Liczba pozyskanych inwestorów krajowych	5	7	4	8
Liczba pozyskanych inwestorów zagranicznych	2	6	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE

Z analizy danych, dotyczących pozyskiwania inwestorów (tabela 3) wynika, iż wzrasta liczba inwestorów krajowych zainteresowanych inwestowaniem na terenie Warmii i Mazur, natomiast spadła liczba inwestorów zagranicznych. Fakt ten należy wiązać ze światowym kryzysem gospodarczym, a co za tym idzie stagnacją w inwestycjach zagranicznych na całym świecie.

Inną instytucją otoczenia biznesu, działającą w regionie, jest Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna (W-M SSE), która oferuje obszar 782,0 ha gruntów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze. Obok dobrego uzbrojenia, korzystnego położenia, możliwości szerokiego wyboru główną zachętą do inwestowania na tych terenach jest pomoc publiczna udzielana inwestorom.

Tabela 4 Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności na obszarze W-M SSE	7	13	6	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE

Liczbę wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w W-M SSE w latach 2006-2009 przedstawiono w tabeli 4. Liczba ta może wydawać się niewielka, niemniej jednak biorąc pod uwagę charakter inwestycji, polegający na budowie zakładów pracy od podstaw, nabiera ona innego wymiaru.

W 2009 roku wydano więcej zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie W-M SSE, niż miało to miejsce w 2008 roku. Wynika to z faktu, iż w zdecydowanej większości byli to inwestorzy lokalni, którzy pomimo sytuacji kryzysowej i stagnacji w inwestycjach zagranicznych zdecydowali się na inwestycje, mające na celu rozwój i rozbudowę funkcjonującego już przedsiębiorstwa. Przedsiębiorcy lokalni znają również uwarunkowania regionalnego rynku pracy i są przygotowani na ewentualne trudności w skompletowaniu załogi. Ważną rolę w procesie pozyskiwania

inwestorów odgrywają władze samorządowe, szczególnie w zakresie przygotowania terenów inwestycyjnych.

Największą ilość zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE w latach 2006-2009, wydano w Podstrefie Elbląg (7 zezwoleń). Zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług, najczęściej zezwoleń wydano dla działalności w *branży meblarskiej (dział 31)* – 8 zezwoleń oraz *branży wyroby metalowe gotowe z wyłączeniem maszyn i urządzeń (dział 25)* – 5 zezwoleń.

Tabela 5 Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE z podziałem na branże oraz Podstrefy (w latach 2006-2009)

Wskaźniki realizacji działania	2006	2007	2008	2009
Liczba wydanych zezwoleń z podziałem na branże (dział według Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług - PKWiU)	Dział 22 - 1 Dział 25 - 1 Dział 31 - 5	Dział 16 - 1 Dział 20 - 1 Dział 23 - 2 Dział 25 - 2 Dział 26 - 2 Dział 31 - 2 Dział 49 - 2 Dział 58 - 1	Dział 14 - 1 Dział 17 - 1 Dział 22 - 2 Dział 25 - 1 Dział 52 - 1	Dział 10 - 1 Dział 20 - 1 Dział 22 - 1 Dział 23 - 2 Dział 25 - 1 Dział 27 - 1 Dział 31 - 1
Liczba udzielonych zezwoleń z podziałem na podstrefy	Elbląg - 1 Mrągowo - 3 Pasłęk - 1 Nowe Miasto Lubawskie - 2	Bartoszyce - 1 Elbląg - 2 Szczytno - 2 Dobre Miasto - 1 Olecko - 1 Wielbark - 1 Iłowo - 1 Ciechanów - 1 Ostrołęka - 2 Iława - 1	Ostrołęka - 1 Elbląg - 1 Olsztyn - 1 Dobre Miasto - 1 Mława - 1 Bartoszyce - 1	Elbląg - 3 Szczytno - 1 Iława - 1 Mława - 1 Ostrołęka - 1 Lidzbark Warmiński - 1

Dział 10 – Artykuły spożywcze; Dział 14 – Odzież; Dział 16 – Drewno i wyroby z drewna i korka; Dział 17 – Papier i wyroby z papieru; Dział 20 – Chemikalia i wyroby chemiczne; Dział 22 – Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych; Dział 23 – Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; Dział 25 – Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń; Dział 26 – Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne; Dział 27 – Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego; Dział 31 – Meble; Dział 49 – Transport lądowy i rurociągowy; Dział 52 – Magazynowanie i usługi wspomagające transport; Dział 58 – Usługi związane z działalnością wydawniczą;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE.

W tabeli 6 przedstawiono poziom nakładów inwestycyjnych oraz liczbę nowoutworzonych miejsc pracy na terenie W-M SSE. Przedstawione dane wskazują, iż co roku spadała liczba nowoutworzonych miejsc pracy w W-M SSE. W 2009 roku, stanowiły one zaledwie około 9% wartości z 2006 roku. Analogiczna sytuacja dotyczyła również poziomu nakładów inwestycyjnych. W 2009 roku, nakłady te stanowiły zaledwie 1/5 nakładów zainwestowanych w strefie ekonomicznej w 2006 roku.

Tabela 6 Poziom nakładów inwestycyjnych oraz liczba nowoutworzonych miejsc pracy w Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Poziom nakładów inwestycyjnych (w tys. zł)	961 845,8	448 522,9	434 928,4	195 267,8

Liczba nowoutworzonych miejsc pracy ⁷	1 355	898	519	120
--	-------	-----	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE

Intytucją otoczenia biznesu, która swoją działalnością obejmuje częściowo województwo warmińsko-mazurskie jest Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSSE). Obejmuje swoim zasięgiem sześć wydzielonych obszarów na terenie Suwałk, Ełku, Gołdapi, Grajewa, Małkini Górnej oraz Białegostoku o łącznej powierzchni 342,7662 ha, na których przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. W Strefie obecny jest m.in. kapitał niemiecki, szwajcarski, francuski i tajwański. Przedsiębiorcy stworzyli 5 400 miejsc pracy, a poziom inwestycji przekracza 1,4 mld złotych.

Jeśli chodzi o teren Warmii i Mazur, SSSE obejmuje działalnością teren Ełku i Gołdapi. Podstrefa Ełk zajmuje łącznie powierzchnię 104,4680 ha, na terenie której funkcjonuje 27 firm zatrudniających 1 692 osoby. Natomiast Podstrefa Gołdap zajmuje łącznie powierzchnię 57,3341 ha, na terenie której funkcjonuje 8 firm, zatrudniających 808 osób.

Ponadto w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje szereg innych instytucji, które tworzą sieć usług okołobiznesowych. Wszystkie działania podejmowane przez te podmioty skierowane są na wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz pomoc w tworzeniu miejsc pracy. Główne filary działalności tych instytucji opierają się na szerokorozumianym wsparciu udzielanemu przedsiębiorcom- zarówno tym, którzy istnieją już na rynku, jak również tym, którzy dopiero zakładają swoją firmę. Do głównych form pomocy przedsiębiorcom należą: dotacje, poręczenia, pomoc konsultacyjna, doradztwo, szkolenia oraz szereg innych.

Podsumowując, należy zwrócić uwagę, iż osiągnięcie celu możliwe jest poprzez uzyskanie efektu synergii w systemie wsparcia istniejących firm oraz inwestorów tworzących miejsca pracy, szczególnie w regionach, w których gospodarka opiera się na małych i średnich przedsiębiorstwach. Z przedstawionych danych wynika, iż osiągnięcie zadowalającego efektu, będzie zadaniem niełatwym. Czynniki, które mogą sprzyjać rozwojowi województwa w przyszłości są wolne zasoby niezagospodarowanych terenów, które stanowią atrakcyjną ofertę dla inwestorów zewnętrznych. Pamiętać jednak należy, iż powinny one zostać wyposażone w odpowiednie zaplecze techniczne i infrastrukturalne. Inwestorzy, których zachęci to do inwestowania na terenie Warmii i Mazur, stworzą nowe miejsca pracy i tym samym przyczynią się do rozwoju gospodarki województwa.

Działanie 3. Rozbudowa systemu samozatrudnienia

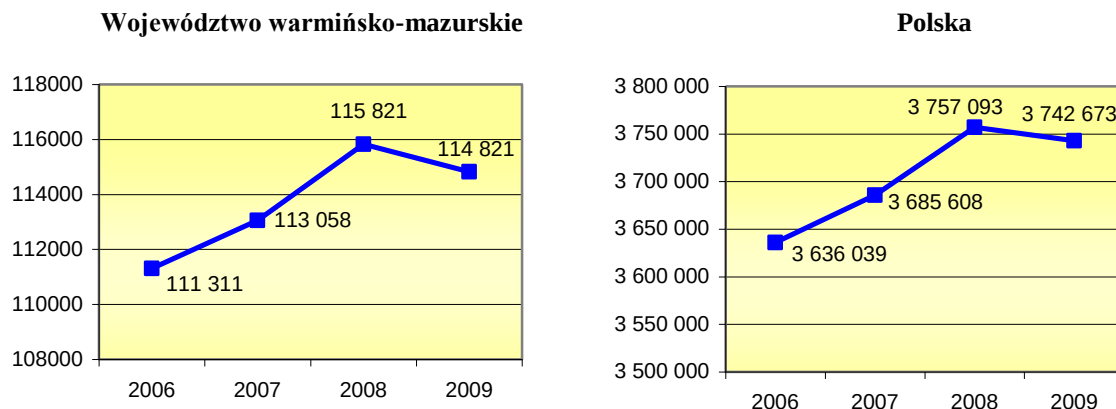
Cel działania: stworzenie systemu wsparcia dla osób, szczególnie bezrobotnych, podejmujących działalność gospodarczą, co wpłynie na wzrost zatrudnienia, a jednocześnie poprawi strukturę regionalnej gospodarki.

Własna firma staje się coraz atrakcyjniejszą formą realizacji kariery zawodowej i życiowej. Podjęcie działalności gospodarczej jest także sposobem na podjęcie zatrudnienia i wyłączenie z kręgu osób bezrobotnych. W ramach realizacji założeń *Strategii* przyjęto, iż w województwie zostanie osiągnięty odpowiedni klimat do rozbudowy systemu samozatrudnienia, zakładając m.in.: szkolenia dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą czy też system dotacji na uruchomienie własnej

⁷ Wartość narastająca.

działalności. W 2009 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 114 821 podmiotów gospodarczych, które stanowiły 3,1% podmiotów działających w kraju.

Wykres 6 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na Warmii i Mazurach oraz w Polsce w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2006-2008 liczba firm, działających na Warmii i Mazurach, zwiększyła się ze 111 311 w 2006 roku, do 115 821 w 2008 roku. Natomiast w 2009 roku, w odniesieniu do roku poprzedniego, nastąpił spadek liczby firm, funkcjonujących, zarówno w województwie jak i w kraju, przy czym spadek ten był większy w województwie (0,9%) niż w kraju (0,4%).

W strukturze podmiotów gospodarczych przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2009 roku w województwie warmińsko-mazurskim około trzy czwarte (73,7%) firm było prowadzonych przez osoby fizyczne. Szczegółowe dane na ten temat znajdują się w poniższej tabeli.

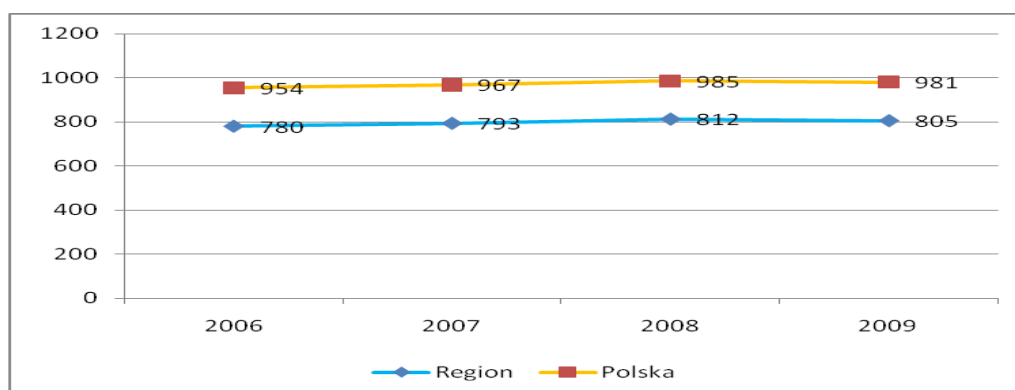
Tabela 7 Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie warmińsko-mazurskim oraz w Polsce w latach 2006-2009

Rok	Liczba podmiotów ogółem		Osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą		Udział osób fizycznych w liczbie podmiotów gospodarczych w %	
	Polska	Region	Polska	Region	Polska	Region
2006	3 636 039	111 311	2 765 348	82 770	76,05%	74,46%
2007	3 685 608	113 058	2 787 650	83 747	75,64%	74,10%
2008	3 757 093	115 821	2 845 321	86 243	75,73%	74,00%
2009	3 742 673	114 821	2 815 617	84 617	75,23%	73,70%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym ze wskaźników obrazujących sytuację gospodarczą regionu jest tzw. wskaźnik przedsiębiorczości. Wskaźnik ten mierzony jest liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców. Kształtowanie się wskaźnika przedsiębiorczości w regionie oraz w kraju w latach 2006-2009 obrazuje wykres:

Wykres 7 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza kształtowania się wskaźnika przedsiębiorczości pozwala stwierdzić, iż w latach 2006-2008 zarówno w regionie, jak i w kraju wskaźnik ten sukcesywnie wzrastał. Dopiero w 2009 r. można zauważyć nieznaczną tendencję spadkową tego wskaźnika zarówno w kraju, jak i w regionie.

Jednym z problemów, na które natrafiają osoby pragnące rozpocząć własną działalność gospodarczą, jest brak dostatecznych, własnych środków finansowych. Jedną z możliwości wsparcia finansowego osób chętnych do podjęcia działalności gospodarczej jest Fundusz Pracy. Jednakże, z tej formy pomocy mogą skorzystać wyłącznie osoby bezrobotne. Zainteresowanie dotacjami na rozpoczęcie działalności gospodarczej jest co roku większe. Z danych powiatowych urzędu pracy wynika, iż w latach 2006-2009 z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim, skorzystało w sumie 9 939 osób, a łączna wartość przyznanych dotacji wyniosła 136 838 972,92 zł.

Tabela 8 Dotacje z Funduszu Pracy na podjęcie przez bezrobotnych własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Liczba nowych podmiotów gospodarczych utworzonych w ramach przyznanych jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1 931	2 339	2 689	2 980
Kwota ogółem przyznanych jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w tys. zł)	21 908,5	28 187,3	36 358,9	50 384,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP

W latach 2006-2009 realizowane były również inne programy wspierające rozwój przedsiębiorczości.

Jednym z takich przedsięwzięć był program *Przedsiębiorczość* realizowany w latach 2006-2008. W ramach oferowanego wsparcia, w sumie 400 osób otrzymało dotację na uruchomienie własnej firmy, a pracodawcy otrzymali refundację kosztów wyposażenia lub

doposażenia 424 stanowisk pracy. Łączny koszt realizacji projektu wyniósł 10 240 811, 95 zł. Nadmienić tutaj należy, iż program Przedsiębiorczość w 2007 r. został zrealizowany ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej (wnioskodawcą w tym przypadku był WUP Olsztyn).

Tabela 9 Dane dotyczące programu *Przedsiębiorczość*

Wyszczególnienie	2006	2007	2008
Liczba dotacji na uruchomienie działalności gospodarczej przyznana w ramach programu „Przedsiębiorczość”	213	123	64
Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (w osobach)	53	298	73
Kwota przyznanego wsparcia w ramach programu „Przedsiębiorczość” ogółem (w PLN)	2 909 940,00	5 368 021,95	1 962 850,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP Olsztyn

W 2007 roku, powiatowe urzędy pracy z województwa warmińsko-mazurskiego zrealizowały również program pn. *Licz na siebie*, w ramach którego wsparciem objęto 330 osób bezrobotnych, którym udzielono dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej w łącznej kwocie 4 029,8 tys. zł

Ponadto, w ramach działań podejmowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie wspierających system samozatrudnienia, należy wymienić projekty w ramach Działania 6.2 PO KL *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia..* Realizowane są one w nowej perspektywie finansowej 2007-2013, a pierwsze projekty rozpoczęły się w 2008 roku. Na podstawie pierwszego okresu wdrażania można stwierdzić, iż wsparcie w ramach Działania 6.2 cieszy się dużą popularnością. Projekty, realizowane w ramach tego przedsięwzięcia, skierowane są do osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej) poprzez zastosowanie różnych instrumentów, takich jak:

- doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej;
- przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości do wysokości stanowiącej równowartość 40 tys. zł;
- wsparcie pomostowe w okresie od 6 do 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej, obejmujące finansowe wsparcie pomostowe, wypłacane miesięcznie w kwocie nie większej niż równowartość minimalnego wynagrodzenia, obowiązującego na dzień wypłacenia dotacji, połączone z doradztwem oraz pomocą w efektywnym wykorzystaniu dotacji.

Ponadto w ramach tego działania w 2008 roku 171 osobom (w tym 80 osobom bezrobotnym) przyznano dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Projekty były realizowane przez PUP Elk oraz Działdowską Agencję Rozwoju Regionalnego.

Kolejnym instrumentem, wspierającym system samozatrudnienia w regionie było wdrażane przez W-MARR S.A. Działanie 2.5 ZPORR *Promocja przedsiębiorczości*, realizowane w latach 2005-2008, skierowane do osób nie będących bezrobotnymi, które zamierzały podjąć własną działalność gospodarczą. W ramach działania świadczone usługi

szkoleniowe oraz doradztwo na rzecz osób zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej. Przyznawane były także dotacje na prowadzenie działalności gospodarczej dla uprzednio przeszkolonych i przygotowanych osób, które zdecydowały się zarejestrować działalność.

Tabela 10 Liczba przyznanych dotacji w ramach Działania 2.5 ZPORR *Promocja przedsiębiorczości* w latach 2006-2008

Wyszczególnienie	2006	2007	2008
Liczba przyznanych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Działania 2.5 ZPORR	243	177	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP Olsztyn

Działanie 2.5 ZPORR realizowane było w ramach perspektywy finansowej 2004-2006. Realizacja projektów trwała do 2008 roku, z widoczną tendencją spadkową, która wynikała z zakończenia realizacji projektów.

W kolejnym okresie programowania W-MARR S.A. nie wdraża działań ukierunkowanych na powyższy typ odbiorców. Nie jest też beneficjentem, który miałby realizować usługi związane z tworzeniem systemu wsparcia samozatrudnienia.

Podsumowując należy zauważyć, iż na podstawie danych, uzyskanych w procesie monitoringu, w analizowanym okresie, za pomocą dotacji z Funduszu Pracy, zostało utworzonych prawie 10 000 nowych podmiotów gospodarczych. Jest to istotne, gdyż współcześnie, małe i średnie firmy odgrywają kluczową rolę w rozwoju gospodarczym oraz tworzeniu podstaw trwałego zatrudnienia. Przedsiębiorczość stanowi podstawę gospodarki wolnorynkowej, zwiększając jej żywotność i efektywność. Aktywizacja czynników, sprzyjających biznesowi zyskuje szczególne znaczenie z lokalnej perspektywy. Tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia jest niezbędne w przypadku regionów o niskim poziomie rozwoju gospodarczego, jak ma to miejsce w przypadku Warmii i Mazur. Wzrost zainteresowania samozatrudnieniem, a także rosnący poziom środków na ten cel, należy ocenić pozytywnie, jednocześnie dokładając wszelkich starań aby utrzymać obserwowaną tendencję.

Działanie 4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Cel działania: stworzenie infrastruktury społecznej i technicznej warunkującej rozwój społeczeństwa informacyjnego, co wpłynie na zwiększenie mobilności bezrobotnych i osób poszukujących pracy, a także umożliwi organizowanie nowoczesnych i niekonwencjonalnych form zatrudnienia.

Wykorzystując wiedzę i doświadczenie w życiu gospodarczym i społecznym, dany region może rozwijać się szybciej od innych, dlatego też ważne jest budowanie nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy, w której istotną rolę odgrywa praktyczne wykorzystanie informacji. W tym celu, niezbędne jest tworzenie infrastruktury, umożliwiającej przepływ informacji i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

W latach 2006-2009 można zaobserwować znaczny wzrost odsetka gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, posiadających dostęp do Internetu. Na Warmii i Mazurach w 2008 roku, 39% ogółu gospodarstw domowych posiadało dostęp do Internetu (o 16,9 punktów procentowych więcej niż w 2006 roku). Niemniej jednak, odsetek mieszkańców

Warmii i Mazur, mających dostęp do Internetu jest mniejszy niż średnio w kraju. W 2008 roku, w kraju na 100 gospodarstw domowych 45 miało dostęp do Internetu, natomiast w województwie warmińsko-mazurskim – 39.

Tabela 11 Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju w latach 2006-2009

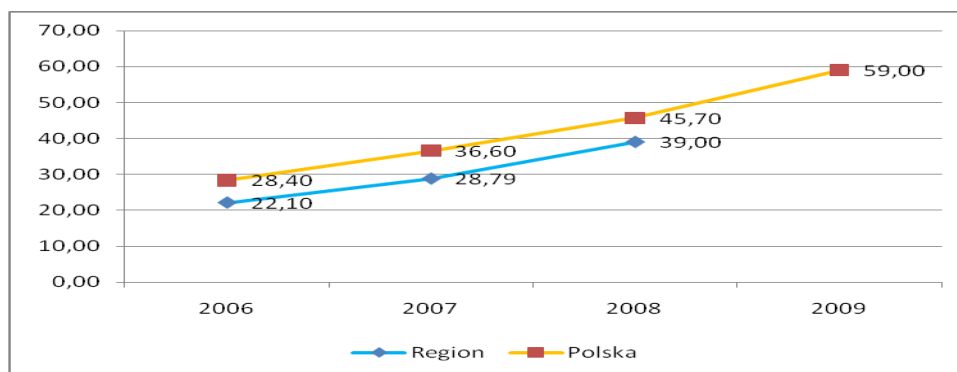
Wyszczególnienie	miara	2006		2007		2008		2009	
		Polska	Region	Polska	Region	Polska	Region	Polska	Region
Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu (ogółem)	%	28,4	22,1	36,6	28,7	45,7	39,0	59,0	b.d.
Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu szerokopasmowego	%	21,0	b.d.	29,6	b.d.	38,0	b.d.	50,0	b.d.
Przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu	%	88,8	82,8	91,7	89,9	92,7	90,4	90,0	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zwiększa się także odsetek przedsiębiorstw z dostępem do Internetu. W 2006 roku, na 100 przedsiębiorstw, dostęp do Internetu deklarowały 82 przedsiębiorstwa, natomiast w 2008 roku liczba ta zwiększyła się do 90.

Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim, oferowane przez operatorów sieci internetowych, usługi, które są dostępne na coraz większym terenie w obrębie kraju oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Na zwiększającą się liczbę przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, mających dostęp do Internetu, wpływa także kształtowanie świadomości mieszkańców poprzez projekty szkoleniowe oraz zapewnienie młodzieży szkolnej odpowiednich warunków do korzystania z Internetu.

Wykres 8 Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju w latach 2006-2009 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2006-2009 podjęto szereg inicjatyw, wspierających działania, służące promocji i umiejętności wykorzystania urządzeń teleinformatycznych oraz Internetu w edukacji, pracy czy też życiu codziennym. Do głównych działań, przeprowadzonych w tym zakresie na Warmii i Mazurach, w latach 2006-2009, należą:

1. *Wrota Warmii i Mazur elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej i świadczenia usług publicznych.* Celem projektu było m.in.: utworzenie

portalu o funkcjonalności umożliwiającej kontakt on-line obywatela z urzędem i wdrożenie kompleksowych systemów zarządzania i elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych. W ramach projektu 112 JST zostało wyposażonych w sprzęt i oprogramowanie, umożliwiające informatyzację działalności wewnętrznej oraz wyjście z informacją i e-usługami do mieszkańców. Projekt finansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jego wartość wyniosła blisko 20 mln zł. Wnioskodawcą i liderem porozumienia był samorząd województwa.

2. *Bezprzewodowy Autobus Internetowy (N@utobus)*. Był to projekt edukacyjny, skierowany do mieszkańców Warmii i Mazur (kształtowanie świadomości technologicznej). Autobus internetowy, który w ciągu 6 m-cy podróżował po regionie dotarł do 10 tys. mieszkańców województwa. W trakcie podróży organizowano szkolenia z zakresu obsługi komputera (w tym Internetu), omawiano takie tematy jak: podpis elektroniczny czy też publiczne punkty dostępu do Internetu.
3. *Kultura Informacja Sukces* czyli sieć Publicznych Punktów Dostępu do Internetu (PIAP) w województwie warmińsko-mazurskim. Celem operacyjnym projektu było powstanie: 2 telecentrów w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie, 5 telecentrów w pięciu powiatach (Pasłęk, Bartoszyce, Elk, Pisz, Szczytno), 187 telecentrów w ponad 70 gminach województwa warmińsko-mazurskiego, 1 infomat przy budynku Biblioteki Publicznej w Olsztynie, 5 infomatów w pięciu miastach powiatowych. Projekt finansowany był z EFRR, a jego wartość wyniosła blisko 8 mln zł.
4. *Wirtualne Centrum Kultury e-Światowid ośrodkiem współpracy polsko rosyjskiej*. Założeniem projektu było rozwijanie i pogłębianie współpracy kulturalnej pomiędzy Polską (województwo warmińsko-mazurskie) i Federacją Rosyjską-Obwodem Kaliningradzkim, ponieważ powszechność Internetu, a przez to łatwy dostęp do zgromadzonych tam informacji daje możliwość upowszechniania wielu przedsięwzięć kulturalnych. Działania projektowe obejmowały między innymi: umożliwienie szerokok zakresowej komunikacji on-line, videokonferencje (m.in. seminaria, warsztaty on-line), uruchomienie internetowej rozgłośni radiowej i internetowa dystrybucja materiałów filmowych, dźwiękowych i fotograficznych. Projekt finansowany był z EFRR w ramach Programu Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG IIIA/TACIS, a jego wartość sięgała 176 tys. zł).
5. *Kawiarenka internetowa Caffè Camera i bankomat internetowy*. Realizatorem projektu było Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej Światowid, a jego głównym celem było stworzenie mieszkańcom możliwości dostępu do Internetu. Projekt finansowany był ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a jego wartość wynosiła prawie 17 tys. zł.

W województwie warmińsko-mazurskim realizowane były również projekty, finansowane w ramach PO KL, związane z szeroko rozumianymi technologiami ICT:

1. Poddziałanie 8.1.1 PO KL *Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw:*

- *Europejskie Komputerowe Prawo Jazdy – profesjonalne szkolenia ECDL dla osób pracujących*. Realizatorem projektu, o wartości 413 tys. zł, była firma TECHPAL Sp. z o.o. Szkolenia, realizowane w jego ramach, dotyczyły zakresu użytkowania

komputera, przetwarzania tekstów, grafiki i komunikacji, skierowane były do 97 osób pracujących w wieku powyżej 18 lat.

- *aCADemia PROJEKTOWANIA* – realizatorem projektu był Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego. Obejmował przeprowadzenie szkoleń z zakresu obsługi oprogramowania komputerowego, wspierającego projektowanie stron internetowych, skierowanych do 408 dorosłych osób pracujących. Wartość projektu wynosiła 1,1 mln zł.

2. Działanie 9.5 PO KL *Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich*

- *E-inicjatywa, kurs komputerowy w Gminie Kisielice* – szkolenia dla dzieci i osób dorosłych w zakresie podstaw systemu Windows, Office, obsługi Internetu, realizator Gmina Kisielice, wartość projektu - 46,6 tys. zł.
- *Wstęp do e-edukacji* – celem projektu było zwiększenie aktywności mieszkańców, którzy zakończyli edukację w zakresie umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Projekt realizowany był przez Urząd Miasta w Mrągowie wraz z Mrągowskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku, a jego wartość wynosiła 41,6 tys. zł.
- *Aktywni w sieci- cykl spotkań z komputerem w Gminie Węgorzewo*- realizacja projektu dała możliwość mieszkańcom gminy Węgorzewo integracji połączonej ze zdobywaniem nowych umiejętności. Całkowita wartość projektu wyniosła 49,9 zł.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego dotyczy nie tylko gospodarki i życia społecznego, ale także rynku pracy i jego otoczenia. Umiejętności obsługi urządzeń informatycznych oraz korzystanie z odpowiedniego oprogramowania coraz częściej stają się niezbędnymi kwalifikacjami zawodowymi, które decydują o podjęciu pracy. Rozwój nowoczesnych narzędzi informacyjnych umożliwia także podjęcie zatrudnienia w formie pracy zdalnej, prowadzenie szkoleń na odległość, a także promowanie regionu, w celu pozyskania inwestorów. Natomiast osoby wykluczone cyfrowo narażone są na brak informacji, dotyczących wolnych miejsc pracy, które bardzo często umieszczane są właśnie w Internecie.

Podsumowując obserwowane tendencje, należy stwierdzić, iż założony cel *Stworzenie infrastruktury społecznej i technicznej warunkującej rozwój społeczeństwa informacyjnego, co wpłynie na zwiększenie mobilności bezrobotnych i osób poszukujących pracy, a także umożliwi organizowanie nowoczesnych i niekonwencjonalnych form zatrudnienia*, ma szansę na pełną realizację wraz z rozwojem infrastruktury technicznej, umożliwiającą łatwy dostęp do informacji.

Priorytet 2

Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej

Województwo warmińsko-mazurskie przedstawia się jako region o najsłabszym wykształceniu ludności, co znajduje odzwierciedlenie na rynku pracy – w kwalifikacjach osób bezrobotnych oraz pracujących. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego, przeprowadzonego w 2002 roku, województwo warmińsko-mazurskie charakteryzowało się najniższym w kraju poziomem wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej.

Autorzy *Strategii* uznali osiągnięcie znacznego postępu w tym obszarze za podstawowy i niezbędny warunek do osiągnięcia pozytywnych efektów we wszystkich dziedzinach gospodarki, co w konsekwencji przyniesie ograniczenie bezrobocia i zjawiska wykluczenia społecznego.

Działanie 1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Cel: modernizacja systemu edukacji na wszystkich poziomach, aby zarówno kierunki nauczania, jak i programy zostały powiązane z prognozowanymi potrzebami rynku pracy.

Potrzeba skoordynowania systemu edukacji z potrzebami rynku pracy stanowi wyzwanie dla regionu warmińsko-mazurskiego, charakteryzującego się najwyższym poziomem bezrobocia w kraju. Szczególnie ważne w tym względzie jest kształtowanie oferty edukacyjnej w oparciu o analizy lokalnego i regionalnego rynku pracy, co pozwoli na dostosowanie podaży i popytu na rynku pracy, a w dłuższej perspektywie przyczyni się do kształtowania pozytywnych zjawisk na rynku pracy, przede wszystkim do zmniejszania poziomu bezrobocia.

Współczynnik skolaryzacji brutto, określany jako relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, w województwie warmińsko-mazurskim, w latach 2006-2009, kształtował się następująco:

Tabela 12 Współczynnik skolaryzacji brutto w poszczególnych typach szkół województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2009

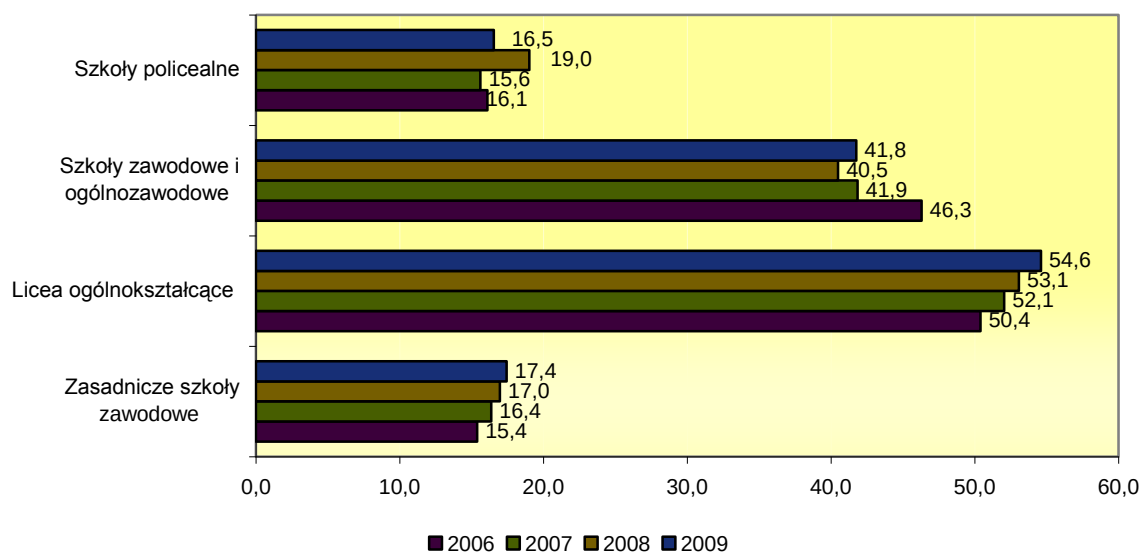
Typ szkoły	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 16-18 lat)	15,4	16,4	17,0	17,4
Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	50,4	52,1	53,1	54,6
Szkoły zawodowe i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat)	46,3	41,9	40,5	41,8
Szkoły policealne (wiek 19-21 lat)	16,1	15,6	19,0	16,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDR i danych z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty

Współczynnik skolaryzacji osiąga największe wartości, w przedziale 50,4% – 54,6%, w przypadku liceów ogólnokształcących, a następnie szkół zawodowych i ogólnozawodowych (40,5% – 46,3%). Od 2006 roku, tendencję rosnącą wykazuje w przypadku zasadniczych szkół zawodowych i liceów ogólnokształcących, co można zauważyć na poniższym wykresie.

Oznacza to, że w analizowanym okresie rośnie udział osób, uczących się w tych typach szkół, w określonej dla poziomu nauczania, grupie wiekowej.

Wykres 9 Zmiany współczynnika skolaryzacji brutto w poszczególnych typach szkół w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDR i danych z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty

Współczynnik skolaryzacji brutto w województwie warmińsko-mazurskim należy porównać z jego wartościami dla poszczególnych typów szkół w kraju.

Tabela 13 Współczynnik skolaryzacji brutto w poszczególnych typach szkół w kraju w latach 2006-2009

Typ szkoły	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Zasadnicze szkóły zawodowe (wiek 16-18 lat)	14,6	14,8	15,4	15,8
Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	54,1	54,4	56,1	56,8
Szkóły zawodowe i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat)	47,2	42,2	41,4	43,9
Szkóły policealne (wiek 19-21 lat)	17,8	17,2	20,3	17,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

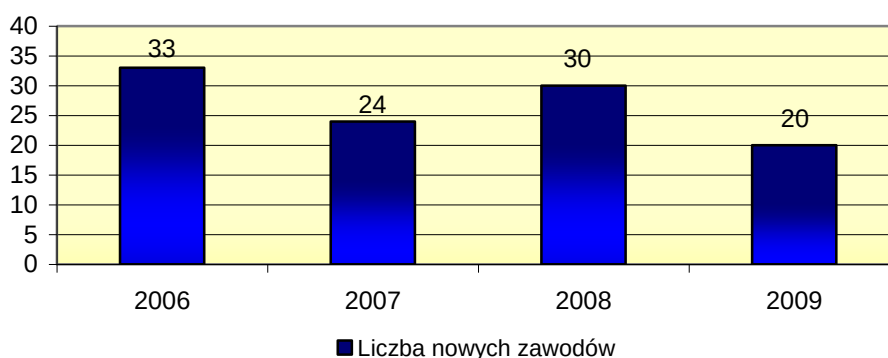
Dane krajowe wskazują, iż współczynnik skolaryzacji osiąga najwyższe wartości, w przedziale 54,1% - 56,8%, w przypadku liceów ogólnokształcących, a następnie, w przypadku szkół zawodowych i ogólnozawodowych (41,4% – 47,2%). Podobnie sytuacja wygląda w województwie warmińsko-mazurskim, przy czym należy zauważyć, iż wartości współczynnika skolaryzacji brutto, dla wskazanych typów szkół, na poziomie krajowym są wyższe niż na poziomie regionalnym. Tak samo, jak w województwie warmińsko-mazurskim, współczynnik wykazuje tendencję rosnącą w przypadku zasadniczych szkół zawodowych (wzrost z 14,6% w 2006 roku do 15,8% w 2009 roku) i liceów ogólnokształcących (wzrost z 54,1% do 56,8%).

Realizacja celu Działania 1 następuje przede wszystkim poprzez przedsięwzięcia szkół ponadgimnazjalnych, prowadzących kształcenie zawodowe, czyli szkół policealnych, techników i zasadniczych szkół zawodowych oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych.

Wyrażają się one przede wszystkim w uruchamianiu nowych kierunków kształcenia, stanowiących odpowiedź na zapotrzebowanie rynku pracy oraz w realizacji projektów, mających na celu dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

W latach 2006-2009 w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego zostało uruchomionych 107 nowych zawodów, najwięcej (33) w 2006 roku, najmniej (20) w 2009 roku. W niektórych szkołach funkcjonują także klasy wielozawodowe.

Wykres 10 Liczba nowych zawodów uruchamianych w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2009

Uruchamianie nowych kierunków kształcenia stanowi odpowiedź szkół na potrzeby lokalnego środowiska i rynku pracy. Niejednokrotnie, poprzedzane jest to analizą wyników badań w zakresie zawodów deficytowych i nadwyżkowych, a także współpracą z powiatowymi urzędami pracy oraz powiatowymi radami zatrudnienia. Kształcenie praktycznych umiejętności zawodowych wymaga natomiast współdziałania z lokalnymi pracodawcami. Wśród uruchomionych, w analizowanym okresie, zawodów, należy wymienić następujące:

- technicy: farmaceutyczny, bhp, ekonomista, mechatronik, teleinformatyki, żywienia i gospodarstwa domowego, informatyk, hotelarstwa, architektury krajobrazu, budownictwa, technologii drewna, odlewnik;
- technolog robót wykończeniowych w budownictwie, posadzkarz, malarz-tapeciarz, stolarz, ślusarz, murarz;
- operator urządzeń przemysłu chemicznego;
- piekarz, cukiernik, kucharz, kucharz małej gastronomii.

W latach 2006-2009 Wojewódzka Rada Zatrudnienia, do zadań której należy wydawanie opinii w sprawach dotyczących nowych kierunków kształcenia, podjęła 20 uchwał w sprawie zaopiniowania otwarcia nowych kierunków kształcenia w publicznych szkołach województwa warmińsko-mazurskiego (po 7 uchwał w 2006 i 2007 roku oraz po 3 uchwały w 2008 i 2009 roku). Pozytywnie zaopiniowane zostało wprowadzenie takich kierunków kształcenia, jak:

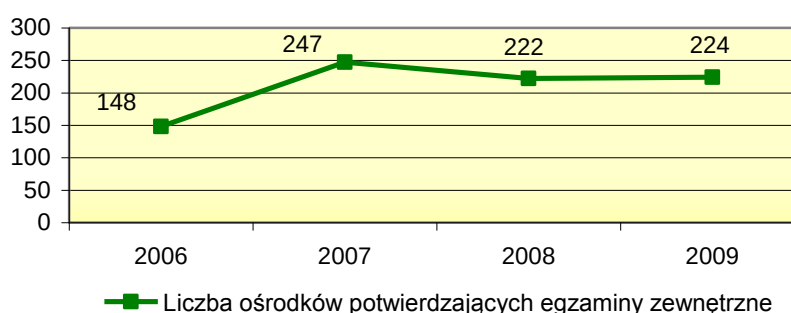
- technicy: przetwórstwa mleczarskiego, żywienia i gospodarstwa domowego, technologii drewna, informatyk, drogownictwa, hotelarstwa, masażysta, prac biurowych, usług kosmetycznych, ekonomista, agrobiznesu, drogownictwa i rolnik;
- opiekun medyczny, technik farmaceutyczny, asystentka stomatologiczna, opiekunka dziecięca, opiekun w domu pomocy społecznej;

- technolog robót wykończeniowych w budownictwie, murarz, posadzkarz,
- rolnik – specjalność chów i hodowla bydła mięsnego.

Najwięcej kierunków kształcenia Wojewódzka Rada Zatrudnienia zaopiniowała w 2007 roku (13), a następnie w 2008 roku – 5 kierunków i w 2009 roku – 4 kierunki. W 2006 roku zostały zaopiniowane 2 kierunki kształcenia.

Od 2006 roku, w województwie warmińsko-mazurskim, znacznie wzrosła liczba ośrodków, potwierdzających egzaminy zewnętrzne. Najwięcej funkcjonowało w 2007 roku (247), co oznacza, że w stosunku do 2006 roku ich liczba wzrosła o prawie 67%. W 2008 roku spadła o 10,1% i od tego momentu utrzymuje się na podobnym poziomie (w 2009 roku – 224 ośrodki).

Wykres 11 Liczba ośrodków potwierdzających egzaminy zewnętrzne w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty

Realizacji celu Działania 1 służą również projekty, realizowane m.in. ze środków Unii Europejskiej, które mają na celu podniesienie jakości kształcenia, poszerzenie zakresu wiedzy uczniów oraz umożliwienie nadania im uprawnień zawodowych. Projekty, służące dostosowaniu edukacji do potrzeb rynku pracy, skierowane są zarówno do uczniów, jak i nauczycieli. Wśród projektów, realizowanych w badanym okresie, wskazanych przez szkoły ponadgimnazjalne województwa warmińsko-mazurskiego, służących powiązaniu kierunków i programów nauczania z prognozowanymi potrzebami rynku pracy, należy wymienić:

- Phare 2003 *Wsparcie na modernizację oferty edukacyjnej* – *Nowoczesne technologie w kształceniu zawodowym* – projekt realizowany był przez Zespół Szkół im. Bohaterów Września 1939 Roku w Iławie, w okresie od 30.01.2005 roku do 21.08.2006 roku. Przedsięwzięcie miało na celu dopasowanie oferty edukacyjnej w placówce kształcącej w zakresie zawodowym i dopasowanie jej do potrzeb rynku pracy w powiecie iławskim – poprzez wdrożenie programu w Technikum Drzewnym Zespołu Szkół im. Bohaterów Września 1939 Roku w Iławie; rozszerzanie możliwości kształcenia praktycznych umiejętności zawodowych w partnerstwie ze środowiskiem pracodawców; podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych uczniów i dopasowanie ich do wymagań na rynku pracy; unowocześnienie bazy szkoleniowej poprzez wyposażenie w specjalistyczny sprzęt edukacyjny, zwiększający możliwości kształcenia w zakresie praktycznych umiejętności zawodowych i zwiększenie zatrudnienia absolwentów na rynku pracy. Grupę docelową stanowili uczniowie (88 osób) i nauczyciele (3 osoby). W ramach przedsięwzięcia zakupiono sprzęt edukacyjny do realizacji przedmiotu: Pracownia Badań Laboratoryjnych. Bezpośredni rezultat stanowiło wzbogacenie oferty

ćwiczeń praktycznych, wykonywanych w ramach przedmiotu; podniesienie poziomu kształcenia i zdobycie konkretnych umiejętności w zakresie wykonywania zawodu i zwiększenie szansy zatrudnienia na rynku pracy. Całkowita wartość wsparcia wyniosła 9 583,09 euro.

- *Dostosowanie kwalifikacji w zakresie kształcenia modułowego.* Przedmiotem projektu było przygotowanie kadry pedagogicznej Zespołu Szkół Gastronomiczno-Spożywczych do wdrożenia nowego modelu kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej. Projekt realizowany był od września 2009 roku do lutego 2010 roku.
- 1.01.2009 roku Zespół Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica w Szczytnie rozpoczął realizację projektu *Patrzemy w przyszłość*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 9.2 PO KL *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*. W ramach działań, związanych z projektem, organizowane są zajęcia dodatkowe i wyrównawcze dla uczniów Techników i Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Każdy uczeń może uczestniczyć w zajęciach dodatkowych, ukierunkowanych na rozwój kompetencji i umiejętności kluczowych z: języka angielskiego; zawodowego języka angielskiego; języka niemieckiego; języka polskiego; matematyki; biologii; geografii; obsługi użytkowych programów komputerowych, przygotowujących do uzyskania certyfikatu ECDL; w zakresie spawania dla uczniów klas mechanik oraz monter maszyn i urządzeń; w zakresie wykorzystania edytora graficznego Auto Cad; dla uczniów technikum agrobiznesu; teoretycznej i praktycznej nauki jazdy przygotowujące do uzyskania prawa jazdy kat. B; a także w zajęciach przygotowujących do egzaminu, potwierdzającego kwalifikacje zawodowe: zajęcia kształcące postawy przedsiębiorcze i zajęcia p.t. *Młody handlowiec*.

Celowi Działania 1 służą również przedsięwzięcia, podejmowane przez gimnazja województwa warmińsko-mazurskiego. W szkołach organizowane są spotkania z przedstawicielami powiatowych urzędów pracy, pogadanki, dotyczące wyboru szkoły ponadgimnazjalnej w kontekście zapotrzebowania rynku pracy, a także wycieczki do miejscowych zakładów pracy. Ma to służyć kształtowaniu świadomości uczniów, na temat wagi wyboru zawodu oraz konsekwencji, jakie z niego płyną.

Skoordynowanie kierunków nauczania z zapotrzebowaniem regionalnego rynku pracy wymaga prowadzenia bieżącej obserwacji rynku pracy. Zajmują się tym publiczne służby zatrudnienia. Należy tu wskazać rolę Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olszynie, który poprzez Wydział Polityki Rynku Pracy zajmuje się:

1. gromadzeniem i analizowaniem danych statystycznych i innych materiałów dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej pod kątem charakterystycznych zjawisk i tendencji, zarysowujących się na lokalnym rynku pracy;
2. oceną i formułowaniem wniosków oraz prognoz, określających rozwój sytuacji na wojewódzkim i lokalnych rynkach pracy;
3. sporządzaniem analiz i ocen, dotyczących funkcjonowania różnych programów pro zatrudnieniowych i ich znaczenia dla łagodzenia bezrobocia w województwie;
4. inicjowaniem i projektowaniem badań socjologicznych w celu uzyskania informacji jakościowych umożliwiających ocenę sytuacji na rynku pracy;
5. monitorowaniem sytuacji w zakresie planowanych i realizowanych w województwie zwolnień pracowników z przyczyn ekonomicznych zakładu pracy;

6. upowszechnianiem informacji o wojewódzkim rynku pracy;
7. współdziałaniem z samorządami wojewódzkim, powiatowymi i gminnymi, wojewodą oraz pracodawcami i ich związkami.

Za jeden z najważniejszych mechanizmów zmian w oświacie, mający silny wpływ na jakość edukacji i poziom kształcenia, który wiąże się również z rynkiem pracy, uważany jest system egzaminów zewnętrznych. Sposób ich przygotowania i przeprowadzania, a w tym kryteria i procedury oceniania, mają znaczny wpływ na możliwości dalszego kształcenia i podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie.

Tabela 14 Wskaźniki realizacji celu Działania 1

Wyszczególnienie	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba nowych zawodów uruchamianych w szkołach	33	24	30	20
Liczba ośrodków potwierdzających egzaminy zewnętrzne	148	247	222	224

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

Działanie 2. Rozwój systemu edukacji przez całe życie

Cel: rozbudowa systemu kształcenia ustawicznego, aby odpowiadał zmieniającym się potrzebom rynku pracy, a jednocześnie był dostosowany do potencjału wynikającego z podstawowych cykli życiowych.

Kształcenie ustawiczne jest istotnym elementem systemu edukacji, którego podstawowe założenie stanowi przekonanie, iż nauka trwa całe życie. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia rynku pracy, którego specyfika wymaga ustawicznego odnawiania, poszerzania i pogłębiania kwalifikacji.

W 2006 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 198 szkół kształcących dorosłych, w których uczyło się 14 231 osób. W latach 2007-2008 ich liczba spadła do 185, natomiast liczba uczestników do 12 875. W latach 2008-2009 widać tendencję wzrostową i zwiększenie zainteresowania dorosłych kształceniem zawodowym.

Tabela 15 Szkoły kształcące dorosłych wraz z liczbą uczestników w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

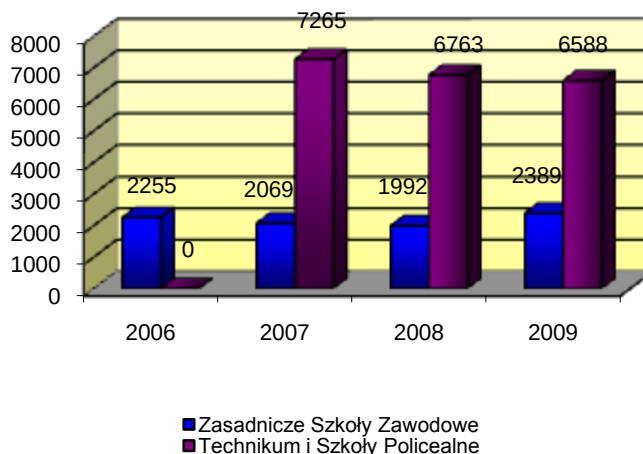
Wyszczególnienie	2006		2007		2008		2009	
	Placówki	Uczestnicy	Placówki	Uczestnicy	Placówki	Uczestnicy	Placówki	Uczestnicy
Szkoły kształcące dorosłych	198	14231	185	12875	213	14166	265	14577
Placówki kształcenia ustawicznego	50	-	51	-	59	-	64	-
Centra kształcenia ustawicznego	11	-	12	-	9	-	9	-

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty, na podstawie danych SIO.

W porównaniu do 2006 roku, wzrosła o 134 (5,9%), liczba osób, przystępujących do egzaminów, potwierdzających kwalifikacje w zasadniczych szkołach zawodowych. Na podobnym poziomie, w latach 2008-2009 utrzymała się natomiast liczba osób,

zdających taki egzamin, w technikach i szkołach policealnych województwa (6 763 w 2008 roku i 6 588 w 2009 roku).

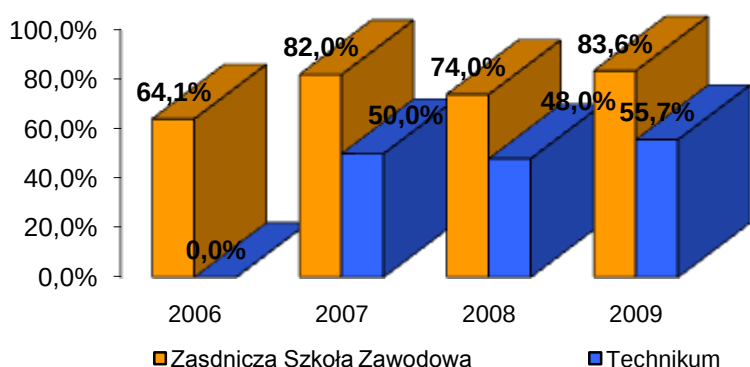
Wykres 12 Liczba osób zdających egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

W latach 2006-2009 wzrosła zdawalność egzaminów zewnętrznych, potwierdzających kwalifikacje. Dla zasadniczych szkół zawodowych wyniosła w 2009 roku 83,6%, co oznacza wzrost o 19,5 punktów procentowych w stosunku do 2006 roku i osiągnięcie najwyższego poziomu w analizowanym okresie. Zdawalność w technikach wyniosła natomiast 55,7% (wzrost o 5,7 pkt proc. w stosunku do 2007 roku⁸), również osiągając najwyższy poziom w badanym okresie.

Wykres 13 Wyniki sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

Szkoły województwa warmińsko-mazurskiego wskazują na następujące czynniki, warunkujące wysoką zdawalność egzaminu, potwierdzającego kwalifikacje:

- dobrze wyposażona baza szkoleniowa u pracodawcy;

⁸ Brak danych za 2006 rok.

- wysokie kwalifikacje i doświadczenie zarówno nauczycieli przedmiotów teoretycznych, jaki i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Realizacji celu Działania 2 służą również projekty, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego. Przykład stanowi realizacja przez Szkołę Policealną w Olsztynie projektu *Uzyskanie formalnego potwierdzenia wiedzy i umiejętności z zakresu usług kosmetycznych nabytych poprzez doświadczenie oraz w drodze edukacji nieformalnej i pozaformalnej*, w ramach Działania 9.3 PO KL *Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego*. Celem ogólnym projektu było przeprowadzenie egzaminów i wydanie beneficjentom zaświadczeń, potwierdzających kwalifikacje zawodowe, zdobyte w sposób nieformalny lub pozaformalny, a co za tym idzie uzyskanie kompetencji zawodowych do wykonywania zabiegów na stanowiskach: manicurzystka, pedicurzystka i wizażystka. Profitem, jaki realizatorzy dostrzegają po dwóch latach od czasu realizacji projektu jest wzrost naborów na kierunek: Technik usług kosmetycznych, co świadczy o wpływie projektu na promocję szkoły w środowisku.

Ponadto, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie w ramach Działania 2.1 ZPORR *Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnych rynków pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie* zakontraktował do realizacji w latach 2004-2009 42 projekty (faktyczna realizacja działań rozpoczęła się w 2005 roku). Projekty, realizowane w ramach tego działania, skierowane były do pracujących osób dorosłych samodzielnie zgłaszających chęć podwyższania i dostosowywania kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy (poza godzinami pracy). W całym okresie realizacji tego Działania łącznie 8 093 osoby dorosłe wzięły udział w szkoleniach o różnej tematyce (szkolenia komputerowe, szkolenia zawodowe m.in. księgowość, szkolenia gastronomiczne, szkolenia językowe). Wartość projektów, zrealizowanych w jego ramach wyniosła 28 129 519,25 zł (w tym 21 097 139,13 zł to środki EFS).

System kształcenia ustawicznego uzupełniają projekty, realizowane w ramach Działania 8.1.1 PO KL *Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw*, które obejmują szkolenia, kursy i poradnictwo zawodowe, skierowane do dorosłych osób pracujących, z własnej inicjatywy zainteresowanych nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności (poza godzinami pracy), w szczególności dla osób zatrudnionych o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach. Projekty te realizowane są od 2008 roku. W latach 2008-2009 w sumie 4 036 osób dorosłych wzięło udział w szkoleniach w ramach tego Działania.

Realizacji celu Działania 2 służyły również inicjatywy podejmowane przez Centra Kształcenia Ustawicznego. W ramach działania *Oferta Centrów Kształcenia Ustawicznego (CKU) i Centrów Kształcenia Praktycznego (CKP)* zrealizowano 8 projektów na łączną kwotę 2,9 mln zł; w których uczestniczyło 19 organizacji i 11,9 tys. osób. W ramach projektów m.in.:

- wyposażono ośrodki egzaminacyjne w Olsztynie ze środków EFS na kwotę 72 tys. zł;
- doposażono bazę dydaktyczną Mrągowskiego Centrum Kształcenia (2,8 mln zł.).

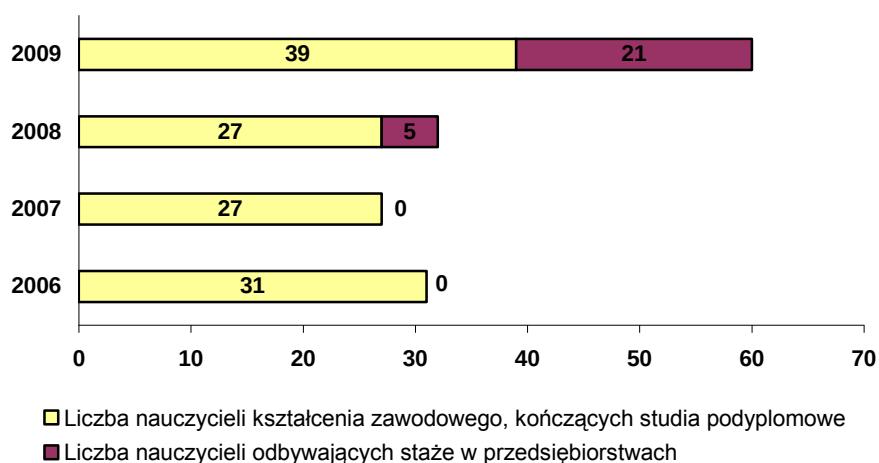
Działanie 3. Podniesienie standardów kształcenia kadr dla systemu edukacji

Cel: wzrost kompetencji kadry nauczającej i zarządzającej, dostosowanie do standardów europejskich oraz wymagań związanych z dynamicznymi zmianami społecznymi i gospodarczymi.

Istotnym czynnikiem, warunkującym realizację funkcji szkolnictwa, jest jakość kadr w systemie edukacji. Jednym z działań, służących realizacji celu, jest podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli. Służą temu studia podyplomowe, kursy zawodowe i staże w przedsiębiorstwach, jak również odpowiednie szkolenia.

W 2009 roku, studia podyplomowe ukończyło 39 nauczycieli kształcenia zawodowego ze szkół województwa warmińsko-mazurskiego, co oznacza wzrost o 25,8% w stosunku do 2006 roku. W latach 2007-2008, liczba ta utrzymywała się na poziomie 27 osób. Od 2008 roku rośnie liczba nauczycieli, podejmujących staże w przedsiębiorstwach, z 5 osób w 2008 roku, do 21 w 2009 roku.

Wykres 14 Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego kończących studia podyplomowe i odbywających staże w przedsiębiorstwach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

Istotne są również działania, podejmowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W roku szkolnym 2009/2010 nauczyciele Zespołu Szkół Gospodarczych uczestniczyli w Modelowym Programie doskonalenia zawodowego, poprzez staże dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, który był realizowany w ramach projektu *Efektywny Nauczyciel Sztuki Kulinarnej*, realizowanego w ramach Poddziałania 3.4.3 PO KL *Upowszechnianie uczenia się przez całe życie-projekty konkursowe*. Projekt realizowany był w ramach umowy podpisanej z Ministerstwem Edukacji Narodowej i pod jego nadzorem. Beneficjentem, organizatorem projektu oraz wnioskodawcą była Fundacja na Rzecz Budowy Społeczeństwa Opartego Na Wiedzy „Nowe Media”. Partnerem projektu była Akademia Kurta Schellera z Warszawy. Skierowany był do nauczycieli i instruktorów, pracujących w województwie warmińsko-mazurskim, podlaskim i mazowieckim. Po zakończeniu programu doskonalenia zawodowego nauczyciele uzyskali limitowany, prestiżowy certyfikat poświadczający nabycie nowych umiejętności zawodowych.

W Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie, formy doskonalenia realizowane są w ramach Wieloletniego Planu Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli. W latach 2009-2010 realizowano projekt p.t. *Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie gastronomii w ZSG-S w Olsztynie*. Zadanie dofinansowano w wysokości 85% ze środków strukturalnych, natomiast 15% wydatków stanowiły środki własne Gminy Olsztyn. W programie uczestniczyło 35 nauczycieli przedmiotów

zawodowych. Celem projektu było podniesienie poziomu wiedzy praktycznej i umiejętności w zakresie nowoczesnych metod, stosowanych w usługach gastronomicznych.

Ponadto w latach 2006-2008 blisko 8 tys. nauczycieli z terenu Warmii i Mazur zostało przeszkolonych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, korzystając z różnych form doskonalenia zawodowego (warsztaty, konferencje).

Działanie 4. Promocja pracy i przedsiębiorczości w systemie edukacji i wychowania

Cel: zainstalowanie w systemie edukacji i wychowania deficytowych aktualnie wartości, związanych z pracą i przedsiębiorczością, co ułatwi planowanie kariery zawodowej oraz kontakty z rynkiem pracy zarówno w okresie nauki, jak i po jej ukończeniu.

Z informacji ze szkół województwa warmińsko-mazurskiego wynika, iż podejmują one działania, mające na celu promocję pracy i przedsiębiorczości wśród uczniów. Licea ogólnokształcące, z uwagi na fakt, iż młodzież nie dokonuje wyboru zawodu, a kierunku studiów, w swoich działaniach skupiają się na:

- identyfikacji kompetencji zawodowych ucznia;
- właściwej orientacji i poradnictwa w zakresie wyboru odpowiedniego profilu dalszego kształcenia;
- przygotowaniu do wejścia na rynek pracy;
- zachowaniach i poruszaniu się na rynku pracy;
- tworzeniu dokumentacji aplikacyjnej (CV i listu motywacyjnego);
- umiejętności autoprezentacji;
- umiejętności przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej;
- zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej;
- tworzeniu biznesplanu;
- analizie finansów firmy;
- analizie marketingowej firmy i otaczającego rynku.

Przykładowym jest cykl zajęć, prowadzony przez IV Liceum Ogólnokształcące im. Komisji Edukacji Narodowej w Elblągu w klasach I-III, w ramach projektów, finansowanych z własnych środków szkoły:

1. Projekt *Zawody przyszłości* – zajęcia związane z planowaniem przyszłego zawodu w klasach I. Projekt realizowany we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Ochotniczym Hufcem Pracy w Elblągu.
2. Projekt *Moje możliwości* – poradnictwo psychologiczne, zawodowe, interpretacja kompetencji zawodowych w klasach II. Projekt realizowany we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną.
3. Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości w obszarze kompetencji interpersonalnych, poradnictwa zawodowego, zakładania i prowadzenia firmy, prowadzone w klasach III.

Celem inicjatywy jest identyfikacja kompetencji zawodowych ucznia oraz przygotowanie go do wejścia na rynek pracy, a jego osiągnięciu mają służyć prezentacje, projekty, wykłady, warsztaty, testy i rozmowy indywidualne.

W Zespole Szkół Zawodowych w Gołdapi powstał Szkolny Ośrodek Kariery, który pozwolił uczniom na poszerzenie wiedzy dotyczącej wymagań rynku pracy w poszczególnych zawodach, zasad poszukiwania pracy oraz zasad prowadzenia działalności

gospodarczej. Działania prowadzone były w ramach autorskiego projektu *Mam szansę* z udziałem funduszy unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Słuchacze Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Dorosłych w Zespole Szkół Zawodowych w Pasłęku, od września 2008 roku do stycznia 2009 roku, uczestniczyli w projekcie realizowanym przez Ochotnicze Hufce Pracy z Europejskiego Funduszu Społecznego pod nazwą *Szkolenie-Praktyka-Zatrudnienie*. Cel ogólny stanowiła aktywizacja społeczno-zawodowa młodzieży, zagrożonej wykluczeniem społecznym. Projekt był skierowany do słuchaczy, wywodzących się z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, zaniedbujących obowiązki szkolne, zagrożonych wypadnięciem z systemu oświaty, pochodzących z rodzin wielodzietnych, ubogich, niepełnych, środowisk patologicznych. W ramach projektu odbywały się m.in. zajęcia z zakresu przedsiębiorczości, z doradcą zawodowym z zakresu poruszania się po rynku pracy, kurs komputerowy. W projekcie uczestniczyło 10 słuchaczy Zasadniczej Szkoły Zawodowej.

W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Ostródzie realizowany jest projekt *Młodzież przyszłością – wyrównywanie szans edukacyjnych w powiecie ostródzkim*; tytuł projektu *SOSW Przedsiębiorczy znaczy samodzielny*. W ramach programu, prowadzone są zajęcia ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych: kulinarne, stolarskie, rękodzieła artystycznego, poligrafii, języka angielskiego, umiejętności społecznych i rachunkowości. Z projektu pozyskano wyposażenie szkoły w nowoczesne materiały dydaktyczne (w tym podręczniki szkolne), zapewniające wysoką jakość kształcenia (laptop, rzutnik multimedialny, narzędzia stolarskie, introligatorskie, gospodarstwa domowego, materiały do pracy).

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Węgorzewie, w latach 2006 i 2007 został wytypowany do udziału w programie *Schools around the world*. Program ten jest prowadzony i całkowicie finansowany przez firmę Cushman and Wakefield i ma za zadanie wspierać dzieci i młodzież, która z różnych względów ma utrudnioną edukację. W ramach programu 12 wychowanków (uczniowie i absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej) odbyło miesięczne praktyki zawodowe w renomowanych hotelach w Warszawie. Dało im to możliwość zdobycia nowych umiejętności zawodowych, przełamania barier emocjonalnych i psychicznych, związanych z koniecznością poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania.

W Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Morągu realizowane są następujące programy związane z przedsiębiorczością. W ramach Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości funkcjonuje:

1. *Dzień Przedsiębiorczości* – 45 uczniów odbyło kilkugodzinne praktyki w wybranym przez siebie zawodzie. Zapoznali się dzięki temu z organizacją i tradycją wybranej firmy oraz mogli zweryfikować swoje plany zawodowe w wymarzonej przez siebie zawodzie.
2. *Moje finanse* – 130 uczniów uczestniczyło w programie, którego celem było przygotowanie ucznia do inwestowania własnych pieniędzy, kształtowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł oraz efektywnego zarządzania swoimi finansami obecnie i w przyszłości.
3. *Ekonomika w szkole* – 180 uczniów zostało objętych działaniami, mającymi na celu przygotowanie uczniów do sprawnego funkcjonowania w gospodarce rynkowej, na rynku pracy oraz zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, a przez to kształtowanie postaw przedsiębiorczości

Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych było organizatorem programu Ogólnopolski Tydzień Kariery uczniów. W szkole przez tydzień realizowane były różne przedsięwzięcia m.in. Warsztaty dla gimnazjalistów p.t. *Tajniki zawodów hotelarz i technik usług gastronomicznych*. Warsztaty, przygotowujące do wejścia na rynek pracy realizowane były przez Mobilne Centrum Informacji Zawodowej w Olsztynie oraz Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie Filia w Morągu. Przeprowadzono również badania predyspozycji zawodowych ucznia przez psychologa Poradni Psychologiczno Pedagogicznej w Morągu.

Szkoła uczestniczyła również w projekcie współfinansowanym w ramach Działania 9.2 PO KL *Podniesienie jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego* pod nazwą *Młodzież przyszłością – wyrównanie szans edukacyjnych w powiecie ostródzkim cz. II*. Jego organizatorem jest Starostwo Powiatowe w Ostródzie. W projekcie wzięło udział 189 uczniów i realizowane były m.in. działania związane z doradztwem zawodowym i przedsiębiorczością. Doradztwo zawodowe miało na celu pomóc uczniom w podjęciu decyzji wyboru właściwego zawodu oraz przygotować ucznia do aktywności zawodowej, stanowiącej ważny element odnalezienia się na rynku pracy oraz zmotywować do realizacji własnych celów.

Ponadto, działania miały na celu kształtowanie umiejętności pracy z tekstem źródłowym (Kodeks Pracy, Rocznik Statystyczny, itp.), wypełnianie dokumentacji związanej z prowadzeniem przedsiębiorstwa, dokonywanie analizy własnych możliwości i planów edukacyjno-zawodowych.

W Zespole Szkół Inżynierii Środowiska i Usług w Elblągu, cel Działania realizowany jest poprzez kółko zainteresowań *Jestem przedsiębiorczy*, prowadzone w oparciu o kurs e-learning, zamieszczony na Portalu Edukacji Ekonomicznej NBPportal.pl. Jego funkcjonowanie ma na celu promocję ciągłego doskonalenia i zdobywania wiedzy, a także zdobycie certyfikatu. Do kursu przystąpiło 26 uczniów.

Zespół Szkół Mechanicznych w Elblągu w latach 2006-2009 realizował i w dalszym ciągu realizuje programy związane z przedsiębiorczością i samozatrudnieniem, które obejmują spotkania z doradcą zawodowym, z przedstawicielami urzędu pracy oraz banków. Od 2008 roku szkoła bierze udział w Festiwalu Przedsiębiorczości, organizowanym przez Wyższą Szkołę Bankową w Gdańsku, w trakcie trwania którego uczniowie spotykają się z pracownikami tej uczelni, poznają najnowsze potrzeby rynku pracy oraz wzory kariery zawodowej. Szkoła promuje również tzw. wolontariat zawodowy, poprzez praktyki zawodowe, również zagraniczne. Od 2008 roku szkoła bierze udział w działaniach związanych ze zdobyciem certyfikatu *Szkoła Przedsiębiorczości*⁹.

W Zespole Szkół Gospodarczych w Elblągu cyklicznie realizowana jest edukacja ekonomiczna na różnych szczeblach. W roku szkolnym 2006/2007 i 2007/2008, podczas organizowanych zajęć pozalekcyjnych, uczniowie poprzez warsztaty pt. *Kreowanie przyszłości zawodowej – promocja samego siebie* kształtowali aktywne postawy do poruszania się na rynku pracy. Uczestniczyli także w spotkaniach, organizowanych

⁹ Jest to znak jakości przyznawany szkołom gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w dziedzinie szeroko rozumianej przedsiębiorczości, o który mogą się ubiegać szkoły, które kształtują wśród uczniów postawy przedsiębiorcze, dbają o jakość nauczania i wychowania w obszarze szeroko rozumianej edukacji ekonomicznej i finansowej, współpracują z gospodarczo – społecznym otoczeniem szkoły, inicjują działania z zakresu przedsiębiorczości wspierające środowisko lokalne oraz przygotowują do rynku pracy. Certyfikat Jakości *Szkoła Przedsiębiorczości* zaświadcza, że dana szkoła pełni rolę lokalnego centrum edukacyjnego dla młodych ludzi z dziedziny przedsiębiorczości.

z pracownikami Banku Pekao SA, pracownikami Centrum Informacji Planowania Kariery Zawodowej w Elblągu oraz doradcą zawodowym Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. W roku szkolnym 2008/2009 szkoła kontynuowała działania z poprzednich lat oraz podjęła własne inicjatywy w celu poszerzenia wiedzy ekonomicznej w praktyce, przygotowania uczniów do egzaminu zawodowego uzyskując certyfikat *Szkoła Przedsiębiorczości*. W 2008 roku uczniowie Zespołu Szkół Gospodarczych w Elblągu uczestniczyli w projekcie *Otwarta firma*, realizowanym w oparciu o moduł *Biznes przy tablicy*, zorganizowany podczas Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości. Uczniowie brali także udział w warsztatach *Zostać inwestorem*. W roku szkolnym 2008/2009 oraz 2009/2010 podjęto także liczne działania, między innymi odbycie przez uczniów jednodniowych praktyk w firmach na stanowiskach pracy w ramach programu *Dzień przedsiębiorczości* oraz zorganizowanie warsztatów z zakresu aktywnych metod poszukiwania pracy. Uczniowie uczestniczyli również w Ogólnopolskim Tygodniu Kariery, podczas którego odbyli warsztaty z zakresu aktywnych metod poszukiwania pracy w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Elblągu, odwiedzili Targi Edukacyjno-Informacyjne zorganizowane przez Powiatowy Urząd Pracy, spotkali się z doradcami zawodowymi z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Elblągu.

Zespół Szkół Budowlanych im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie realizował program *Dziś uczeń, jutro wszechstronny pracownik*, w ramach priorytetu 9.2 PO KL. W programie uczestniczyło 242 uczniów, a jego wartość wyniosła 122 000,00 zł Obejmował on:

- wyjazdy uczniów na Targi BUDMA i DREMA w Poznaniu;
- współpracę z pracodawcami, polegającą na szkoleniu uczniów z nowych technologii; uczniowie zdawali egzamin i otrzymywali certyfikat (20 osób);
- kursy BHP, które kończyły się egzaminem i otrzymaniem zaświadczenia (50 osób).

Od 2003 roku w Zespole Szkół Zawodowych im. S. Staszica w Ostródzie funkcjonuje Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości. W jego ramach podejmowane są następujące działania:

- szkolenia, dwa razy w roku, uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu ostródzkiego, w zakresie prowadzenia młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa;
- przystępowanie i zdawanie egzaminów Uniwersytetu Cambridge, potwierdzających umiejętności biznesowe;
- warsztaty prowadzone przez pracowników Urzędu Skarbowego, w zakresie obowiązków przedsiębiorcy;
- od 2008 roku prowadzone jest doradztwo zawodowe finansowane ze środków EFS w ramach Działania 9.2 PO KL *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*;
- w LO wprowadzono w roku szkolnym 2009/2010, w ramach godzin do dyspozycji dyrektora, program *Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo*, finansowany ze środków własnych.

Zespół Szkół Kształtowania Środowiska i Agrobiznesu w Giżycku w latach 2006-2009 podejmował następujące działania:

- *Dzień Przedsiębiorczości*, finansowany przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości (FMP) – polegał na jednodniowej obserwacji osób, wykonujących zawód, który uczeń w przyszłości chciałby wykonywać. Celem było porównanie wyobrażeń o wykonywanym zawodzie z rzeczywistością, poznanie codziennego dnia firmy oraz kształtowanie działań, związanych z edukacją i przyszłą karierą zawodową;
- *Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo*, organizowane przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości, finansowane przez wkład własny uczniów i szkołę. Przedsięwzięcie polegało na samodzielnym prowadzeniu własnego biznesu;
- Doradztwo zawodowe na temat kształtowania ścieżki kariery zawodowej;
- Akcja *Biznes przy tablicy*, organizowana przez FMP; obejmowała zajęcia z przedsiębiorcą, który opowiadał o zakładaniu firmy, pozyskiwaniu kapitału, działaniach marketingowych i codziennych problemach osoby prowadzącej działalność gospodarczą;
- Warsztaty *Zostać inwestorem*, organizowane przez FMP i NBP; realizowane poprzez pracę w grupach, polegającą na inwestowaniu kapitałów, co rozwijało postawę przedsiębiorczą.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, w Jezioranach w roku szkolnym 2008/2009 oraz 2009/10 realizował projekt *Profesjonalizm w działaniu gwarancją sukcesu zawodowego*. Projekt objął 40 uczniów szkoły, którzy realizowali dodatkowe zajęcia z informatyki i języka angielskiego w odniesieniu do kształcenia zawodowego. Cykl zajęć obejmował zagadnienia, które wiązały się z nabyciem umiejętności, pozwalających na podjęcie pracy także poza granicami kraju (nauka specyficznego słownictwa zawodowego w języku angielskim, pisanie podstawowych dokumentów zatrudnienia w języku angielskim i polskim z wykorzystaniem komputera, tworzenie multimedialnych autoprezentacji, usprawnianie wyszukiwania informacji za pomocą wyszukiwarek internetowych, szybkiego porozumiewania się za pomocą Internetu), wyjazdy do oddziału Radia i Telewizji w Olsztynie w celu uzmysłowienia roli mediów we współczesnym świecie oraz do szkoły językowej w Olsztynie, w celu przeprowadzenia zajęć języka angielskiego z nativespeakerem i uzmysłowienia potrzeby nauki języków obcych, także w kształceniu zawodowym. Projekt realizowany był we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Olsztynie i finansowany ze środków PO KL oraz Urzędu Miasta i Gminy Jeziorany.

Zespół Szkół Zawodowych w Dobrym Mieście realizował projekt *Profesjonalizm w działaniu gwarancją sukcesu zawodowego*, finansowany przez EFS i Starostwo Powiatowe w Olsztynie. Zadaniem projektu było przede wszystkim wyposażenie uczestników w umiejętności i wiedzę pozwalającą na samozatrudnienie.

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Elblągu organizuje zajęcia warsztatowe pod nazwą *Własna firma*, których celem jest określenie predyspozycji zawodowych do pracy w charakterze przedsiębiorcy oraz wyposażenie uczestników warsztatów w wiedzę dotyczącą uruchamiania, prowadzenia i rozliczania działalności gospodarczej. Zajęcia odbywały się co roku, w latach 2006-2008 dwukrotnie, natomiast w 2009 roku trzykrotnie. Łącznie wzięło w nich udział 169 osób, przy czym najwięcej w 2009 roku (58 osób). W pozostałych latach na zajęcia uczęszczało: w 2006 roku – 43 osoby, w 2007 roku – 28 osób, a w 2008 roku – 40 osób.

Działanie 5. Dostosowanie bazy materialnej oraz programów do wymagań nowoczesnej gospodarki

Cel: osiągnięcie wysokich standardów na poziomie europejskim w zakresie zarówno bazy materialnej, jak i programów, co umożliwi stworzenie warunków materialnych i organizacyjnych do rozwoju systemu edukacji, a przez to zapewni odpowiedni poziom kształcenia i przygotowywanie absolwentów do wyzwań stawianych przez rozwój cywilizacyjny i technologiczny.

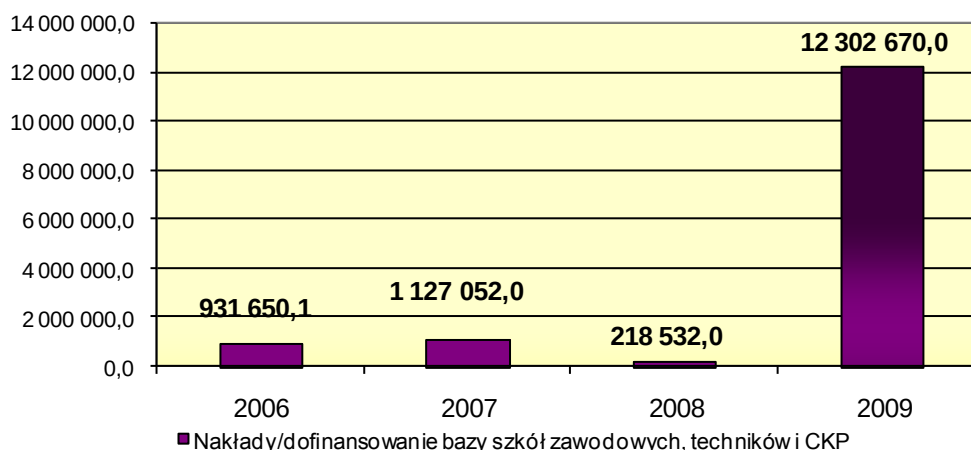
W latach 2006-2009 szkoły województwa warmińsko-mazurskiego podejmowały szereg działań, modernizujących bazę materialną i programową, finansowanych z różnych źródeł, m.in. środków własnych, środków własnych powiatu, subwencji, środków ministerstw, EFS, a także Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, z którego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2007-2013, realizowane są projekty modernizacji bazy materialnej szkół gastronomicznych.

Modernizacja bazy materialnej szkół województwa warmińsko-mazurskiego wyrażała się w latach 2006-2009 przede wszystkim w przedsięwzięciach, mających na celu adaptację, wyposażenie i doposażenie pracowni. Nakłady na nie, w porównaniu rocznym, są bardzo zróżnicowane, co widoczne jest na wykresie¹⁰.

W 2006 roku szkoły województwa warmińsko-mazurskiego na modernizację bazy materialnej wydały 931 650,1 zł, natomiast w następnych latach:

- 2007 – 1 127 052,0 zł; tj. o 195 402,0 zł (o 21,1%) więcej niż w 2006 roku;
- 2008 – 218 532,0 zł; tj. o 713 118,1 zł (o 76,5%) mniej niż w 2006 roku;
- 2009 – 12 302 670,0 zł; tj. o 11 371 019,9 zł (o 1220,6%) więcej niż w 2006 roku.

Wykres 15 Nakłady/dofinansowanie bazy szkół zawodowych, techników i CKP w województwie warmińsko- mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty na podstawie danych ze szkół województwa warmińsko-mazurskiego

Tak wysoki poziom nakładów w 2009 roku wynika z faktu, iż jedna ze szkół wykazała dofinansowanie w wysokości 12 mln zł. Zróżnicowanie wysokości wydatków związane jest

¹⁰ Dane na wykresie nie uwzględniają trzech placówek, które wykazały poniesione nakłady, bez podania ich kwoty.

z faktem, iż są one ponoszone w ramach dostępnych projektów i programów, a także w zależności od zapotrzebowania szkoły i planowanego naboru. Są one również związane z monitoringiem stanu bazy dydaktycznej oraz uwzględnieniem obowiązujących standardów wyposażenia pracowni.

Tabela 16 Szkoły województwa warmińsko-mazurskiego, realizujące w latach 2006-2009 programy modułowe oraz przyznane uczniom stypendia

Wyszczególnienie	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba szkół zawodowych realizujących programy modułowe	8	14	15	24
Liczba przyznanych stypendiów	1 568	1 456	700	610

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty na podstawie danych ze szkół województwa warmińsko-mazurskiego.

Od 2006 roku rośnie natomiast liczba szkół, realizujących programy modułowe, w opinii nauczycieli sprzyjające przyswajaniu wiedzy i umiejętności przez uczniów oraz służące dostosowaniu programów nauczania do wymagań nowoczesnej gospodarki. W 2006 roku, było ich osiem, natomiast w 2009 roku – już 24.

Tendencję spadkową można zauważyć analizując liczbę przyznawanych uczniom stypendiów: socjalnych, Prezesa Rady Ministrów, przyznawanych przez fundacje oraz w ramach projektu *Program stypendialny szansą na rozwój edukacyjny uczniów PO KL*. Według danych z 2006 roku, stypendia przyznano 1 568 uczniom, a w 2007 roku 1 456. Znaczny spadek, o 868 stypendiów, w porównaniu do 2006 roku, odnotowano w 2008 roku, a w 2009 roku tendencja spadkowa utrzymała się.

Podsumowując, według informacji z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty, pozyskanych ze szkół województwa warmińsko-mazurskiego istnieje konieczność podejmowania następujących działań:

1. utworzenie spójnego systemu współpracy szkoły z pracodawcami;
2. uproszczenie zasad pozyskiwania zwrotu kosztów kształcenia młodocianych w zakładach pracy;
3. prawne uregulowanie współpracy kontaktów szkół z pracodawcami;
4. wprowadzenie preferencji dla szkolnictwa zawodowego, poprzez m.in. tworzenie mniejszych oddziałów, dofinansowanie pracowni, umożliwianie nauczycielom odbywanie szkoleń i staży zawodowych

Szkoły województwa warmińsko-mazurskiego realizują programy wspierające przedsiębiorczość i przygotowujące uczniów do wejścia na rynek pracy. Wskazują na fakt, iż programy te i zajęcia, z nimi związane, cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony uczniów. Przyszłe działania w tym zakresie powinny uwzględniać dotychczasowe oraz rozszerzać się o nowe przedsięwzięcia, m.in. we współpracy z pracodawcami, pracownikami urzędów pracy, a także organizacjami pozarządowymi. Szczególnie istotne są projekty mające na celu aktywizację ekonomiczną młodzieży, w związku z czym, szkoły wskazują na potrzebę ich realizacji i konieczność zwiększenia środków na ten cel.

Priorytet 3

Efektywna organizacja rynku pracy

Priorytet 3 stanowi realizację regionalnego i sektorowego hasła *Dobre Państwo*, czyli rozbudowę nowoczesnych struktur zarządzania i monitorowania regionalnego rynku pracy, upowszechnienie partnerstwa i dialogu społecznego w regulacji rynku pracy oraz harmonizację wykorzystania środków unijnych na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego.

Głównymi podmiotami, zarządzającymi rynkiem pracy w województwie warmińsko – mazurskim są służby zatrudnienia: powiatowe urzędy pracy oraz Wojewódzki Urząd Pracy, podlegające właściwym, ze względu na obszar, jednostkom samorządu terytorialnego. Znaczącą rolę w regionie odgrywa Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wraz powiatowymi centrami pomocy rodzinie i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej. Ponadto, wpływ na obszar rynku pracy mają również działania Departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Departament Polityki Regionalnej, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego). Jednakże niezbędne jest wsparcie innych instytucji i organizacji, operujących w obszarze rynku pracy.

Analizując działania związane z efektywną organizacją rynku pracy nie skupiono się wyłącznie na wskaźnikach, określonych w *Strategii* w rozdziale 6 *Monitoring i ewaluacja strategii* lecz rozszerzono listę o inne dane, które zobrazowały sytuację na rynku pracy, tj.:

- efektywność programów i projektów współfinansowanych z EFS, realizowanych przez powiatowe urzędy pracy;
- liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej w powiatowych urzędach pracy;
- liczba powstałych Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych;
- liczba aktywnych agencji zatrudnienia;
- liczba instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych (RIS);
- liczba partnerstw na rzecz rynku pracy zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy;
- liczba spółdzielni socjalnych;
- liczba centrów integracji społecznej;
- liczba klubów integracji społecznej;
- liczba zakładów aktywności zawodowej;
- liczba świetlic socjoterapeutycznych;
- liczba klubów pracy;
- liczba podpisanych umów o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Działania 6.3 PO KL *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich*;

- liczba projektów, powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich.

Działanie 1. Rozbudowa nowoczesnych struktur zarządzania regionalnym rynkiem pracy

Cel: osiągnięcie na poziomie regionalnym struktur zarządzania rynkiem pracy odpowiadających standardom *dobrego państwa* na poziomie krajowym.

Pierwszym wskaźnikiem, rozpatrywanym w kontekście rozbudowy struktur zarządzania rynkiem, jest efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS, wyrażona w procentach. Celem Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) jest między innymi zwiększanie spójności społecznej oraz dobrobytu we wszystkich regionach Unii. Cel ten realizowany jest poprzez współfinansowanie krajowych, regionalnych i lokalnych projektów, które przyczyniają się do zwiększenia stopy zatrudnienia, polepszenia jakości miejsc pracy, a także do poprawy integracji na rynku pracy, na szczeblu krajowym i regionalnym.

W badanym okresie 2006-2009, najwyższą efektywność programów i projektów współfinansowanych z EFS odnotowano w 2007 roku. Spowodowane to mogło być nowym okresem programowania na lata 2007-2013, co za tym idzie wprowadzeniem nowych programów operacyjnych (tj. Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, itd.) i kolejną pulą środków pieniężnych przyznanych dla regionu. Spadek wskaźnika nastąpił w 2008 roku oraz w 2009 roku, co może być związane z rozpoczynającym się w 2008 roku kryzysem gospodarczym. Jednakże, mając na uwadze problemy, z jakimi zmagają się województwo warmińsko-mazurskie tj. wysokie bezrobocie, kryzys gospodarczy, brak uprzemysłowienia regionu, efektywność zatrudnieniową programów i projektów na poziomie ok. 47% należy ocenić wysoko.

Tabela 17 Efektywność programów i projektów współfinansowanych z EFS w realizowanych przez powiatowe urzędy pracy w latach 2006-2009 (w %)

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS w % realizowanych przez powiatowe urzędy pracy	46,1	49,8	47,5	47,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy i WUP w Olsztynie

Na Warmii i Mazurach, dzięki projektom współfinansowanym z EFS, udało się zmniejszyć niektóre z barier zatrudnieniowych tj.:

- niski poziom wykształcenia;
- brak kwalifikacji zawodowych lub ich niedostosowanie do aktualnych potrzeb rynku pracy;
- brak umiejętności i samodzielności w poruszaniu się po dynamicznym, ciągle zmieniającym się rynku pracy;
- niechęć do poszukiwania pracy, słaba mobilność;

- brak środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Przyszłe działania powinny nadal skupiać się na pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z EFS, tak by zabezpieczyć odpowiednie kwoty środków finansowych na:

- umożliwienie podjęcia działalności gospodarczej osobom bezrobotnym, dzięki którym powstaną nowe podmioty gospodarcze, generujące w przyszłości nowe miejsca pracy;
- staże, które umożliwiają osobom młodym zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych w warunkach realnie wykonywanej pracy;
- szkolenia realizowane zarówno w formie grupowej jak i indywidualnej pod konkretne potrzeby pracodawców, tak by osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, mogły aktywnie uczestniczyć, po ich nabyciu, w dynamicznych procesach zachodzących na lokalnym rynku pracy.

Ponadto, powinno skupić się na właściwej identyfikacji potrzeb osób, pozostających bez zatrudnienia oraz na systematycznym diagnozowaniu potrzeb pracodawców. Aktywizacja zawodowa jest procesem złożonym, wymagającym zastosowania możliwie szerokiego wachlarza usług i instrumentów rynku pracy. Z dotychczasowego doświadczenia w realizacji projektów wynika, iż łączenie kilku instrumentów wsparcia w ramach jednego projektu przynosi końcowy efekt w postaci zatrudnienia.

Drugim wskaźnikiem poddanym szczegółowej analizie była liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej (CAZ) w powiatowych urzędach pracy. Znowelizowana ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.) nakłada obowiązek utworzenia wyodrębnionego w ramach powiatowego urzędu pracy centrum aktywizacji zawodowej (CAZ). W związku z powyższym w ramach rezerwy Funduszu Pracy będącej w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej przewidziano w 2009 roku, środki na działania związane z wyodrębnieniem CAZ-ów w powiatowych urzędach pracy. Wydatki ponoszone na utworzenie wyodrębnionego CAZ-u obejmowały w szczególności koszty adaptacji, modernizacji i remontu pomieszczeń, niezbędnych dla funkcjonowania Centrum, koszty związane z wyposażeniem i uruchomieniem działalności, koszty związane z upowszechnieniem informacji o usługach i instrumentach rynku pracy świadczonych w ramach CAZ. Centra Aktywizacji Zawodowej realizują zadania, związane z aktywną polityką rynku pracy, w zakresie pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, poprzez prowadzenie szkoleń w ramach Klubu Pracy lub zajęć aktywizacyjnych, porad grupowych i informacji grupowej, pośrednictwa pracy oraz poradnictwa zawodowego poprzez przygotowanie indywidualnych planów działania, a także udzielania informacji dotyczących organizacji szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych.

Tabela 18 Liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej w powiatowych urzędach pracy w latach 2006-2009

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej w powiatowych urzędach pracy	0	0	0	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy i WUP w Olsztynie

Z faktu, iż wyodrębnienie CAZ we wcześniejszych latach nie było konieczne (odpowiednie zmiany w ustawie, wprowadzone w roku 2008 ustanowiły ten obowiązek,

stąd też brak danych w latach 2006-2008), dopiero 2009 roku, 5 powiatowych urzędów pracy wyodrębniło komórki CAZ, pozostałe powiatowe urzędy pracy dokonały lub deklarowały utworzenie placówek w 2010 roku.

W opinii pracowników powiatowych urzędów pracy, utworzenie CAZ-u wpłynęło w znaczący sposób na realizację podstawowych usług rynku pracy oraz wzmocniło prymat działań aktywizujących nad działaniami pasywnymi.

Zmiany dokonane w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.) wprowadziły możliwość tworzenia we współpracy z samorządem gminnym, lokalnych punktów informacyjno-konsultacyjnych (LPIK). Jak wynika z informacji powiatowych urzędów pracy, pomimo wprowadzenia przez ustawodawcę przepisu regulującego utworzenie LPIK, w 2009 roku tylko dwa powiaty zdecydowały się na zorganizowanie takich Punktów (pow. piski – 3 LPIK, pow. nidzicki – 4 LPIK). Do głównych zadań realizowanych w ww. punktach należy rejestracja osób bezrobotnych i poszukujących pracy, udzielanie bezrobotnym, osobom zainteresowanym i pracodawcom informacji o możliwościach oraz zakresie skorzystania z usług publicznych służb zatrudnienia.

Tabela 19 Liczba powstałych Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba powstałych Lokalnych Punktów Informacyjno- Konsultacyjnych	0	0	0	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy i WUP w Olsztynie

Kolejny wskaźnik odnosi się do liczby aktywnych agencji zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim. Agencje zatrudnienia to podmioty prowadzące działalność gospodarczą, wymagającą wpisu do rejestru podmiotów, prowadzących agencje zatrudnienia, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

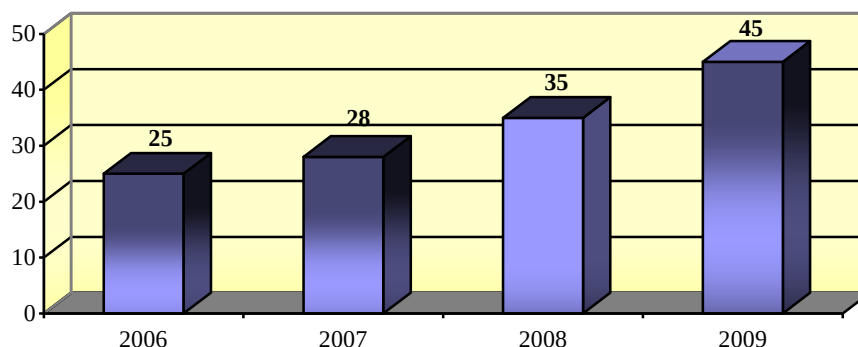
- pośrednictwa pracy,
- doradztwa personalnego,
- poradnictwa zawodowego,
- pracy tymczasowej.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, wpis do rejestru podmiotów, prowadzących agencje zatrudnienia, prowadzony jest przez marszałka województwa właściwego dla siedziby podmiotu.

Na Warmii i Mazurach, powyższe zadanie realizuje Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, będący jednostką organizacyjną samorządu województwa warmińsko-mazurskiego. Wszystkie legalnie działające agencje zatrudnienia powinny posiadać certyfikat marszałka województwa właściwego dla siedziby agencji, potwierdzający wpis do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2009, odnotowano tendencję wzrostową w liczbie aktywnych agencji zatrudnienia. W 2006 roku, było 25 aktywnych podmiotów, podczas gdy w 2009 roku już 45, tj. prawie 2-krotnie więcej. Wpływ na coroczny wzrost liczby aktywnych agencji miał fakt otwarcia nowych rynków pracy w Unii Europejskiej, jak również wprowadzenie nowych standardów usług rynku pracy.

Wykres 16 Liczba aktywnych agencji zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

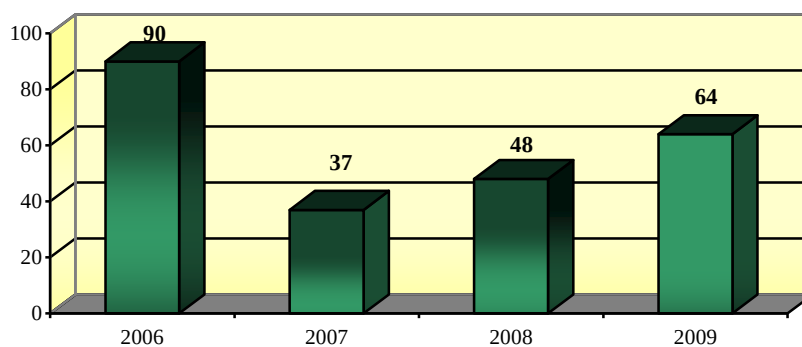
Przeanalizowano również liczbę instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych (RIS). Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) jest narzędziem rynku pracy, mającym za zadanie upowszechnienie, zwiększenie dostępności i poprawę jakości usług szkoleniowych. RIS powstał w 2004 roku na mocy przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

W myśl powyższych przepisów, instytucjami szkoleniowymi są publiczne i niepubliczne podmioty, prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną. Jeśli instytucja szkoleniowa jest zainteresowana prowadzeniem szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy z wykorzystaniem środków publicznych jest zobowiązana posiadać wpis do Rejestru Instytucji Szkoleniowych.

W badanym okresie 2006-2009, najwięcej wpisów do RIS (90) zanotowano w 2006 roku. W 2007 roku, odnotowano 37 wpisów; w 2008 roku – 48; w 2009 roku – 64. Zwraca uwagę fakt, że mimo załamania tendencji wzrostowej, po 2007 roku, obserwujemy zwiększenie zainteresowania firm szkoleniowych wpisem do RIS. Przyczyniło się do tego wprowadzenie nowych programów operacyjnych, a wraz z nimi napływ nowych środków finansowych na realizację szkoleń.

Na koniec 2009 roku, w rejestrze na Warmii i Mazurach pozostawało 329 instytucji szkoleniowych, o 62 więcej niż w 2006 roku.

Wykres 17 Liczba instytucji szkoleniowych, która dokonała wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych (RIS) w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

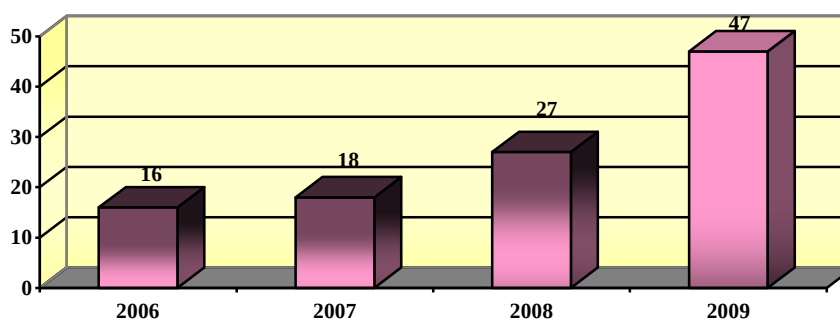
Działanie 2. Upowszechnienie partnerstwa i dialogu społecznego w regulacji rynku pracy

Cel: rozwój społecznych rozwiązań w regulacji rynku pracy, co oznacza uzupełnienie administracyjnego modelu zarządzania poprzez zwiększenie roli partnerstwa i dialogu społecznego.

Dla zobrazowania realizacji celu Działania 2, wykorzystano wskaźnik odnoszący się do liczby zawiązanych w regionie partnerstw na rzecz rynku pracy. Celem takiego partnerstwa jest zintegrowanie działań instytucji, stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych, parafii, samorządu lokalnego, przedsiębiorców oraz innych podmiotów działających na rzecz rynku pracy poprzez:

- wzajemne wspieranie w łagodzeniu skutków bezrobocia;
- zachęcanie do współdziałania różnych organizacji i podmiotów, działających lub wspierających usługi rynku pracy;
- tworzenie pozytywnego wizerunku instytucji, zaangażowanych w kreowanie polityki rynku pracy;
- przygotowywanie i realizowanie wspólnych projektów na rzecz podnoszenia jakości usług i instrumentów rynku pracy.

Wykres 18 Liczba partnerstw na rzecz rynku pracy zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowych Urzędów Pracy

W województwie warmińsko-mazurskim, liczba zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy, partnerstw na rzecz rynku pracy z roku na rok wzrastała, o czym świadczą dane przedstawione na wykresie nr 17.

W 2006 roku zawarto tylko 16 partnerstw, w 2007 roku – 17 partnerstw, podczas gdy w 2009 roku, liczba ta zwiększyła się prawie 3-krotnie, bowiem zawiązano aż 47 partnerstw.

Partnerstwa w głównej mierze miały na celu:

- wypracowanie przez społeczność lokalną projektów gospodarczych, które po wdrożeniu mogłyby przyczynić się do rozwoju ekonomicznego powiatu;
- wymianę informacji na temat aktualnych potrzeb rynku pracy;
- zwiększenie konkurencyjności firm i utrzymanie miejsc pracy;
- zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych i pracowników zakładów restrukturyzowanych;

- stworzenie funkcjonalnego centrum obsługi osób bezrobotnych i innych klientów urzędów pracy;
- rozwijanie dialogu społecznego i włączenie partnerów społecznych do działań na rzecz rynku pracy;
- poszerzenie spektrum narzędzi finansowania innowacyjności, aktywizacji współpracy sektora naukowo-badawczego z gospodarką oraz zwiększenie dostępu do technologii światowych;
- utworzenie świetlic środowiskowych z elementami socjoterapii dla dzieci z rodzin zagrożonych alkoholizmem, niewydolnych wychowawczo i materialnie, rodzin rozbitych oraz dzieci z zaburzeniami zachowań wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju;
- współpracę przy realizacji projektów systemowych;
- utworzenie Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych.

Z realizacji i przebiegu dotychczasowych partnerstw wynika jednoznacznie, że skuteczne działanie możliwe jest tylko dzięki określeniu w porozumieniach jasnych zasad współpracy i podziału zadań między partnerami. Szczegółowe określenie współpracy w zakresie procedur postępowania z klientami powiatowych urzędów pracy, będących jednocześnie klientami innych jednostek, pozwala zniwelować ryzyko dublowania się wsparcia oraz zwiększa szansę na osiągnięcie zakładanych rezultatów. Do trudności, związanych z realizacją partnerstw na Warmii i Mazurach, zaliczyć należałoby małe zainteresowanie reprezentantów niektórych grup społecznych np. przedsiębiorców czy przedstawicieli jednostek samorządów lokalnych (burmistrzów, wójtów).

Przyszłe działania w zakresie zawiązywania współpracy powinny być ukierunkowane na promowanie idei partnerstwa wśród pracodawców, administracji samorządowej, instytucji edukacji, organizacji pozarządowych, gdyż pozwoli to na realizację zadań, w sposób możliwie uporządkowany, uwzględniający indywidualne zapotrzebowanie pracodawców i bezrobotnych.

Bardzo ważnym aspektem partnerstwa jest prezentacja interesów poszczególnych stron, rzetelna informacja pomiędzy partnerami oraz ich współdziałanie, gdyż skutkuje to wypracowaniem skutecznego narzędzia, łączącego i godzącego interesy różnych stron w celu zbudowania ładu społeczno-gospodarczego. Mając na uwadze działania, związane z aktywizacją osób społecznie wykluczonych, partnerstwa lokalne stają się koniecznością. Pozwalają one na zwiększenie szans związanych z osiągnięciem zakładanych celów przy realizacji wspólnych działań. Zawarte partnerstwa zapewniają kompleksowe wsparcie wobec wspólnych klientów. Zagwarantowanie pomocy socjalnej i finansowej, w połączeniu z aktywizacją społeczną, daje szansę na skuteczniejszą aktywizację zawodową i pozostanie na rynku pracy.

Działanie 3. Wzmocnienie spójności i solidarności społecznej

Cel: zwiększenie spójności społecznej poprzez wmacnianie integracji społecznej, zwalczanie dyskryminacji na rynku pracy oraz wsparcie systemowe na rzecz instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Szansą na wzmocnienie spójności i solidarności społecznej jest rozwijająca się w Polsce ekonomia społeczna, oparta na wartościach solidarności, partycypacji i samorządności. Odgrywa ona kluczową rolę w społecznym rozwoju lokalnym i regionalnym. Nadrzędną

funkcją ekonomii społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest przedmiotem działalności podmiotów ekonomii społecznej. Instytucje te przyczyniają się do tworzenia nowych usług i własnych miejsc pracy przez osoby wykluczone z rynku pracy.

Jedną z form organizacyjnych z obszaru ekonomii społecznej są spółdzielnie socjalne. Głównym celem działania spółdzielni socjalnych jest reintegracja zawodowa i społeczna jej członków. Zakres prowadzonej działalności jest różnorodny. Obejmuje przede wszystkim prace porządkowe, remontowo-budowlane, działalność gastronomiczną oraz reklamową.

Tabela 20 Liczba nowoutworzonych spółdzielni socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba spółdzielni socjalnych	8	6	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Stowarzyszenia WAMA - COOP

W okresie od 2006 do 2009 roku, w sumie w województwie warmińsko-mazurskim zostało utworzonych 17 spółdzielni socjalnych jednakże do końca 2009 roku, tylko 9 z nich nadal prowadziło swoją działalność.

Powodem trudności w utrzymaniu spółdzielni socjalnych w wielu przypadkach są m.in. niewystarczające umiejętności i wiedza członków spółdzielni dotyczące znajomości przepisów prawa oraz, idące za tym, problemy, związane ze skomplikowanymi dla tych osób procedurami i formalnościami.

Sposobem na rozwiązanie chociaż części problemów, jest większe zaangażowanie ze strony organizacji pozarządowych, które powinny aktywnie włączyć się w pomoc osobom, które zdecydowały się podjąć tego typu działalność, a także szersza współpraca z władzami samorządowymi. Rolę instytucji pomocowych dla spółdzielni socjalnych pełnią Ośrodki Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej. Celem działalności ośrodków jest instytucjonalne wsparcie na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej członków spółdzielni oraz wszechstronna pomoc przy tworzeniu spółdzielni socjalnych, doradztwo organizacyjne, ekonomiczne i prawne oraz prowadzenie obsługi finansowo-księgowej spółdzielni socjalnych.

W województwie warmińsko-mazurskim, funkcjonują dwa tego typu ośrodki: Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Elblągu, Ośrodek Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej w Olsztynie przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Olsztynie (filia Ośrodka Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej w Ełku). W 2010 roku planowane jest również otwarcie Ośrodka Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej w Nidzicy.

Ponadto, w celu wsparcia rozwoju spółdzielni socjalnych, Działdowska Agencja Rozwoju Regionalnego jako pierwsza w Polsce w 2006 roku, uruchomiła system funduszy poręczeniowych, wspierając tym samym rozwój przedsiębiorczości poprzez udzielanie poręczeń dotacji dla osób bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą, na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych.

Kolejnym podmiotem z obszaru ekonomii społecznej jest Centrum Integracji Społecznej (CIS). Uchwalenie w dniu 13 czerwca 2003 roku ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.), na mocy której mogą powstawać CIS-y, pozwala osobom

z grupy szczególnego ryzyka przede wszystkim zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe lub przyczynić się do przekwalifikowania zawodowego. Zgodnie z ustawą okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum wynosi 12 miesięcy i może zostać przedłużony o kolejne 6 miesięcy. Po zakończeniu zajęć, uczestnicy mogą uzyskać zatrudnienie u pracodawcy, w CIS, mogą również podjąć działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej.

Analiza danych liczbowych pozwala stwierdzić, że sytuacja CIS-ów jest stabilna i nie ulega większym zmianom. W okresie od 2006 do 2008 roku w rejestrze widniały cztery podmioty, którym przyznano status centrum. Według danych na dzień 31 grudnia 2009 roku w województwie istnieją 3 centra: w Olsztynie, Ostródzie i Braniewie, których pomiotami prowadzącymi są:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie,
- Zarząd Rejonowy Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Ostródzie,
- Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, Rejestr Centrów Integracji Społecznej, aktualnie prowadzony jest przez służby Wojewody Warmińsko-Mazurskiego. Centrum Integracji Społecznej jest obowiązane przedstawiać Wojewodzie corocznie sprawozdanie, zawierające rozliczenie z dotacji za rok poprzedni oraz sprawozdanie z działalności i efektów reintegracji zawodowej i społecznej, a także zestawienie wydatków i przychodów na rok bieżący zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 października 2007 roku (Dz. U. z 2007 r. Nr 195, poz. 1408).

Tabela 21 Dane liczbowe, dotyczące uczestników Centrów Integracji Społecznej

Opis wskaźników	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba centrów integracji społecznej	4	4	4	3
Uczestnicy zajęć ogółem:				
Liczba osób uczestniczących w zajęciach w CIS	318	393	366	515
Liczba osób, które ukończyły zajęcia w CIS	106	152	115	204
Liczba uczestników usamodzielnionych ekonomicznie (uczestnicy zajęć w centrum integracji społecznej)				
Skierowani do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy	0	10	10	16
Zatrudnieni u pracodawcy bez zatrudnienia wspieranego	29	76	41	34
Zatrudnieni w centrum integracji społecznej	16	7	5	1
Podjęli samodzielną działalność gospodarczą	1	1	1	2
Podjęli działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej	1	0	0	0
Nabyli prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych	1	2	3	5
Łącznie usamodzielnionych ekonomicznie	48	96	60	58

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie Sprawozdania z działalności Centrów Integracji Społecznej.

Podobną rolę, jak Centra Integracji Społecznej pełnią Kluby Integracji Społecznej (KIS), których celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności

lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego, na podstawie informacji, nadesłanych z gmin, opracowuje bazę danych o funkcjonujących Klubach.

Analiza danych przekrojowych wskazuje, że na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, prawie w każdym powiecie funkcjonują Kluby Integracji Społecznej, których podmiotami prowadzącymi są przede wszystkim ośrodki pomocy społecznej, a także stowarzyszenia (w roku 2009 – były to dwa KIS-y prowadzone przez Ogólnopolski Związek Bezrobotnych z Oddziałem w Elku oraz Stowarzyszenie Młodzieżowe „Pod Jesionem” w Jesionowie).

Opracowywana przez samorząd województwa warmińsko-mazurskiego baza KIS-ów wykazuje, że w 2009 roku, w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 59 Klubów, natomiast 3 kluby zawiesiły swoją działalność. Przyczyną przerywania działalności jest głównie brak środków finansowych, ale również braki kadrowe, brak lokalu do prowadzenia działalności, w pojedynczych przypadkach – brak uczestników do kolejnej edycji.

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w 2009 roku, w czterech powiatach nie funkcjonowały kluby integracji społecznej, tj. w powiecie gołdapskim, giżyckim, mrągowskim i węgorzewskim. W zajęciach reintegracyjnych realizowanych przez KIS-y, uczestniczyło 5 779 osób, z tego 1 413 osób uzyskało zatrudnienie (w tym 242 osoby na umowę o pracę).

Tabela 22 Dane liczbowe dotyczące Klubów Integracji Społecznej oraz osób uczestniczących w zajęciach reintegracyjnych

Opis wskaźników	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba klubów integracji społecznej	65	70	58	59
Liczba uczestników zajęć w KIS	4438	4842	3403	5779
Liczba osób uzyskujących zatrudnienie (w tym na umowę o pracę)	2061	2612 (1586)	1433 (231)	1413 (242)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Czas trwania reintegracji społecznej i zawodowej w Klubach Integracji Społecznej jest zróżnicowany i każdy podmiot określa długość programu we własnym zakresie. Jak wskazują dane, istnieją kluby, które prowadzą reintegrację od 2 do 5 tygodni. Zważywszy na cel prowadzonej reintegracji, tj. przywrócenie wiary uczestników w swoje możliwości, mobilizację i aktywizację oraz ich przygotowanie do istotnych zmian w życiu – czas ten jest z pewnością zbyt krótki. W innych KIS-ach, zajęcia prowadzone są w wymiarze od 8 do 16 tygodni, co również nie jest optymalnym czasem reintegracji. Jedynie niewielka ilość Klubów realizuje zajęcia z podopiecznymi w okresie dłuższym niż 20 tygodni, co może dawać realną szansę na osiągnięcie pozytywnych rezultatów w pracy na rzecz zmiany ich postaw.

Następnym miernikiem realizacji celu *Wzmocnienie spójności i solidarności społecznej* jest liczba zakładów aktywności zawodowej.

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego w 2004 roku dofinansował, ze środków PFRON, koszty utworzenia i działania Zakładu Aktywności Zawodowej w Elblągu oraz Zakładu Aktywności Zawodowej w Giżycku. Z dniem 1 lipca 2008 roku, samorząd województwa przejął od PFRON zadanie dofinansowania (w 2009 roku i kolejnych latach), działalności obsługowo-rehabilitacyjnej Zakładu Aktywności Zawodowej w Kamionku Wielkim oraz Polskiego Związku Niewidomych – Zakład Aktywności Zawodowej w Olsztynie.

Tabela 23 Liczba zakładów aktywności zawodowej

Opis wskaźników	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba zakładów aktywności zawodowej	4	4	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Co roku dofinansowywana jest ich działalność obsługowo-rehabilitacyjna. Łącznie, w latach 2006-2009 ze środków PFRON przeznaczono na ten cel kwotę 10 934,8 tys. zł, natomiast ze środków z budżetu samorządu województwa warmińsko-mazurskiego – kwotę 513,6 tys. zł.

W zakładach aktywności zawodowej pracuje obecnie 196 osób (2010 rok), w tym 140 osób niepełnosprawnych, ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Dzięki pomocy finansowej, osoby niepełnosprawne zatrudnione w ZAZ, obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej, przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

Samorząd województwa, od 2005, w ramach realizacji zadań Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wspierał finansowo działania samorządów gminnych, polegające na organizacji różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą. Służyło temu tworzenie młodzieżowych klubów integracji społecznej oraz rozbudowywanie sieci świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych. Na przestrzeni lat liczba świetlic socjoterapeutycznych oscyluje od 86 w 2006 roku do 67 w 2009 roku. Jednakże, w rzeczywistości nie oznacza to, iż wcześniej uznawane świetlice za socjoterapeutyczne przestają działać. Na wahanie to wpływa systematyczna weryfikacja programów, realizowanych w poszczególnych placówkach. Wiąże się to z tym, iż w przypadku braku specjalisty czy realizacji przez świetlicę wymaganego programu, zmienia ona swój charakter i zostaje uznana za świetlicę działającą na rzecz środowiska.

Tabela 24 Liczba świetlic socjoterapeutycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba świetlic socjoterapeutycznych	86	79	74	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

W 2009 roku, udzielano wsparcia merytorycznego oraz szkoleniowego kadrze pedagogicznej pracującej w tych placówkach. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

udzielił też rekomendacji gminom, ubiegającym się o środki finansowe na działalność świetlic z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

W II kwartale 2009 roku dokonano monitoringu funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych dofinansowanych w latach 2005-2008 przez samorząd województwa warmińsko-mazurskiego. Ankietę skierowano do wszystkich, którzy korzystali ze wsparcia finansowego samorządu województwa.

W zajęciach rocznie uczestniczy ok. 2 500 dzieci i prowadzone są 2-3 programy profilaktyczne. Bardzo ważnym elementem pracy świetlic jest ich bezpośrednie oddziaływanie na rodziców dzieci. Świetlice często wspierają rodziny obejmując je poradnictwem specjalistycznym, będącym uzupełnieniem pracy socjoterapeutycznej. W trzech placówkach zabezpieczona jest pomoc psychologiczna, zaś w trzech przypadkach dodatkowa pomoc pedagogiczna. W świetlicach prowadzone są różnego rodzaju zajęcia, oprócz podstawowych takich jak: opieka po zajęciach szkolnych, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, zajęcia tematyczne, zajęcia relaksacyjne i sportowe, kompensacyjne, organizowane, są różnego rodzaju kluby, kółka zainteresowań. Na bazie świetlic, zwłaszcza w małych wiejskich ośrodkach koncentruje się życie towarzyskie i kulturalne. Liczne imprezy o charakterze integracyjnym, sportowym czy rekreacyjnym uaktywniają rodziny oraz całą społeczność lokalną.

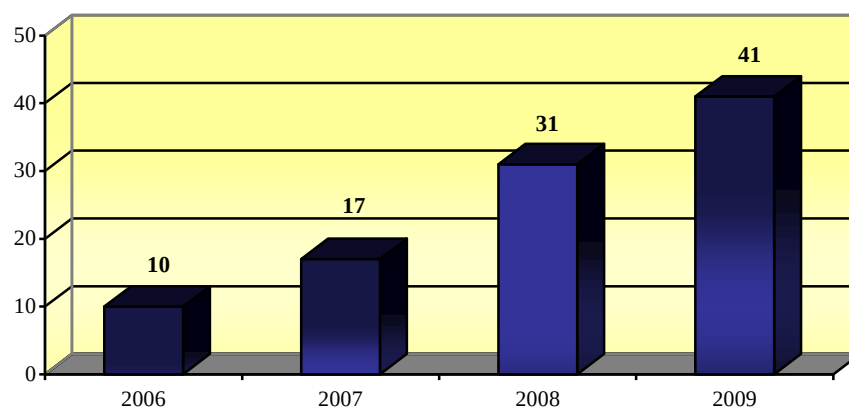
Badania wykazują, że duża grupa młodzieży sięga po napoje alkoholowe i pije w sposób destruktywny. Jest to grupa, wobec której większość programów profilaktycznych jest bezradna. Wypracowanie i stosowanie nowych technologii oraz metod pracy z ludźmi młodymi zwłaszcza eksperymentującymi z środkami psychoaktywnymi, jest istotnym zadaniem osób zajmujących się wychowaniem i pracą z dziećmi i młodzieżą. Zatem bardzo ważne jest sukcesywne podnoszenie kompetencji i umiejętności psychologów, nauczycieli i pedagogów w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą. Jest to jedno z priorytetowych zadań Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Realizacji celu *Zwiększenie spójności społecznej poprzez wzmacnianie integracji społecznej, zwalczanie dyskryminacji na rynku pracy oraz wsparcie systemowe na rzecz instytucji działających w obszarze polityki społecznej*, służą również Kluby Pracy.

Celem działania Klubów Pracy jest umożliwienie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy nabycia umiejętności poszukiwania pracy i uzyskiwania zatrudnienia. Szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy przeznaczone jest przede wszystkim dla osób, które albo nie mają żadnego doświadczenia w poszukiwaniu pracy albo są zniechęcone dotychczasowym brakiem pozytywnych efektów swoich działań.

Liczba Klubów Pracy w województwie w 2006 roku była niewielka – funkcjonowało tylko 10 klubów. W 2007 roku nastąpił przyrost o 7 klubów, natomiast w 2008 roku ich liczba zwiększyła się do 31. Trend wzrostowy utrzymywał się również w 2009 roku, w którym działało 41 Klubów Pracy. Odnosząc się do 2006 roku, liczba Klubów Pracy w 2009 roku, zwiększyła się 4-krotnie. Jest to bardzo pozytywne zjawisko z uwagi na ogromną rolę, jaką odgrywają te placówki w aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Wykres 19 Liczba Klubów Pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy.

Głównymi beneficjentami Klubów Pracy były kobiety. Ponadto, udział w zajęciach i warsztatach wzięły: osoby z wykształceniem podstawowym, osoby bez kwalifikacji zawodowych, młodzież do 25 roku życia, osoby powyżej 50 roku życia, osoby zamieszkujące obszary wiejskie, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne oraz matki samotnie wychowujące dziecko, czyli w przeważającej większości osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Działanie 4. Wsparcie dla instytucji i organizacji działających na rzecz kapitału ludzkiego

Cel: rozwój zasobów ludzkich poprzez wzmocnienie instytucji i organizacji działających w obszarze rynku pracy oraz w dziedzinach komplementarnych, ażeby wesprzeć budowę efektywnego modelu zarządzania rynkiem pracy.

Do pomiaru adaptacji tego działania Wojewódzki Urząd Pracy, wykorzystał jako wskaźniki liczbę podpisanych umów o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Działania 6.3 PO KL *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich*.

W ramach Działania 6.3 PO KL możliwe jest składanie wniosków o dofinansowanie realizacji projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Szczegółowy Opis Priorytetów PO KL zakłada realizację trzech typów projektów w ramach konkursów otwartych organizowanych przez Instytucje Pośredniczące I lub II stopnia, tj.:

- projekty, przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej);
- wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych, promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym;
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

Na potrzeby realizacji PO KL za oddolną inicjatywę lokalną uznaje się projekt o zasięgu lokalnym, skierowany do określonej grupy docelowej (w tym przypadku mieszkańców

gmin wiejskich, wiejsko-miejskich i miast do 25 tys. mieszkańców) zakładający możliwie szeroki udział grupy docelowej w formułowaniu założeń i/lub realizacji projektu.

Z uwagi na fakt, iż w 2006 roku, wdrażane przez WUP były programy, które nie przewidywały tego typu projektów (tj. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich oraz Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego), stąd też brak danych w tym zakresie. W 2007 roku, brak danych jest wynikiem tego, że Program Operacyjny Kapitał Ludzki był dopiero w początkowej fazie wdrażania (opracowanie, w II połowie 2007 roku, Systemu Realizacji PO KL, wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków itd.). Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie ogłosił pierwszy konkurs otwarty w 2008 roku, w ramach którego możliwa była aplikacja o dofinansowanie na ww. typy projektów, co też zaowocowało podpisaniem 18 umów (głównymi Beneficjentami były stowarzyszenia i fundacje). W 2009 roku, wyłoniono w drodze konkursowej 19 projektów, które otrzymały dofinansowanie na realizację przedsięwzięć.

Tabela 25 Liczba podpisanych umów o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Działania 6.3 POKL

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.3 POKL	b.d	b.d	18	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Charakter inicjatywy wymuszał na projektach realizowanych w ramach Działania to, że udzielane wsparcie musi wynikać w jakiś sposób z potrzeby społeczności lokalnej np. służyć rozwiązaniu problemu zdiagnozowanego przez tą społeczność lub służyć pobudzeniu aktywności tj. zwiększeniu własnych zdolności społeczności lokalnej do diagnozowania i rozwiązywania problemów w zakresie objętym Działaniem. Tym samym, oddolne inicjatywy lokalne wpisywały się w realizację zasady *empowerment* czyli udziału grup napotykaających na problemy społeczne w działaniach i decyzjach podejmowanych w ramach realizowanych na ich rzecz projektów. Zasada *empowerment* jest stosowana w celu zaangażowania się i podniesienia rzeczywistej zdolności tych grup do wpływania na sprawy, które ich dotyczą i zwiększenia w ten sposób efektywności projektów.

Należy również zwrócić uwagę, iż niewątpliwie do realizacji tego przyczyniły się ponadto następujące czynniki:

- wzrost liczby kluczowych pracowników zatrudnionych w Publicznych Służbach Zatrudnienia tj. pośredników pracy, doradców zawodowych. Zwiększenie liczby pracowników podyktowane było potrzebą podniesienia efektywności i skuteczności działań urzędów pracy, wynikające m.in. ze zmieniających się przepisów prawnych określających standardy usług rynku pracy,
- coroczny przyrost liczby instytucji szkoleniowych, które przyczyniają się do wzmocnienia warmińsko – mazurskiego potencjału kadrowego poprzez szkolenia, kursy, doradztwo,
- zwiększenie oferty edukacyjnej tj. kierunków kształcenia przez Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie,
- wzrost liczby instytucji okołobiznesowych wspierających tworzenie nowych miejsc pracy i przedsiębiorczość.

Działanie 5. Harmonizacja systemu wykorzystania środków na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego

Cel: Powiązanie programów z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów z zatrudnieniem i rozwojem zasobów ludzkich w konsekwencji przekłada się na efektywne wykorzystanie środków na rozwój regionalny.

Miarą weryfikującą skalę powiązań ww. programów z zatrudnieniem i rozwojem zasobów ludzkich jest liczba projektów, powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich realizowanych przez powiatowe urzędy pracy. Niestety, w skali województwa, liczba owych powiązań jest niewielka. W 2006 roku realizowano zaledwie 4 projekty, natomiast w latach 2008-2009 kontynuowano 5 programów rozpoczętych w 2007 roku. Największą liczbę projektów realizowano w 2007 roku, w tym 4 kontynuujące z 2006 roku i 5 zainicjowanych w badanym roku. Z pewnością wzrost ten jest związany z tym, iż od 2007 roku w ramach Europejskiej Polityki Spójności, funkcjonują trzy fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności. Ponadto, na teren województwa zostały skierowane środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego. Główny obszar realizacji projektów stanowiło rolnictwo (zrealizowano w tym zakresie 6 projektów). Związane to było ze zwiększeniem potencjału zawodowego mieszkańców obszarów wiejskich oraz ze świadczeniem pomocy rolnikom przy wypełnianiu wniosków o przyznanie płatności obszarowych. Aby skorzystać ze środków pomocowych (w tym dopłat bezpośrednich) – rolnik musiał pomyślnie przejść przez określone procedury, w związku z czym, wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu, podjęto inicjatywę uruchomienia programów. Jeden projekt dotyczył modernizacji linii kolejowej na trasie Szczytno – Pisz – Ełk, do którego zostały zaangażowane osoby bezrobotne w ramach robót publicznych (projekt realizowany w latach 2007-2009). Ponadto, wdrożono jeden projekt dotyczący prac melioracyjnych w gminach, jeden projekt systemowy umożliwiający zdobycie bezrobotnym niezbędnych kwalifikacji i umiejętności zawodowych oraz doświadczenia zawodowego na potrzeby kluczowych branż dla rozwoju powiatu i regionu, a także pod kątem nowych inwestycji, w tym: turystycznej (hotelarstwa i gastronomii), drzewno-stolarskiej, budownictwa, usług dla starzejącego się społeczeństwa, a także w zakresie pozyskiwania i rozliczania środków unijnych. W badanym okresie zrealizowano również jeden projekt międzynarodowy w ramach Programu Współpracy Międzyregionalnej INTERREG III C, którego celem było rozwijanie przedsiębiorczości w regionach partnerskich.

Tabela 26 Liczba projektów powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich

Opis wskaźnika	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba projektów powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich	4	9	5	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Aby zharmonizować system zagospodarowania środków na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego konieczne jest powiązanie, skoordynowanie działań rynku pracy z koncepcją

rozwoju społeczno-gospodarczego Warmii i Mazur. Zmiany ilościowe, jakościowe i strukturalne w gospodarce regionu, odbywające się poprzez działania samorządu województwa, jednostek im podległych, organizacji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych mogą przyczynić się do wzrostu konkurencyjności firm, wzrostu liczby miejsc pracy, krótko mówiąc do wzrostu potencjału gospodarczego w regionie.

Wskazane jest, by działania rynku pracy stanowiły komplementarne uzupełnienie inwestycji realizowanych na terenie województwa, powiatów, gmin (Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury, Lokalne Grupy Działania, powiatowe i gminne strategie rozwoju, lokalne programy rewitalizacji i inne dokumenty strategiczne, istotne dla rozwoju powiatu i regionu) poprzez dostosowanie owych działań do specyficznych potrzeb pracodawców wynikających z realizacji inwestycji.

Podsumowując, podstawowym założeniem wzrostu zatrudnienia, obok wykorzystania warunków dla popytu na pracę oraz poprawy jakości podaży pracy, jest usprawnienie rynku pracy. Decydującą rolę w tym zakresie mają instytucje rynku pracy, które powinny sprawnie, szybko i skutecznie reagować na wyzwania restrukturyzacji gospodarczej i społecznej. Istnienie efektywnych instytucji rynku pracy, realizujących aktywną politykę rynku pracy jest niezbędne dla wsparcia świadczenia usług dla osób poszukujących pracy, osób bezrobotnych, osób pracujących oraz pracodawców.

Podstawą tworzenia efektywnych przedsięwzięć musi być zatem rzetelna wiedza o gospodarce oraz o rynku pracy, jak również potrzebach przedsiębiorców i bezrobotnych na określonym obszarze działania. Z uwagi na wielką różnorodność potrzeb przedsiębiorstw i osób poszukujących pracy, organizacja systemu rynku pracy powinna mieć charakter sieci integrującej administrację samorządową i rządową, przedsiębiorców, potencjalnych inwestorów, instytucje rynku pracy, instytucje systemu edukacji, organizacje pozarządowe. W związku z tym, konieczne jest propagowanie idei współpracy, partnerstwa wśród wszystkich uczestników rynku pracy, o których mowa wyżej. Prezentacja interesów poszczególnych stron, rzetelna informacja pomiędzy partnerami oraz ich współdziałanie może skutkować wypracowaniem skutecznego narzędzia łączącego i godzącego interesy różnych stron w celu zbudowania ładu społeczno-gospodarczego.

Działania powinny skupić się przede wszystkim na właściwej identyfikacji potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia oraz na systematycznym diagnozowaniu potrzeb pracodawców. Aktywizacja zawodowa jest procedurą złożoną, wymagającą implementacji możliwie szerokiego wachlarza usług i instrumentów rynku pracy. Z doświadczenia zarówno instytucji publicznych jak i niepublicznych w realizacji przedsięwzięć z obszaru rynku pracy wynika, iż łącznie kilku instrumentów wsparcia w ramach jednego projektu przyczynia się w efekcie końcowym do zatrudnienia. Zatem, aby działania były skuteczne, niezbędne jest jasne określenie zasad współpracy i podziału zadań między partnerami. Szczegółowe określenie współpracy w zakresie procedur postępowania z klientami powiatowych urzędów pracy będących jednocześnie klientami innych jednostek, pozwala zniwelować ryzyko dublowania się wsparcia oraz zwiększa szansę na osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Aby usprawnić organizację rynku pracy, konieczne jest zaprojektowanie i zorganizowanie przedsięwzięcia, którego efektem byłyby kompleksowa diagnoza i prognoza regionalnego rynku pracy prezentowana w formie okresowych pakietów informacji bieżących i prognostycznych. Celem takiego przedsięwzięcia byłoby generowanie i dostarczanie dla instytucji oraz organizacji, zaangażowanych w kształtowanie polityki regionalnej,

informacji dotyczących rynku pracy, ułatwiających podejmowanie decyzji o kierunkach rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. Taka diagnoza rynku pracy byłaby punktem wyjścia przy skutecznym łagodzeniu skutków bezrobocia, gdyż gwarantowałaby ona dopasowanie planowanych działań do realnej sytuacji na rynku pracy.

Priorytet 4

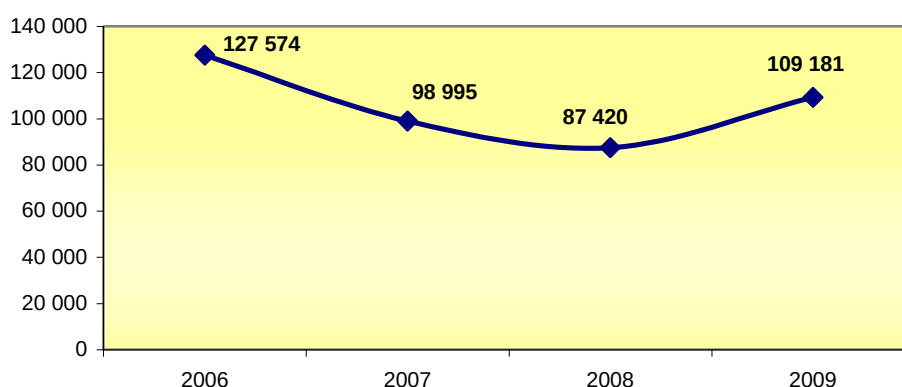
Równość szans do zatrudnienia

Działanie 1: Zwiększenie dostępności zatrudnienia

Cel: promocja zatrudnienia oraz aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy, poprzez oferowanie aktywnych form wsparcia na rynku pracy, współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy.

W 2009 roku, w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego, pozostawało 109 181 osób. Analizując liczbę bezrobotnych w latach 2006-2009, można wyodrębnić dwa okresy. Pierwszy z nich, przypadający na lata 2006–2008, to okres systematycznego spadku liczby bezrobotnych. W tym czasie, bezrobocie w regionie zmniejszyło się o 40 154 osoby, czyli o 31,5%. Drugi okres, to lata 2008–2009, gdy na skutek ogólnoswiatowej recesji gospodarczej bezrobocie zaczęło wzrastać. W 2009 roku, w porównaniu do 2008 roku, liczba bezrobotnych zwiększyła się o 21 761 osób, tj. o 24,9% i przekroczyła wartość z 2007 roku. Niemniej jednak, w latach 2006-2009 bezrobocie ogółem zmniejszyło się o 18 393 osoby, tj. o 14,4%.

Wykres 20 Liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006–2009

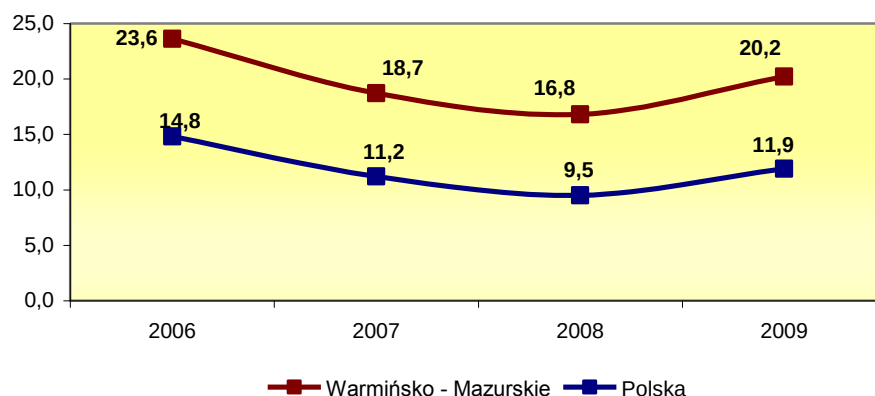

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Podobne tendencje dotyczyły stopy bezrobocia. W latach 2006-2008 wartość wskaźnika stopy bezrobocia systematycznie spadała, natomiast w 2009 roku, w stosunku do 2008, widoczny był wzrost wartości tego wskaźnika. W 2009 roku wartość stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 20,2%, co oznacza, że na 100 osób aktywnych zawodowo, bez pracy pozostaje 20 osób.

Wartość stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim jest najwyższa spośród wszystkich województw w kraju. Taki stan utrzymuje się od 1999 roku, czyli od okresu reformy administracyjnej kraju. W 2009 roku, wartość stopy bezrobocia dla kraju wynosiła 11,9% i była o 8,3 punktu procentowego niższa niż w województwie warmińsko-mazurskim.

Wykres 21 Wartość stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju w latach 2006 -2009

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

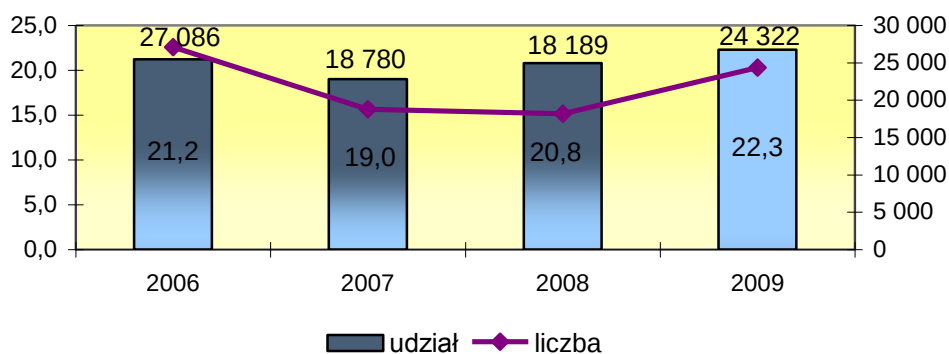
Wśród bezrobotnych, znajdują się osoby, które są często defaworyzowane na rynku pracy. W ramach niniejszego działania wsparciem objęto osoby bezrobotne, znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj:

- osoby do 25 roku życia,
- długotrwale bezrobotnych,
- osoby powyżej 50 roku życia,
- bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych,
- bezrobotnych niepełnosprawnych,
- bezrobotnych z terenów wiejskich,
- bezrobotne kobiety.

Bezrobotni do 25 roku życia

Na koniec 2009 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy pozostawały 24 322 osoby bezrobotne do 25 roku życia. Stanowiły one 22,3% ogółu bezrobotnych.

Wykres 22 Liczba i udział w % bezrobotnych do 25 roku życia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

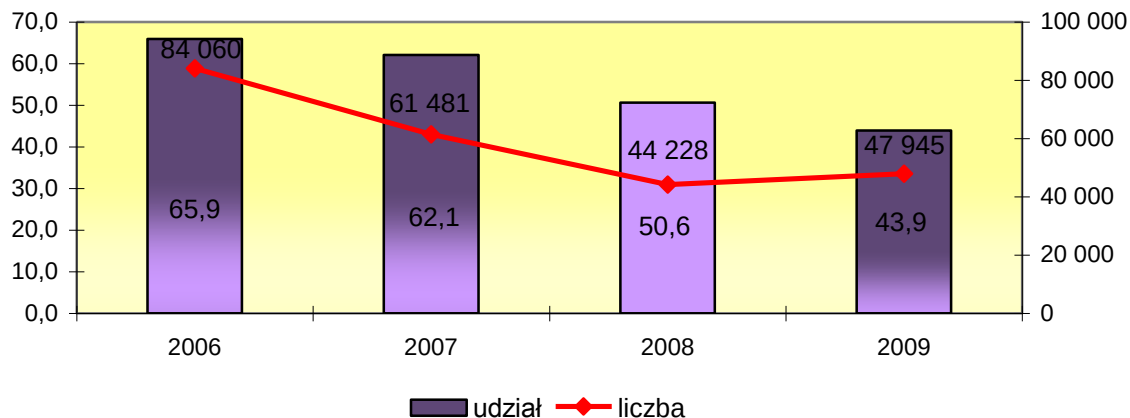
W porównaniu z 2006 rokiem, czyli momentem, w którym zaczęto implementację Strategii, widoczny jest spadek liczby bezrobotnych tej grupy o 2 764 osoby, tj. o 10,2%. W analizowanym okresie wzrósł jednak o 1,1 pkt proc. odsetek tej grupy bezrobotnych w ogólnej populacji osób pozostających bez pracy. Analizując liczbę bezrobotnych, w latach 2006–2009, okazuje się, że systematycznie malała od 2006 do 2008 roku. W 2009 roku nastąpił wzrost liczby bezrobotnych do 25 roku życia, który był spowodowany pogorszeniem ogólnej sytuacji na rynku pracy, w wyniku ogólnoswiatowej dekonjunktury.

Na przestrzeni lat 2006–2009 zwiększyła się także liczba bezrobotnych do 25 roku życia, którzy korzystali z aktywnych form przeciwdziałaniu bezrobociu. W 2006 roku wyniosła 14 269 osób, zaś w 2009 kształtowała się na poziomie 15 615 osób.

Długotrwale bezrobotni

W 2009 roku, długotrwale bezrobotni, w liczbie 47 945 osób, stanowili 43,9% ogółu bezrobotnych. W porównaniu do 2006 roku, odnotowano spadek liczby długotrwale bezrobotnych o 36 115 osób, czyli o 57,0%. W analizowanym okresie, widoczny jest spadek procentowego udziału liczby tej grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych, wynoszący 22,0 punkty procentowe. Systematyczny spadek odsetka osób długotrwale bezrobotnych jest niewątpliwym sukcesem publicznych służb zatrudnienia, ponieważ w analizowanym okresie widoczny jest wzrost liczby długotrwale bezrobotnych, którzy skorzystali z aktywizacji zawodowej. W 2009 roku zaktywizowano 17 311 osób długotrwale bezrobotnych, co stanowi wzrost do 2006 roku o 1 700 osób, tj. o 10,9%.

Wykres 23 Liczba i udział w % długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

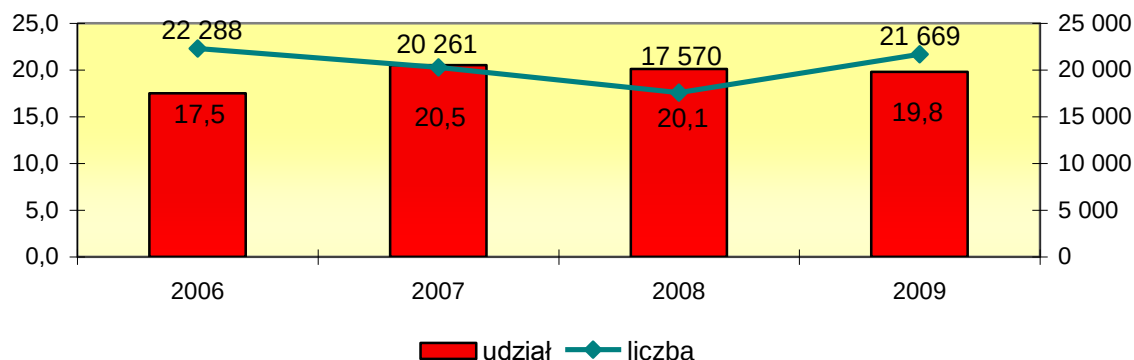
Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia

W latach 2006-2009 liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia zmniejszyła się z poziomu 22 288 osób do 21 669 osób, czyli o 619 osób, tj. o 2,8%. W analizowanym okresie, widoczny jest natomiast wzrost procentowego udziału tej kategorii bezrobotnych w ogólnej populacji osób zarejestrowanych o 2,3 punktu procentowego. Niniejsze zmiany spowodowane są przede wszystkim tendencjami demograficznymi, w tym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa.

W analizowanym okresie widoczny jest także wzrost liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia, którzy korzystali z nakładowych form aktywizacji, z 3 121 osób w 2006 roku, do 5 829 osób w 2009 roku.

Wykres 24 Liczba i udział w % bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

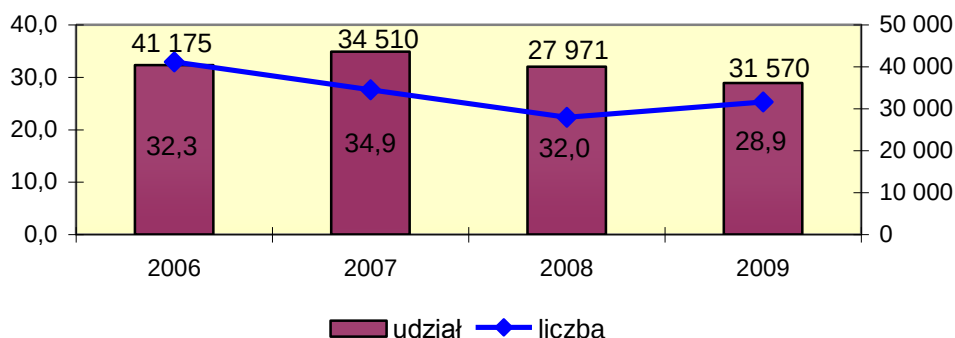

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych

W latach 2006-2009 widoczny jest spadek, zarówno liczby, jak i udziału % osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych. W analizowanym okresie, liczba osób tej grupy zmniejszyła się o 9 605 osób, tj. o 23,3%, natomiast odsetek o 3,4 punktu procentowego. Na koniec 2009 roku liczba bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych wynosiła 31 570 osób i stanowiła 28,9% ogółu bezrobotnych.

Wykres 25 Liczba i udział % bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

Źródło: Dane WUP w Olsztynie

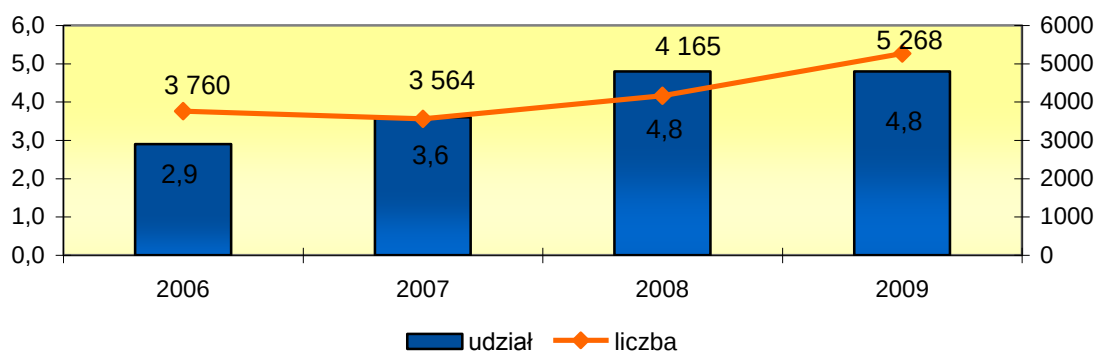
W 2009 roku, zaktywizowano, poprzez udział w różnych formach aktywizacji zawodowej 10 918 osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych, co stanowi wzrost do 2006 roku o 1 134 osoby, tj. o 11,6%.

Niepełnosprawni

W 2009 roku, osoby niepełnosprawne, w liczbie 5 268 osób, stanowiły 4,8% ogółu bezrobotnych. Pomimo relatywnie niewielkiej liczby, w latach 2006-2009 systematycznie wzrastały, zarówno udział %, jak i liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

W analizowanym okresie, liczba bezrobotnych niepełnosprawnych zwiększyła się o 1 508 osób, tj. o 40,1%, a ich udział zwiększył się o 1,9 punktu procentowego. Niemniej jednak publiczne służby zatrudnienia podejmują wiele działań, aby aktywizować osoby niepełnosprawne. W 2009 roku liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z aktywizacji zawodowej była o 529 osób, tj. o 49,7%, większa w porównaniu do 2006 roku i wyniosła 1 594 osoby.

Wykres 26 Liczba i udział w % bezrobotnych niepełnosprawnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

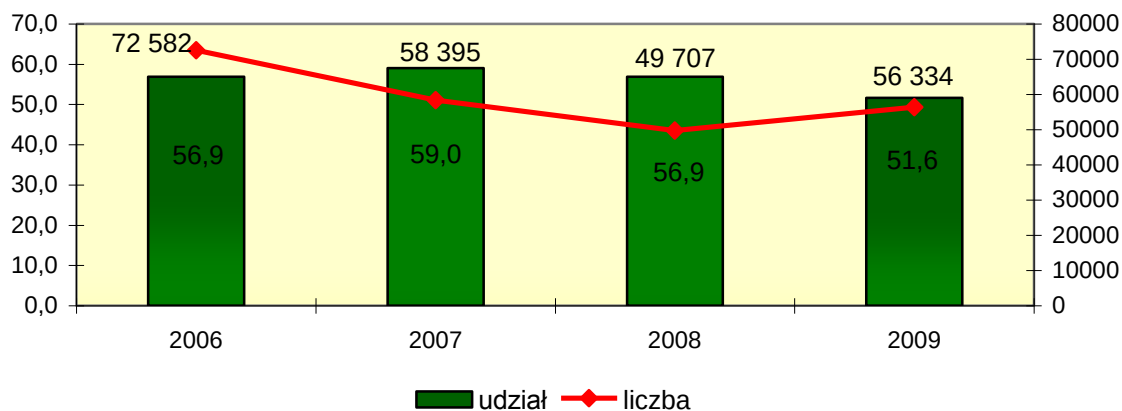
Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotne kobiety

W 2009 roku, zarejestrowane były 56 334 kobiety, których odsetek wynosił 51,6% ogólnej liczby bezrobotnych. W porównaniu do 2006 roku, liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 16 248 osób, tj. o 22,4%. Natomiast o 5,3 punktu procentowego zmniejszył się udział kobiet w ogólnej populacji osób bezrobotnych. Analizując liczbę kobiet, przypadających na 100 mężczyzn, w latach 2006-2009, widoczna jest znaczna poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy. W 2006 roku na 100 bezrobotnych mężczyzn przypadały 132 kobiety, natomiast w 2009 roku 107.

W analizowanym okresie zwiększyła się także liczba kobiet, które wzięły udział w aktywizacji zawodowej. W 2006 roku liczba ta wyniosła 19 587 kobiet, zaś w 2009-24 428 kobiet, co stanowi wzrost o 4 841 osób (o 24,7%).

Wykres 27 Liczba i udział w % bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych

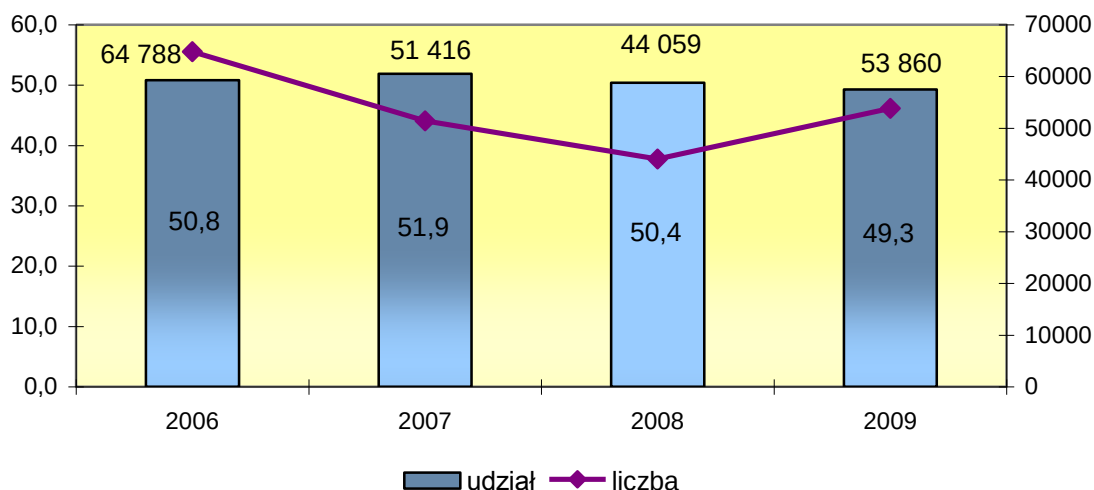

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotni zamieszkali na wsi

W województwie warmińsko-mazurskim w 2009 roku, zarejestrowanych był 53 860 osób zamieszkających na wsi. W stosunku do 2006 roku, liczba bezrobotnych mieszkańców wsi zmniejszyła się o 10 928 osób, tj. o 16,9%. Zmniejszył się także, o 1,5 punktu procentowego, udział tej grupy bezrobotnych w ogólnej populacji bezrobotnych, z 50,8% w 2006 roku, do 49,3% w 2009 roku. W 2009 roku z możliwości aktywizacji zawodowej skorzystało 11 275 bezrobotnych mieszkańców wsi, co oznacza wzrost do 2006 roku o 45,0%, tj. o 5 070 osób.

Wykres 28 Liczba i udział w % bezrobotnych zamieszkających na wsi w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

Źródło: Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Działanie 2. Rozwój działań wspierających aktywność i mobilność

Cel: rozwój form organizacyjnych sprzyjających wzrostowi aktywności życiowej i mobilności zawodowej osób poszukujących pracy i bezrobotnych oraz zwiększenie gotowości do zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych, korzystanie ze szkoleń i programów doskonalenia zawodowego oraz zwiększenie gotowości do zmiany miejsca zamieszkania w poszukiwaniu pracy

Osiągnięcie znacznego spadku bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim jest utrudnione ze względu na to, że do powiatowych urzędów pracy trafiają głównie osoby słabo wykształcone, o niskim poziomie kwalifikacji, lub nie posiadające kwalifikacji. Odsetek osób bezrobotnych w 2009 roku, które posiadały wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe wynosił 63,7% ogółu bezrobotnych.

W powiatowych urzędach pracy rejestrują się także osoby, należące do grupy tak zwanych *zawodowych bezrobotnych*, którym wcale nie zależy na znalezieniu pracy, tylko na posiadaniu ubezpieczenia zdrowotnego. Osoby takie przyzwyczyły się do stylu życia bez pracy lub pracują w *szarej strefie* bądź są obciążone obowiązkami rodzinnymi tzn. opieką nad małymi dziećmi, chorymi przewlekłe członkami najbliższej rodziny lub innymi osobami zależnymi (głównie dotyczy to kobiet, które stanowią 51,6% ogółu bezrobotnych).

Dlatego też, powiatowe urzędy pracy dążą do zindywidualizowanej opieki nad bezrobotnymi, która polega między innymi na udzielaniu porad indywidualnych i wspólnym planowaniu kariery, z uwzględnieniem cech i możliwości danej osoby bezrobotnej. Jednym z narzędzi, wspierających rozwój działań, podnoszących aktywność zawodową jest Indywidualny Plan Działań (IPD). IPD pozwala na lepszy dobór form wsparcia, który jest dostosowany do indywidualnych potrzeb i możliwości osób bezrobotnych, co w efekcie wpływa na większą efektywność zawodową tych osób. Ponadto IPD, jako instrument aktywizacji bezrobotnych, uwzględniający ich osobiste predyspozycje do podjęcia pracy, często prowadzi do zmiany postawy roszczeniowej na postawę aktywną, co przekłada się na konkretne działania, które mogą przyczynić się do zmiany swojej sytuacji zawodowej poprzez uzupełnianie kwalifikacji zawodowych oraz uczestniczenie w szkoleniach, programach i projektach, realizowanych przez urząd pracy. Wpływa to na zwiększenie mobilności na rynku pracy, jak również buduje wzajemne zaufanie pomiędzy osobami bezrobotnymi a powiatowymi urzędami pracy.

Zgodnie z art. 2 ust.1 pkt 10a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 roku, indywidualny plan działań to plan, obejmujący podstawowe usługi rynku pracy, w celu zatrudnienia bezrobotnego lub poszukującego pracy. Stosownie do art. 34a ustawy, powiatowy urząd pracy ma obowiązek przygotowania IPD w przypadku nieprzerwanego pozostawiania bezrobotnego w rejestrze przez okres co najmniej 180 dni od dnia rejestracji. W wyniku realizacji działania, polegającego na stworzeniu IPD, pośrednicy pracy i doradcy zawodowi dochodzą do wniosku, że taki plan nie powinien być działaniem obowiązkowym dla osób wskazanych w przepisach ustawy, gdyż obejmuje zbyt dużą grupę osób, co z kolei powoduje, że urzędy mają trudności ze skupieniem się nad realizacją tych planów. IPD powinno być tworzone w sposób jednostkowy, bardziej zindywidualizowany, a ich odbiorcami powinni być przede wszystkim bezrobotni, którzy chcą coś osiągnąć i są gotowi do zmian.

Liczba osób, którym utworzono IPD na przestrzeni lat 2006-2009, systematycznie wzrastała. W 2009 roku IPD przygotowano dla 27 313 osób bezrobotnych, co stanowi wzrost do 2006 roku o 26 326 osób, czyli ponad 26-krotnie. Prognozuje się, iż liczba osób objętych IPD będzie wzrastała, do czego przyczyniają się wymogi ustawowe.

Z doświadczeń powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego wynika, że IPD jest skutecznym narzędziem, zgodnym z osobistym potencjałem bezrobotnego i potrzebami rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Pozwala świadomie i realistycznie zaplanować własną karierę zawodową oraz samodzielnie modyfikować swoje aspiracje i kwalifikacje zawodowe pożądane na rynku pracy. Jednakże zbyt mała ilość ofert pracy na rynku pracy powoduje niezadowalającą efektywność zatrudnieniową IPD. Niemniej jednak pomimo tego, że nie każdy IPD kończy się podjęciem zatrudnienia, to jednak podjęte działania pomogły wielu osobom w motywacji poszukiwania pracy, określeniu własnych predyspozycji oraz odnalezieniu się na rynku pracy.

Nadal problemem są niskie zarobki, jakie oferują pracodawcy osobom nowo zatrudnianym. Najczęściej jest to minimalne wynagrodzenie, dlatego osoby bezrobotne, podejmujące pracę, bardzo pozytywnie oceniały takie instrumenty wspierające zatrudnienie, jak zwrot kosztów dojazdów do pracy czy zwrot kosztów zakwaterowania. Pomoc świadczona w tej formie przyczynia się również do większej mobilności osób bezrobotnych. Coraz częściej szukają oni pracy poza miejscem swojego zamieszkania.

Także refundacja kosztów dojazdu do miejsca pracy jest istotnym czynnikiem wspomagającym aktywizację osób z terenów wiejskich.

W latach 2006-2009, systematycznie wzrastała liczba osób, które skorzystały z refundacji kosztów dojazdu do miejsca pracy, z 1 772 osób w 2006 roku do 4 434 osób w 2009 roku. W liczbach bezwzględnych wzrost ten wyniósł 2 662, zaś we względnych ponad 150%.

Małym zainteresowaniem wśród osób bezrobotnych, cieszy się pomoc w formie zwrotów kosztów zakwaterowania. W analizowanym okresie, liczba bezrobotnych korzystających z tego instrumentu, wahała się od 103 osób w 2007 roku do 63 osób w 2009 roku. Przyczyn tak małej liczby osób, korzystających z refundacji kosztów zakwaterowania, należy doszukiwać się przede wszystkim w niedostatecznej wiedzy osób bezrobotnych na temat możliwości skorzystania z tego instrumentu, a także w problemach, związanych udokumentowaniem wydatków na zakwaterowanie. Do takiego stanu rzeczy przyczynia się fakt, iż część osób wynajmujących pokoje lub mieszkania, robi to omijając Urząd Skarbowy. Niemniej jednak, instrument ten wydaje się być korzystny dla bezrobotnych, którzy posiadają kwalifikacje atrakcyjne dla pracodawców z innych rejonów województwa czy kraju, bądź też osób migrujących z terenów wiejskich do miast.

Tabela 27 Liczba przedsięwzięć mających na celu zwiększenie aktywności i mobilności

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Liczba opracowanych Indywidualnych Planów Działań	987	1 253	1 437	27 313
Liczba osób, których zrefundowano koszty dojazdu do miejsca pracy	1 772	2 335	3 648	4 434
Liczba osób, którym zrefundowano koszty zakwaterowania	75	103	65	63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Działanie 3. Rozwój nowoczesnych form zatrudnienia w powiązaniu z elastycznością i bezpieczeństwem zatrudnienia

Cel: wdrożenie metod włączania do rynku pracy i zwiększania zatrudnienia tych grup, wobec których nie są skutecznie dotychczas stosowane metody aktywizacji zawodowej oraz wypracowanie metod wzrostu jakości wykonywanej przez te grupy pracy.

Jedną z form elastycznego zatrudnienia jest telepraca. Telepraca, zwana inaczej pracą zdalną, to forma organizacji pracy, polegająca na świadczeniu pracy poza siedzibą przedsiębiorstwa, jednak w kontakcie z przełożonymi i współpracownikami za pomocą urządzeń telekomunikacyjnych.

W Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim, upowszechnienie telepracy jak do tej pory jest mało efektywne. Niektóre przedsiębiorstwa, mające kontakty z firmami zachodnimi, eksperymentalnie wprowadzają takie rozwiązania dla części swoich pracowników. Najwcześniej, zalety pracy, wykonywanej z dala od siedziby firmy, dzięki zastosowaniu technik informacyjnych i telekomunikacyjnych, docenione zostały przez środowiska osób niepełnosprawnych. Rozwój nowoczesnych technologii stworzył bowiem szanse zatrudnienia dla grup pracowników o ograniczonej mobilności przestrzennej.

Niestety, w województwie warmińsko-mazurskim nie istnieje baza wiedzy, dotycząca wykorzystania, przez pracodawców, elastycznej formy zatrudnienia, jaką jest telepraca. Niemniej jednak z badania *Telepraca. Ogólnopolski program promocji i szkoleń dla przedsiębiorców*, przeprowadzonego w 2005 roku na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju

Przedsiębiorczości, wynika, że spośród 1000 losowo wybranych przedsiębiorstw w Polsce, które najlepiej rokowały, jeżeli chodzi o korzystanie z telepracy, ta forma zatrudnienia była stosowana w 15,8% przypadków.

Inną formą elastycznego zatrudnienia jest praca w niepełnym wymiarze czasu. Dane, dotyczące odsetka osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, w ogólnej liczbie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, w województwie warmińsko-mazurskim, w latach 2006–2008, przedstawia poniższa tabela. W 2008 roku, w porównaniu do 2006 roku, wzrósł odsetek osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu. Wzrost ten wyniósł 0,4 punktu procentowego. Oznacza to, że w 2008 roku większa część osób zatrudnionych mogła pracować w niepełnym wymiarze czasu, a tym samym w sposób bardziej elastyczny. Jednakże, należałoby zbadać, jaki odsetek osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu, korzysta z tej formy zatrudnienia dobrowolnie, a jaki odsetek został do tego „przymuszony” przez pracodawców. Należy założyć, że pewna grupa z tych osób musiała przyjąć pracę w niepełnym wymiarze czasu, jako warunek pozwalający na podjęcie lub kontynuowanie zatrudnienia. Pomimo gotowości podjęcia pracy w pełnym wymiarze, osoby te, aby mieć jakąkolwiek pracę, zgodziły się zatrudnić w niepełnym wymiarze czasu.

Tabela 28 Odsetek osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w ogólnej liczbie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w latach 2006–2008

Rok	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni
2006	94,1%	5,9%
2007	94,4%	5,6%
2008	93,7%	6,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Działanie 4. Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy

Cel: udzielenie wsparcia wszystkim osobom doświadczającym różnego rodzaju dyskryminacji na rynku pracy, jak też osobom zagrożonym wykluczeniem, prowadzącego do ich wejścia bądź powrotu do czynnego życia zawodowego oraz do szeroko pojętej integracji społecznej.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Priorytetu VII PO KL Promocja integracji społecznej przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej. Realizacja głównych działań przypadła na lata 2008–2009.

Na rzecz integracji grup defaworyzowanych z rynkiem pracy wpływały głównie:

- Poddziałanie 7.1.1 PO KL *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej,*
- Poddziałanie 7.1.2 PO KL *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie,*
- Działanie 7.2 PO KL *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.*

Tabela 29 Przedsięwzięcia realizowane w ramach Priorytetu VII PO KL

Opis przedsięwzięć podjętych w ramach Działania	Lata	
	2008	2009
Liczba osób, które zakończyły udział w projektach dotyczących aktywnej integracji (Poddziałanie 7.1.1 i 7.1.2 PO KL)	4 851	6 855
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie (Działanie 7.2 PO KL)	20	811

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ROPS.

Zgodnie z Planem Działania na 2008 rok, na realizację projektów przeznaczono odpowiednio: Działanie 7.1 – 40 249,6 tys. zł; Działanie 7.2 – 17 304,7 tys. zł; Działanie 7.3 – 4 314,2 tys. zł

Zgodnie z Planem Działania na 2009 rok, na realizację projektów przeznaczono odpowiednio: Działanie 7.1 – 33 665 328,00 zł; Działanie 7.2 – 13 522 000,00 zł; Działanie 7.3 – 3 380 000,00 zł. W 2008 roku ogłoszono pięć konkursów, natomiast w 2009 ogłoszono ich sześć.

W ramach przeprowadzonych naborów zawarto łącznie 75 umów (2008 rok – 17, 2009 rok – 58 umów). Jednocześnie zakontraktowano ogółem 19 736 591,15 zł (2008 rok – 5 127 371,08 zł; 2009 rok – 14 609 220,07 zł).

W przypadku wskaźnika *Liczba osób, które zakończyły udział w projektach dotyczących aktywnej integracji* (Poddziałanie 7.1.1 i 7.1.2 PO KL), zauważalny jest wzrost realizacji wskaźnika pomiędzy latami 2008 i 2009. Wzrost ten wynika m.in. z faktu, że realizacja projektów systemowych w pierwszym roku wdrażania Priorytetu VII rozpoczęła się z pewnym opóźnieniem (pierwsze projekty rozpoczęły się na przełomie kwietnia i maja), co spowodowało relatywnie niskie wyniki w zakresie realizacji powyższego wskaźnika.

W przypadku wskaźnika *Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie* (Działanie 7.2 PO KL), należy zauważyć, że zgodnie z metodologią obliczania wskaźników, zawartą w Podręczniku Wskaźników PO KL 2007-2013, osiągany jest „na wyjściu” czyli w momencie ukończenia udziału w projekcie. A zatem, w 2008 roku wskaźnik ten zrealizowany jest na niższym niż planowanym poziomie, gdyż niewiele z projektów zakończyło się w 2008 roku. Większość umów, zawartych w 2008 roku, przewidywała realizację działań w latach 2008/2009, co spowodowało, że liczba osób, które zakończyły udział w roku 2009 jest znacząco wyższa.

Należy wskazać, że Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej dołożył wielu starań w celu jak najwyższej realizacji zakładanych wskaźników. Do takich działań zaliczyć należy: organizację spotkań promujących projekty systemowe, spotkania robocze w formie konsultacji wniosków o dofinansowanie, organizację tzw. „dni otwartych drzwi”, które miały ułatwić wnioskodawcom proces aplikacyjny, powołanie w 2008 roku Zespołu Opiniującego do prowadzenia prac nad wdrażaniem i opiniowaniem Priorytetu VII PO KL, który współpracuje przy opracowaniu Planów Działań m.in. w zakresie kryteriów dostępu i kryteriów strategicznych, jak również poprzez organizację intensywnych szkoleń merytorycznych finansowanych ze środków EFS w ramach projektu systemowego ROPS *Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach*, skierowanego do pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej naszego województwa.

Z analizy przedstawionych powyżej wskaźników, wynika potrzeba jeszcze szerszej współpracy z beneficjentami oraz wnioskodawcami Priorytetu VII, której efektem będzie zwiększenie poziomu realizacji wskaźników. Należy również nadal prowadzić szczegółową analizę i monitoring zawieranych umów o dofinansowanie, w celu przeciwdziałania ryzyku niskiej realizacji wskaźników.

Spółdzielnie socjalne

Jedną z form integracji grup defaworyzowanych z rynkiem pracy jest możliwość założenia spółdzielni socjalnej, która działa na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę jej członków. Powstaje ona bezpośrednio z inicjatywy minimum 5 osób wykluczonych społecznie. Działalność spółdzielni socjalnej ma na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, a także odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. W województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009, istniało łącznie 17 spółdzielni socjalnych. Spółdzielnie socjalne współfinansowane ze środków Funduszu Pracy funkcjonowały w siedmiu powiatach:

- powiat elcki,
- powiat lidzbarski,
- powiat mrągowski,
- powiat olsztyński,
- powiat piski,
- powiat szczycieński,
- Miasto Olsztyn.

Szczegółowe dane, dotyczące spółdzielni socjalnych działających w latach 2006–2009 w województwie warmińsko-mazurskim zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 30 Spółdzielnie socjalne współfinansowane ze środków FP w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2009

Powiat	Liczba spółdzielni w latach 2006-2009	Liczba spółdzielni funkcjonujących obecnie	Rodzaj prowadzonej działalności	Wysokość środków FP w zł
Olsztyn grodzki	8	5 (1 w trakcie likwidacji)	usługi ogólnobudowlane; handel uliczny owocami i warzywami oraz usługi cateringowe; działalność klubowo-gastronomiczna; usługi opiekuńczo-sprzątające; usługi reklamowe; usługi krawieckie; usługi szkoleniowe	228 827,0
Olsztyn ziemski	2	0	usługi sprzątające; drobne naprawy	67 050,0
Powiat szczycieński	2	2	usługi kosztorysowania i wykonywania prac remontowo-budowlanych oraz sprzątania obiektów; usługi krawieckie	91 300,0

Powiat elcki	2		usługi krawieckie-szycie materiałów dydaktycznych dla przedszkoli i szkół, szycie pościeli i obrusów; wynajem sal; produkcja wyrobów ceramicznych stołowych i ozdobnych	61 500,0
Powiat piski	1	0	usługi z zakresu sprzątania i czyszczenia obiektów	29 127,24
Powiat mrągowski	1	1 (w trakcie likwidacji)	działalność produkcyjna i handlowa w zakresie haftu artystycznego	36 000,0
Powiat lidzbarski	1	1	prace ogólnobudowlane i wysokościowe	123 500,0

Źródło: powiatowe urzędy pracy

Działanie 5. Aktywna polityka prozatrudnieniowa na obszarach wiejskich

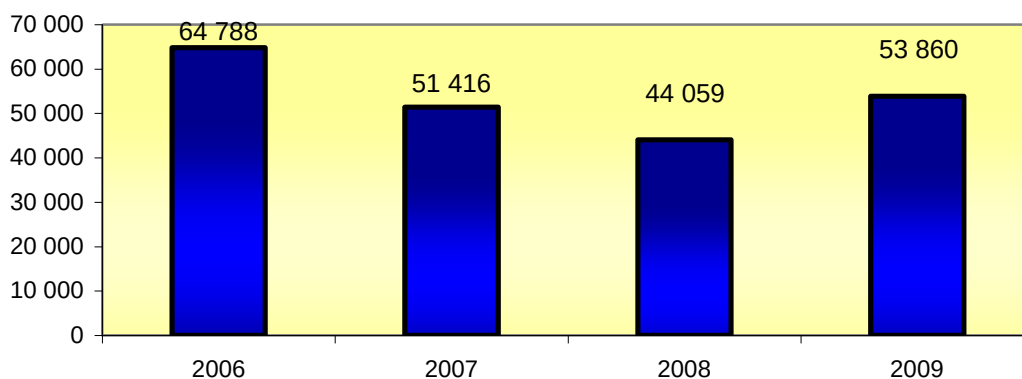
Cel: zwiększenie liczby miejsc pracy na terenach wiejskich oraz zwiększenie mobilności ludności zamieszkałej na tych terenach.

Rynek pracy na wsi jest rynkiem szczególnym, na którym często zachodzą dysproporcje w odniesieniu do miasta. Na pozycję mieszkańców wsi na rynku pracy wpływają między innymi: jakość edukacji, kwalifikacje zawodowe, sytuacja materialna, źródła dochodu, możliwość tworzenia alternatywnych miejsc pracy poza rolnictwem.

W 2009 roku liczba bezrobotnych mieszkańców wsi w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 53 860 osób. W porównaniu do 2006 roku liczba bezrobotnych z terenów wiejskich zmniejszyła się o 10 928 osób, tj. o 16,9%.

Szczegółowe dane, dotyczące liczby bezrobotnych mieszkańców wsi województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2009 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 29 Bezrobotni zamieszkali na wsi w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

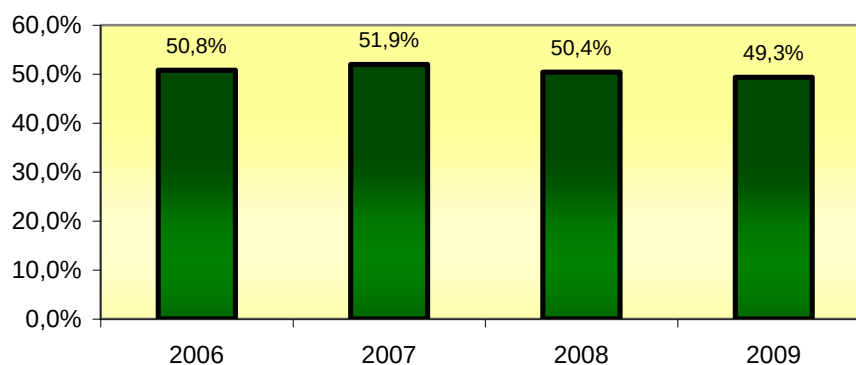
Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Z przedstawionych danych wynika, że liczba bezrobotnych mieszkańców wsi systematycznie spadała w latach 2006-2008. Natomiast w latach 2008-2009 widoczny jest wzrost liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi, który był spowodowany generalnym wzrostem bezrobocia (skutek globalnej dekonunktury). Analizując w latach 2006-2009 procentową dynamikę spadku liczby bezrobotnych ogółem i bezrobotnych zamieszkałych na wsi, okazuje się, że była ona większa wśród mieszkańców wsi niż w bezrobociu

ogółem. W analizowanym okresie, liczba bezrobotnych ogółem zmniejszyła się o 14,4%, a liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi o 16,9%.

W analizowanym okresie zmniejszył się także odsetek bezrobotnych mieszkańców wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych, co przedstawia poniższy wykres. W 2005 roku odsetek ten wyniósł 50,8%, zaś w 2009 roku był o 1,5 punktu procentowego niższy i wyniósł 49,3%.

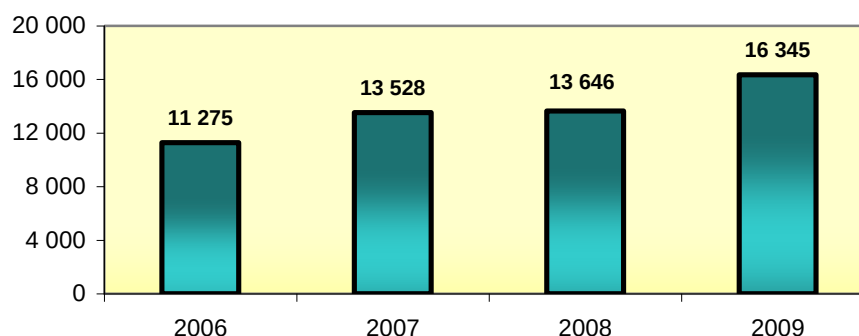
Wykres 30 Udział % bezrobotnych mieszkańców wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Na przestrzeni lat 2006-2009 systematycznie wzrastała liczba osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi, korzystających z podstawowych form aktywizacji zawodowej (zatrudnienie subsydiowane, szkolenia, staże). W 2009 roku, liczba uczestników aktywnych form wyniosła 16 345, zaś w 2006 roku 11 275 osób, czyli zwiększyła się o 45,0%, tj. o 5 070 osób.

Wykres 31 Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi w województwie warmińsko-mazurskim korzystających z aktywizacji zawodowej w latach 2006-2009

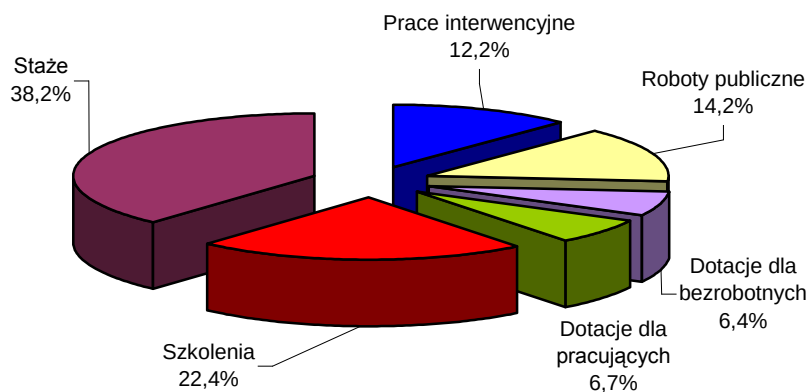

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Formami aktywizacji zawodowej, z których najczęściej korzystali mieszkańcy wsi w 2009 roku były staże (38,2% ogółu uczestników aktywnych form mieszkających na wsi) oraz szkolenia zawodowe (22,4%). W robotach publicznych udział wzięło 14,2% uczestników aktywnych form mieszkających na wsi, a w pracach interwencyjnych 12,2%. Najmniejszym odsetkiem uczestników charakteryzowały się działania związane z refundacją dla pracodawców kosztów zatrudnienia bezrobotnego (6,7%) oraz działania,

związane z otrzymaniem przez osoby bezrobotne jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej (6,4%).

Wykres 32 Struktura aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu według ilości uczestników zamieszkałych na wsi w 2009 roku

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Przykładem dobrej praktyki aktywnej polityki prozatrudnieniowej na obszarach wiejskich był projekt *Nadzieja – Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych ze środowisk byłych PPGR-ów*. Projekt realizowany był przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Działania 1.5 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) *Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka*, schemat A *Wspieranie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym* od sierpnia 2005 do grudnia 2007 roku. Projekt miał na celu aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące nieprzerwanie od ostatniej rejestracji) z terenów byłych PPGR-ów poprzez szkolenie, praktykę zawodową oraz pracę.

W ramach projektu, 308 osób bezrobotnych z 17 powiatów województwa warmińsko-mazurskiego, zostało objętych kompleksowym działaniem następujących po sobie etapów:

- szkolenie aktywizujące, mające na celu wsparcie psychologiczne, kształcenie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy;
- szkolenie zawodowe pod konkretne potrzeby pracodawców, od których pozyskane zostały promesy zatrudnieniowe;
- staże lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.

Okres realizacji powyższych działań wynosił łącznie około 6 miesięcy dla każdego beneficjenta. Po tym okresie uczestnicy projektu otrzymali propozycje podjęcia zatrudnienia u pracodawców, od których pozyskano promesy zatrudnieniowe.

Koszt ogólny realizacji projektu wyniósł: 2 786,5 tys. zł, z czego:

- środki Funduszu Pracy z rezerwy wojewódzkiej – 567,1 tys. zł,
- środki Europejskiego Funduszu Społecznego – 2,219,4 tys. zł

Osiągnięte rezultaty:

- 71 osób podjęło staż zawodowy,

- 183 osoby podjęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy
- 113 osób podjęło zatrudnienie,
- zrealizowano 25 szkoleń w zawodach budowlanych, gastronomicznych i hotelarskich, usługowych: pracownik przetwórstwa mięsnego, monter sprzętu RTV, fryzjer z elementami kosmetyki, opiekunka osób niepełnosprawnych oraz opiekunka dzieci i osób starszych z j. niemieckim, sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej i komputera, a także przygotowujące spawaczy, stolarzy oraz pracowników ochrony.

Innym przykładem dobrej praktyki aktywnej polityki prozatrudnieniowej na obszarach wiejskich był projekt *Przyszłość w Twoich rękach*, realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie w okresie od 01.04.2009 roku do 30.06.2010 roku. W projekcie udział wzięło 50 osób do 30 roku życia, pozostających bez zatrudnienia, zamieszkujących w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich (w tym byłych PPGR-ów) z terenów powiatów: bartoszyckiego, braniewskiego, działdowskiego, elbląskiego, ełckiego, gołdapskiego, kętrzyńskiego, lidzbarskiego, mrągowskiego, nidzickiego, oleckiego, piskiego, ostródzkiego, szczycieńskiego, węgorzewskiego, zamierzających podjąć zatrudnienie w zawodach pozarolniczych.

Wysokie bezrobocie na terenach wiejskich, które utrzymuje się od wielu lat wytworzyło poczucie bezradności sprzyjającej tworzeniu się frustracji społecznych i trudnych do pokonania barier związanych z dostępem do miejsc pracy. Jedną z podstawowych barier jest zbyt duża odległość i koszty dojazdów do ośrodków kształcenia i zatrudnienia.

Projekt miał na celu między innymi pokonanie powyższych barier, co w rezultacie doprowadziło do zdobycia kwalifikacji i podjęcia zatrudnienia w Olsztynie, gdzie wskaźnik bezrobocia jest jednym z niższych w kraju.

Działania, zaplanowane w projekcie (szkolenie i praktyka zawodowa u pracodawcy) były realizowane pod potrzeby konkretnych pracodawców, od których zostały pozyskane promesy zatrudnieniowe.

Projekt zapewniał dodatkowe profity dla beneficjentów tj. stypendia po zakończeniu każdego miesiąca szkolenia i stażu, zakwaterowanie w Olsztynie przez cały okres realizacji projektu, wyżywienie podczas szkolenia i pierwszego miesiąca stażu, zwrot kosztów dojazdów, opłata licencji zawodowej, ubezpieczenia i badań lekarskich.

W ramach projektu przeprowadzono 5 szkoleń zawodowych, których efektywność jest stale monitorowana:

- „Pracownik budowlany robót wykończeniowych” – 10 osób, efektywność 30%;
- „Pracownik ochrony fizycznej I-go stopnia” – 10 osób efektywność 50%;
- „Barman- kelner” – 10 osób, efektywność 70%;
- „Kucharz” – 10 osób, efektywność 100%;
- „Pracownik budowlany stanu surowego” – 10 osób, efektywność 50%.

Koszty projektu wyniosły 737 722,41 zł, co stanowiło 92,21% planowanego budżetu projektu.

Priorytet 5

Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia

Celem priorytetu jest zapobieganie bezrobociu, szczególnie bezrobociu młodzieży poprzez reorientację polityki rynku pracy i zwiększenie funkcji prozatrudnieniowych, także w działaniach instytucji rynku pracy. Integracja oznacza włączenie polityki społecznej w działania wspomagające zatrudnienie.

Działanie 1. Integracja polityki zatrudnieniowej i polityki społecznej w obszarze bezrobocia

Cel: uzyskanie spójności programowej i realizacyjnej w zakresie polityki społecznej i polityki rynku pracy.

Warunkiem osiągnięcia integracji polityki zatrudnieniowej i polityki społecznej w obszarze bezrobocia jest m.in. zacieśnienie współpracy publicznych służb zatrudnienia z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy rodzinie. Instytucje te, w ramach zadań, nałożonych przez obowiązujące prawodawstwo, obejmują swoimi działaniami często tych samych klientów.

Tabela 31 Wskaźniki realizacji celu 1

Opis wskaźników	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba osób, w rodzinach dotkniętych bezrobociem korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	166 602	156 098	132 507	133 780
Liczba wspólnie realizowanych przez powiatowe urzędy pracy oraz ośrodki pomocy społecznej projektów dla grup defaworyzowanych	6	6	24	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy oraz ROPS

W regionie warmińsko-mazurskim liczba osób w rodzinach, dotkniętych bezrobociem i korzystających, z tego powodu, z pomocy społecznej wynosiła 133 780 osób, o 1 273 osoby więcej niż w roku 2008 (wzrost o 1%) i o 22 318 osób mniej niż w 2007 roku (spadek o 14,3%). W porównaniu do 2006 roku liczba ta zmniejszyła się o 32 822 osoby (spadek o 19,7%).

Ważnym elementem współpracy ośrodków pomocy społecznej i urzędów pracy jest opracowywanie lokalnych programów, których celem jest zaktywizowanie grup defaworyzowanych¹¹.

¹¹ Grupy defaworyzowane zgodnie ze *Strategią* to: (1) osoby w wieku 45+, (2) bezrobotni przez okres dłuższy niż 24 miesiące, (3) młodzież w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych, (4) niepracująca i nieucząca się młodzież między 15 a 24 r.ż., (5) więźniowie, byli więźniowie, osoby opuszczające zakłady karne, (6) alkoholicy, (7) bezdomni, (8) osoby uzależnione od narkotyków, (9) beneficjenci pomocy społecznej, (10) niepełnosprawni, (11) imigranci należący do mniejszości etnicznych.

Ogółem, w latach 2006-2009 zrealizowano 90 wspólnych projektów, z czego 78 (tj. 86,7%) projektów w latach 2008-2009. Duża liczba podpisanych, w tym okresie, porozumień była efektem zmian przepisów, odnoszących się do funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej, które spowodowały, iż instytucje te od 2008 roku zaczęły brać czynny udział w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Społecznego.

Współpraca przy realizacji projektów polegała przede wszystkim na: wzajemnej wymianie informacji o klientach i realizowanych wobec nich działań, upowszechnianiu ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego, współpracy w zakresie realizacji prac społecznie użytecznych.

Działanie 2. Wzmocnienie organizacyjne i finansowe instytucji rynku pracy

Cel: poprawa jakości działania publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz podniesienie skuteczności ich funkcjonowania.

Działania, zmierzające do realizacji tego celu, skupiały się przede wszystkim na podwyższeniu jakości usług pośrednictwa pracy, które przez pracodawców i bezrobotnych wskazywane były jako jedne z najsłabszych ogniw instytucjonalnej obsługi rynku pracy. Sprostaniu tym oczekiwaniom służyć miały m.in. działania podjęte w celu zwiększenia liczby osób zatrudnionych na tzw. stanowiskach kluczowych tj. doradców zawodowych, pośredników pracy, specjalistów ds. rozwoju zawodowego oraz liderów klubów pracy.

Tabela 32 Wskaźniki realizacji celu 2

Opis wskaźników	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba pracowników zatrudnionych w urzędach pracy	1 008	1 021	1 088	1 132
Liczba pracowników kluczowych	180	227	368	409
Liczba osób bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy	1 357	908	543	607
Liczba osób bezrobotnych przypadających na jednego doradcę zawodowego	3 271	2 415	1 066	1 437
Liczba licencji posiadanych przez pracowników (pośredników pracy)	93	95	99	155
Liczba licencji posiadanych przez pracowników (doradców zawodowych)	33	37	40	70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

W latach 2006-2009 w województwie warmińsko-mazurskim ich liczba zwiększyła się z 180 w 2006 roku do 409 w 2009 roku (wzrost o 229 osób).

Zwiększenie zatrudnienia było podyktowane zarówno potrzebą podniesienia skuteczności działania urzędów, jak i zmieniającymi się przepisami oraz rozwiązaniami systemowymi, które działaniom na rzecz zatrudnienia przypisują nowe funkcje.

Zatrudnienie nowych pracowników wpłynęło na spadek wielkości wskaźnika, obrazującego liczbę osób bezrobotnych, przypadających na jednego pośrednika pracy.

W 2006 roku jeden pośrednik obsługiwał średnio 1 357 bezrobotnych, podczas gdy w 2009 roku na 1 pośrednika przypadało średnio 607 bezrobotnych (spadek o 750 osób). Systematycznie spadała również liczba osób bezrobotnych, przypadających na jednego doradcę zawodowego, od 3 271 osób w 2006 roku do 1 437 w 2009 roku (spadek o 1 834 osoby tj. o 56,1%).

Duże znaczenie w zakresie poprawy jakości działania służb zatrudnienia miało stałe doskonalenie kwalifikacji zawodowych przez pośredników pracy i doradców zawodowych. Od 2006 roku systematycznie rosła liczba licencji posiadanych przez pośredników pracy – od 93 w 2006 roku do 155 trzy lata później w przypadku pośredników pracy i od 33 w 2006 roku do 70 osób w 2009 roku w przypadku doradców zawodowych.

Realizacja tych działań była możliwa, m.in. dzięki środkom pochodzącym z Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL *Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie* w latach 2008-2009 realizowane były projekty służące wzmocnieniu i rozwojowi publicznych służb zatrudnienia w regionie m.in. poprzez:

- upowszechnianie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego w regionie, m.in. poprzez dofinansowanie zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy;
- szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr publicznych służb zatrudnienia działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych przez nie zadań.

W ramach zrealizowanych 22 projektów, zatrudniono w całym województwie 70 doradców zawodowych i pośredników pracy oraz przeszkolono 321 osób. Projekty te opiewały razem na kwotę 12 518 961,25 zł.

Działanie 3. Rozbudowa elementów polityki prozatrudnieniowej i aktywizującej w obszarze bezrobocia

Cel: zwiększenie udziału nakładów i programów na prozatrudnieniowe formy polityki w zakresie bezrobocia.

W województwie warmińsko-mazurskim, cele Działania 3 realizowane były poprzez zwiększenie udziału wydatków na aktywne formy, które mają za zadanie przywrócić bezrobotnych na otwarty rynek pracy.

Tabela 33 Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

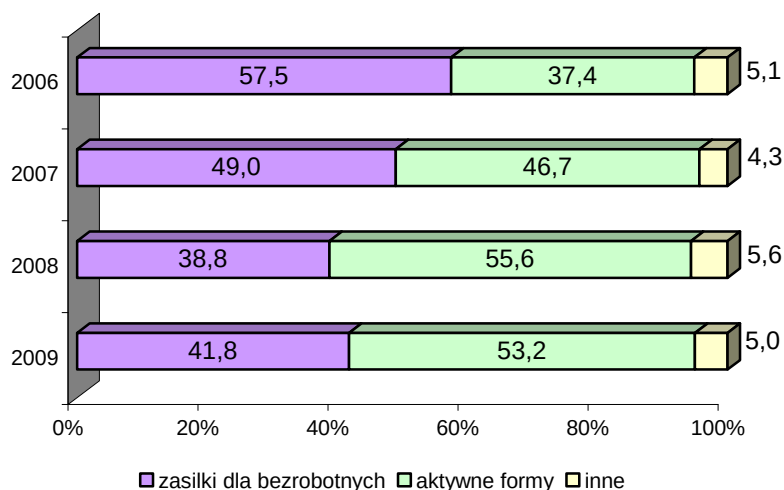
Wskaźnik	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Kwota wydatków z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (w tys. zł)	128 915,6	157 362,7	195 782,6	244 498,1

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -02 o przychodach i wydatkach z Funduszu Pracy.

Od 2006 roku, notowany był systematyczny wzrost wydatków z Funduszu Pracy na programy na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych z 128 915,6 tys. zł do 244 498,1 tys. zł w 2009 roku (wzrost o 115 582,5 tys. zł, tj. o 89,3%). Ogółem, na przestrzeni czterech lat przeznaczono na ten cel 726 559,0 tys. zł, co stanowiło 48,6% wydatków z Funduszu Pracy.

W latach 2006-2008 obserwujemy pozytywną tendencję spadku udziału w ogólnych wydatkach kwot na działania osłonowe (zasiłki), na rzecz wzrostu wydatków na aktywne programy rynku pracy. W 2009 roku, z powodu wzrostu liczby bezrobotnych uprawnionych do świadczeń zasiłkowych, a także podwyższenia kwot wypłacanych świadczeń, wzrosły wydatki na zasiłki. Na wypłaty zasiłków dla bezrobotnych w latach 2006-2009 przeznaczono kwotę w wysokości 692 082,8 tys. zł (46,3% środków Funduszu Pracy wydatkowanych w tym okresie).

Wykres 33 Struktura wydatków z Funduszu Pracy w latach 2006-2009

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Działanie 4. Zapobieganie bezrobociu długotrwałemu

Cel: zapobieganie przechodzenia bezrobotnych w stan długotrwałego pozostawania bez pracy, poprzez stosowanie form aktywnych w pierwszym okresie po utracie pracy.

Na koniec grudnia 2009 roku w urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego zarejestrowanych było 47 945 długotrwanie bezrobotnych. W stosunku do grudnia roku poprzedniego liczba ta wzrosła o 3 717 osób (tj. o 8,4%). W odniesieniu do końca 2006 roku, poziom tej kategorii bezrobotnych obniżył się o 36 115 osób (spadek o 43%).

Tabela 34 Długotrwanie bezrobotni zarejestrowani w województwie warmińsko-mazurskim

Wskaźniki	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba osób długotrwanie bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy	84 060	61 481	44 228	47 945
Udział osób długotrwanie bezrobotnych w liczbie bezrobotnym ogółem (%)	65,9%	62,1%	50,6%	43,9%

Źródło: Dane WUP w Olsztynie

Wyznaczony cel realizowany był poprzez podejmowanie działań takich jak:

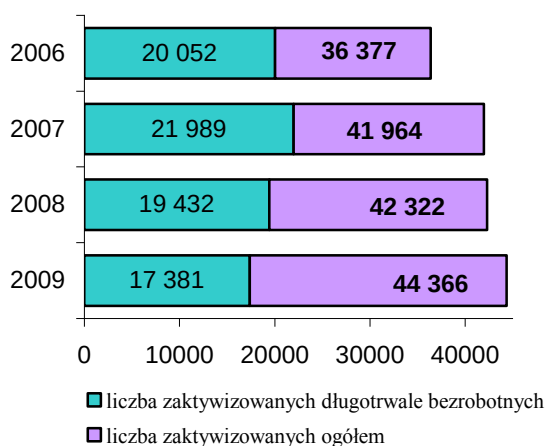
- subsydiowanie zatrudnienia;

- doradztwo i szkolenia oraz udzielanie dotacji dla osób podejmujących własną działalność gospodarczą;
- szkolenia zawodowe, wykorzystujące najnowsze osiągnięcia techniczne, mające na celu dostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy poprzez nabycie kwalifikacji, podniesienie kwalifikacji lub ich zmianę;
- usługi poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy z uwzględnieniem indywidualnych planów działań, adresowane do osób bezrobotnych przez okres do 24 miesięcy.

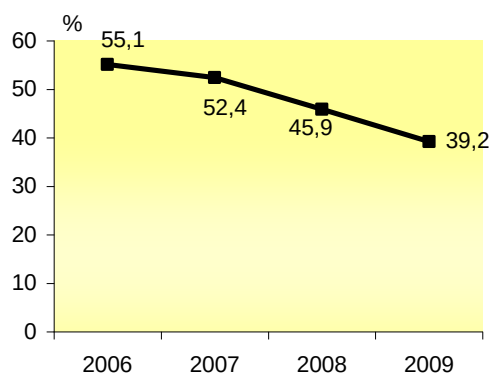
W latach 2006-2009 roku, w województwie warmińsko-mazurskim, różnymi formami aktywizacji zawodowej objęto 78 854 osoby długotrwale bezrobotne. Od 2007 roku zauważyć można zmniejszenie się liczby długotrwale bezrobotnych aktywizowanych przez urzędy pracy. Wynikało to między innym z faktu spadku liczby bezrobotnych w tej kategorii, zarejestrowanych w ewidencji urzędów pracy. W 2009 roku z działań aktywizujących skorzystało 17 381 długotrwale bezrobotnych, tj. o 2 051 osób (10,6%) mniej niż w 2008 roku i o 4 608 osób (tj. 21%) mniej w odniesieniu do 2007 roku. W porównaniu do 2006 roku liczba ta zmniejszyła się o 2 671 osób (o 13,3%).

Na przestrzeni ostatnich czterech lat obserwujemy w regionie tendencję spadku udziału długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych. W 2009 roku grupa ta stanowiła 39,2% wszystkich bezrobotnych objętych różnorodnymi formami wsparcia ze środków Funduszu Pracy. Ich udział zmniejszył się tym samym o 6,7 pkt procentowego w stosunku do 2008 i o 15,9 pkt. procentowego w odniesieniu do 2006 roku.

Wykres 34 Liczba długotrwale bezrobotnych zaktywizowanych w latach 2006-2009

Wykres 35 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

W analizowanym okresie długotrwale bezrobotni korzystali z całego wachlarza usług i instrumentów rynku pracy. Szczegółowe dane zostały zawarte w poniższej tabeli, która zawiera liczbę osób długotrwale bezrobotnych oraz ich procentowy udział w ogólnej liczbie zaktywizowanych w analizowanym okresie.

Tabela 35 Aktywizacja długotrwale bezrobotnych w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006		2007		2008		2009	
	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
Praca subsydiowana, w tym:	8 055	67,4	8 454	61,4	6 708	49,2	5 971	41,9
- prace interwencyjne	4 142	73,2	3 302	66,9	2 440	55,3	1 932	48,5
- roboty publiczne	2 226	89,8	2 821	91,6	2 362	73	2 495	59,1
- podjęcie działalności gospodarczej	872	44	965	41,2	904	33,8	809	27,1
- zatrudnieni na miejscach utworzonych w ramach dotacji dla pracodawców	618	42,4	1 137	38,3	857	29,2	665	23,8
Szkolenia	3 831	49,6	3 623	42,0	3 786	41,0	3 033	34,2
Staż	1 387	15,5	1 528	15,6	1 018	11,0	3 599	24,0
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	2 343	85,3	2 976	80,4	2 933	66,0	244	54,7
Prace społecznie użyteczne	4 436	88,9	5 408	88,0	4 987	87,0	4 534	78,0
Zaktywizowani ogółem	20 052	55,1	21 989	52,4	19 432	45,9	17 381	39,2

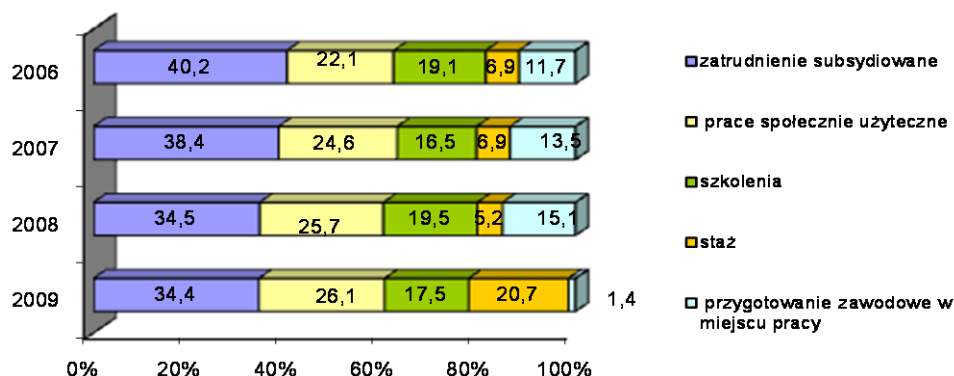
Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Najwięcej – 29 188 osób, tj. 37% ogółu zaktywizowanych długotrwale bezrobotnych, podjęło zatrudnienie subsydiowane. Najpopularniejszą formą aktywizacji w tej grupie były prace interwencyjne, na które skierowano 11 816 osób (tj. 40,4% bezrobotnych podejmującej pracę, współfinansowaną środkami Funduszu Pracy). Zatrudnienie w ramach robót publicznych rozpoczęły 9 904 osoby (33,9%). W tym samym okresie, urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego przyznały długotrwale bezrobotnym 3 550 dotacji na dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej (12,2% subsydiowanego zatrudnienia).

Drugą, co do wielkości, grupę wśród zaktywizowanych długotrwale bezrobotnych (24,6%) stanowiły osoby, które wykonywały prace społecznie użyteczne – 19 365 osób. Ponad 18% długotrwale bezrobotnych (14 273 osoby) skierowanych zostało na szkolenie zawodowe. Przygotowanie zawodowe w tym okresie rozpoczęło 8 496 osób, tj. 10,8% tej grupy bezrobotnych, korzystających ze wsparcia urzędów pracy.

Zmiany w strukturze udziału długotrwale bezrobotnych w różnych formach aktywizacji zawodowej w latach 2006-2009 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 36 Udział długotrwale bezrobotnych w formach aktywizacji zawodowej w latach 2006-2009

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Osoby długotrwale bezrobotne uczestniczyły także w zajęciach aktywizacyjnych, realizowanych przez urzędy pracy w ramach pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy. Ogółem, w latach 2006-2009 z tej formy aktywizacji skorzystało 7 064 długotrwale bezrobotnych. Stanowili oni 52,3% ogółu bezrobotnych uczestniczących w zajęciach aktywizacyjnych.

Działanie 5. Zapobieganie bezrobociu młodzieży

Cel: niedopuszczenie do bezrobocia, szczególnie w pierwszym okresie po ukończeniu edukacji.

W 2009 roku, obserwujemy zahamowanie pozytywnej tendencji spadku poziomu bezrobotnych w wieku 18-24 lat. Na koniec grudnia 2009 roku, w urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego, zarejestrowane były 24 322 osoby w wieku do 25 roku życia. W stosunku do grudnia roku poprzedniego, liczba bezrobotnej młodzieży wzrosła o 6 133 osoby (tj. o 33,7%). W perspektywie ostatnich czterech lat, poziom bezrobocia wśród młodzieży w regionie obniżył się o 2 764 osób (spadek o 10,2%). Na koniec grudnia 2006 roku, liczba bezrobotnych do 25 roku życia wynosiła 27 086 osób.

Tabela 36 Bezrobotna młodzież w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Wskaźniki	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Liczba osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat zarejestrowanych w urzędach pracy	27 086	18 780	18 189	24 322
Udział osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat w liczbie bezrobotnym ogółem (%)	21,2%	19,0%	20,8%	22,3%

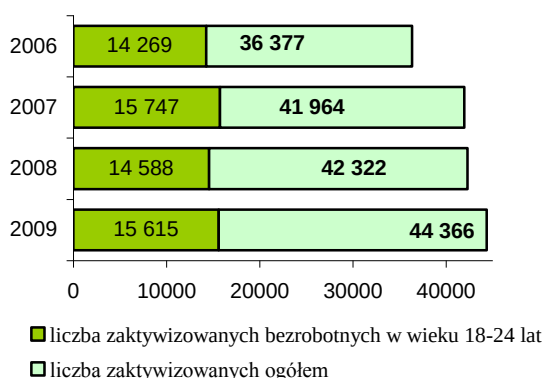
Źródło: Sprawozdawczość MPiPS – 01 o rynku pracy.

Od 2007 roku widoczny był wzrost procentowego udziału tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych. Na koniec 2009 roku wskaźnik ten wynosił 22,3% i był wyższy o 1,5 pkt proc. w porównaniu do 2008 roku i o 3,3 pkt. proc. w stosunku do 2007 roku. W odniesieniu do 2006 roku udział tej kategorii bezrobotnych zwiększył się o 1,1 pkt. proc (patrz wykres 21 na str. 60).

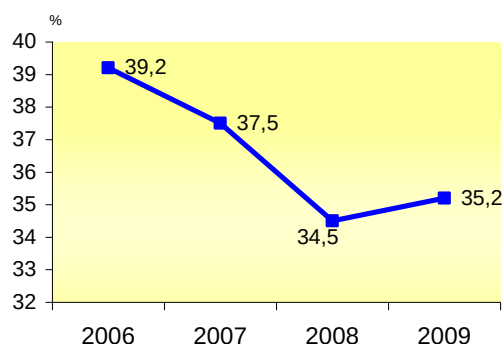
Założony cel osiągany był poprzez realizację działań, nakierowanych na tę grupę bezrobotnych, łączących różne usługi i instrumenty aktywizacji zawodowej, takie jak: poradnictwo zawodowe, staże, szkolenia ogólne i zawodowe, doradztwo, szkolenia oraz wsparcie finansowe przy podejmowaniu działalności gospodarczej, zatrudnienie subsydiowane.

W okresie od 2006 do 2009 roku, w województwie warmińsko-mazurskim, różnymi formami aktywizacji zawodowej objęto 60 219 bezrobotnych w wieku 18-25 lat, co stanowiło 36,5% wszystkich zaktywizowanych bezrobotnych. W 2009 roku, z aktywnych form aktywizacji skorzystało 15 615 młodych osób, tj. o 1 027 (7%) osób więcej niż w 2008 roku. W porównaniu do 2006 roku liczba ta zwiększyła się o 1 346 (o 9,4%). Najwięcej młodzieży zaktywizowanej zostało w 2007 roku – 15 747 osób.

Wykres 37 Liczba bezrobotnych zaktywizowanych w latach 2006- 2009

Wykres 38 Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

W 2009 roku, osoby w wieku 18-25 lat stanowiły 35,2% wszystkich bezrobotnych objętych różnorodnymi formami wsparcia ze środków Funduszu Pracy. Ich udział zwiększył się tym samym o 0,7 pkt proc. w stosunku do 2008 roku i zmniejszył się o 2,3 pkt. proc. w odniesieniu do 2007 roku. W 2006 roku udział osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat wynosił 39,2% (o 4,0 pkt. procentowego więcej niż w 2009 roku).

Najwięcej bezrobotnych do 25 roku życia w latach 2006-2009, bo 36 747 osób, tj. 61,0% ogółu zaktywizowanej młodzieży, skierowanych zostało przez powiatowe urzędy pracy do odbywania stażu. Blisko 18% młodzieży (10 671 osób) w latach 2006-2009 podjęło pracę subsydiowaną. Najpopularniejszą formą aktywizacji w tej grupie były prace interwencyjne, na które skierowano 4 776 osób (tj. 45,7% młodzieży podejmującej pracę współfinansowaną środkami Funduszu Pracy). Na nowoutworzone lub doposażone stanowiska pracy skierowano w badanym okresie 3 200 osób (23%).

Zatrudnienie w ramach robót publicznych rozpoczęło 809 młodych bezrobotnych (7,6%). W tym samym okresie, urzędy pracy naszego województwa przyznały bezrobotnym do 25 roku życia (16,1% ogółu zaktywizowanej młodzieży) 1 718 dotacji na dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Blisko 16% młodych bezrobotnych (10 081 osób), objętych różnymi formami aktywizacji, skierowanych zostało na szkolenie zawodowe. Przygotowanie zawodowe rozpoczęło 1 510 osób, tj. 2,5% korzystających ze wsparcia. Młodzież, która wykonywała prace społecznie użyteczne stanowiła 2% (1 210 osób) ogółu bezrobotnych w wieku 18-25 lat,

których zaktywizowano w tym okresie. Szczegółowe dane odnośnie aktywizacji zawodowej bezrobotnych do 25 roku życia w województwie warmińsko-mazurskim (liczba oraz udział procentowy w ogólnej liczbie zaktywizowanych) zostały zawarte w poniższej tabeli:

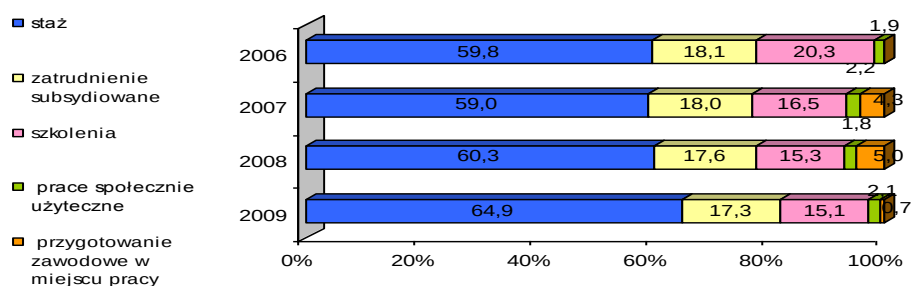
Tabela 37 Aktywizacja zawodowa bezrobotnych do 25 roku życia w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	2006		2007		2008		2009	
	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
Praca subsydiowana, w tym:	2 577	21,6	2 833	20,6	2 567	18,8	2 694	18,9
- prace interwencyjne	1 490	26,3	1 264	25,6	1 025	23,2	997	25,1
- roboty publiczne	163	6,6	147	4,8	172	5,3	327	7,7
- podjęcie działalności gospodarczej	385	19,4	416	17,8	422	15,8	495	16,6
- zatrudnieni na miejscach utworzonych w ramach dotacji dla pracodawców	493	33,8	948	32	913	31,1	846	30,2
Szkolenia	2 892	37,4	2 595	30,1	2 231	24,2	2 363	26,6
Staż	8 531	95,2	9 292	95,4	8 795	94,8	10 129	67,6
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	x	x	679	18,4	728	16,4	103	23,1
Prace społecznie użyteczne	269	5,4	348	5,7	267	4,7	326	5,6
Zaktywizowani ogółem	14 269	39,2	15 747	37,5	14 588	34,5	15 615	35,2

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Poniższy wykres przedstawia zmiany w strukturze udziału młodzieży w różnych formach aktywizacji zawodowej w latach 2006-2009.

Wykres 39 Udział bezrobotnych do 25 roku życia w formach aktywizacji zawodowej

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Wśród działań, podejmowanych przez urzędy pracy na rzecz aktywizacji młodzieży, wymienić należy także zajęcia aktywizacyjne, realizowane w ramach pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy. Ogółem, w latach 2006-2009 z tej formy aktywizacji

skorzystały 4 732 osoby, które stanowiły 35% ogółu bezrobotnych uczestniczących w tej formie aktywizacji.

Działania aktywizujące osoby bezrobotne w wieku 18-24 lata, wspierane były także środkami pochodzącymi z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie pełnił w poprzednim okresie programowania 2004-2006, rolę Instytucji Wdrażającej dla Działania 1.2 SPO RZL *Perspektywy dla młodzieży*. Projekty, w ramach tego Działania, skierowane były do młodych ludzi, poniżej 25 roku życia, mających trudności ze znalezieniem pracy i zagrożonych bezrobociem. Łączna wysokość środków, zaangażowanych w realizację projektów współfinansowanych przez EFS w Działaniu 1.2 to 64,4 mln zł. Liczba beneficjentów objętych wsparciem wynosiła 16 489 osób. W przypadku Działania 1.2 najczęściej stosowanymi formami wsparcia były staże i szkolenia zawodowe. Młodzi bezrobotni (w wieku do 25 roku życia) najczęściej wybierali szkolenia, w których łączy się nabywanie umiejętności zawodowych z nauką języka obcego (np. szkolenia barman-kelner, obsługa ruchu turystycznego, pracownik biurowo-administracyjny). Oprócz tego, chętnie wybierali kursy na prawo jazdy, szkolenia z zakresu księgowości, obsługi komputera, a także szkolenia z zasad podejmowania własnej działalności gospodarczej. Ten ostatni rodzaj szkolenia często był połączony z ubieganiem się przez bezrobotnych o jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej.

Również w obecnym okresie programowania 2007-2013, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków krajowych, duży nacisk kładzie się na projekty, w ramach, których wsparcie kierowane będzie do osób, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym do grupy osób młodych do 25 roku życia. Od 2008 roku w projektach tych uczestniczyło 10 698 osób w wieku 15-24 lat

Podsumowując, realizacja Priorytetu 5 mierzona jest wskaźnikami, które wyrażają pewne tendencje dotyczące sytuacji na rynku pracy. Ich analiza wskazuje, iż w większości obszarów, realizowana, aktywna i zintegrowana polityka wobec rynku pracy jest skuteczna i przynosi spodziewane efekty. W okresie czteroletnim wyjątek stanowi 2009 rok, kiedy z powodu światowego kryzysu finansowego, nastąpiło załamanie regionalnej gospodarki oraz zahamowanie pozytywnych tendencji również na rynku pracy.

Tabela 38 Wskaźniki monitoringu Priorytetu 5

Opis wskaźników	Lata			
	2006	2007	2008	2009
Stopa bezrobocia	23,6	18,7	16,8	20,2
Poziom bezrobocia	127 574	98 995	87 420	109 181
Napływ do bezrobocia	147 567	140 673	142 223	169 007
Odływ z bezrobocia	170 903	169 252	153 798	147 246
Wskaźnik płynności rynku pracy	53,4	52,4	44,0	34,0
Oferty pracy	52 237	55 678	52 401	46 277
Podjęcia pracy	78 836	73 757	62 582	57 471
Staże	8 960	9 739	9 282	14 989
Przygotowanie zawodowe	2 747	3 700	4 447	446

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

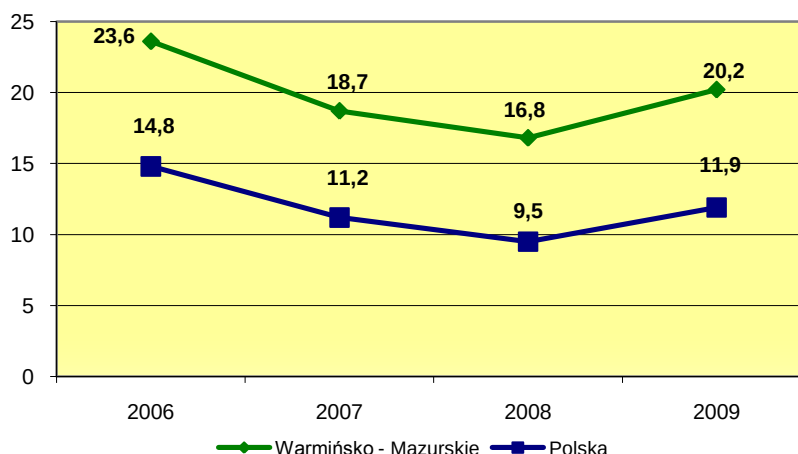
Stopa bezrobocia

W okresie od 2006 do 2008 roku obserwowaliśmy systematyczny spadek wartości tego wskaźnika od 23,6% w 2006 roku, poprzez 18,7% w 2007 roku do 16,8% w 2008 roku. Stopa bezrobocia, jaką odnotowano w regionie na koniec grudnia 2009 roku, wynosząca 20,2% zwiększyła się o 3,4 pkt proc. w odniesieniu do 2008 roku. W województwie warmińsko-mazurskim odnotowuje się duże zróżnicowanie przestrzenne w natężeniu bezrobocia. Rozpiętość między najniższym (7,1% w Olsztynie) i najwyższym (powiat bartoszycki 33,7%) wskaźnikiem stopy bezrobocia w województwie, wynosiła na koniec 2009 roku 26,6 pkt proc.

Województwo warmińsko-mazurskie, charakteryzuje się najwyższym w kraju natężeniem bezrobocia. W 2009 roku zahamowana została pozytywna tendencja zmniejszania się dystansu między wskaźnikiem stopy bezrobocia charakteryzującym województwo warmińsko-mazurskie, a obliczanym średnio dla kraju. Obserwować to mogliśmy w dłuższym przedziale czasowym i tak np. na wskaźnik stopy bezrobocia w regionie był wyższy od krajowego w 2006 roku o 8,8 pkt proc., w grudniu 2007 roku o 7,5 pkt. procentowego, a w 2008 roku już o 7,3 pkt proc.

W 2009 roku, różnica pomiędzy wartością stopy bezrobocia dla kraju, a wartością stopy dla województwa wzrosła do 8,3 pkt. proc.

Wykres 40 Tendencje w kształtowaniu się wskaźnika stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS

Dane dotyczące stopy bezrobocia uzyskane w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) różnią się od wskaźnika stopy bezrobocia rejestrowanego, co wynika z różnic metodologicznych w obliczaniu tego wskaźnika. Wskaźnik stopy bezrobocia liczony według BAEL jest o ok. 10 pkt proc niższy niż naliczany tradycyjną metodą.

W BAEL-u ujawnia się grupę osób, które wprawdzie nie pracują, są – według deklaracji – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia, ale pracy nie poszukują, czyli w rzeczywistości należą do kategorii biernych zawodowo, natomiast w urzędach pracy kwalifikowane są jako osoby bezrobotne. Z drugiej strony część zarejestrowanych bezrobotnych nie jest zainteresowana podjęciem pracy (wg. BAEL bierni zawodowo), bądź pracuje w szarej

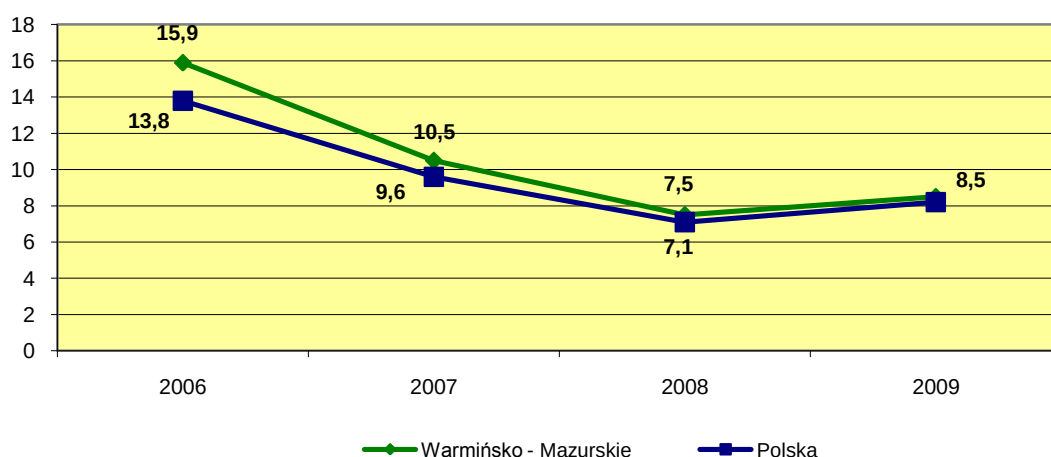
strefie (wg. BAEL kwalifikowani jako pracujący natomiast w urzędach pracy rejestrowani jako bezrobotni).

Analizując stopę bezrobocia według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności można zauważyć mniejszy dystans pomiędzy jej wartością w kraju i województwie warmińsko-mazurskim.

W 2006 roku różnica wynosiła 2,1 punktu procentowego, w 2007 roku – 0,9 punktu procentowego w 2008 roku – 0,4 punktu procentowego, w 2009 roku- 0,3 punktu procentowego.

W okresie od 2006 do 2009 roku, wskaźnik stopy bezrobocia na podstawie BAEL w regionie warmińsko – mazurskim wykazał większą dynamikę spadku niż miało to miejsce w kraju, bowiem spadek w regionie wynosił 7,4 pkt proc., w kraju 5,6 pkt proc.

Wykres 41 Tendencje w kształtowaniu się wskaźnika stopy bezrobocia wg BAEL¹² w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS

Poziom bezrobocia

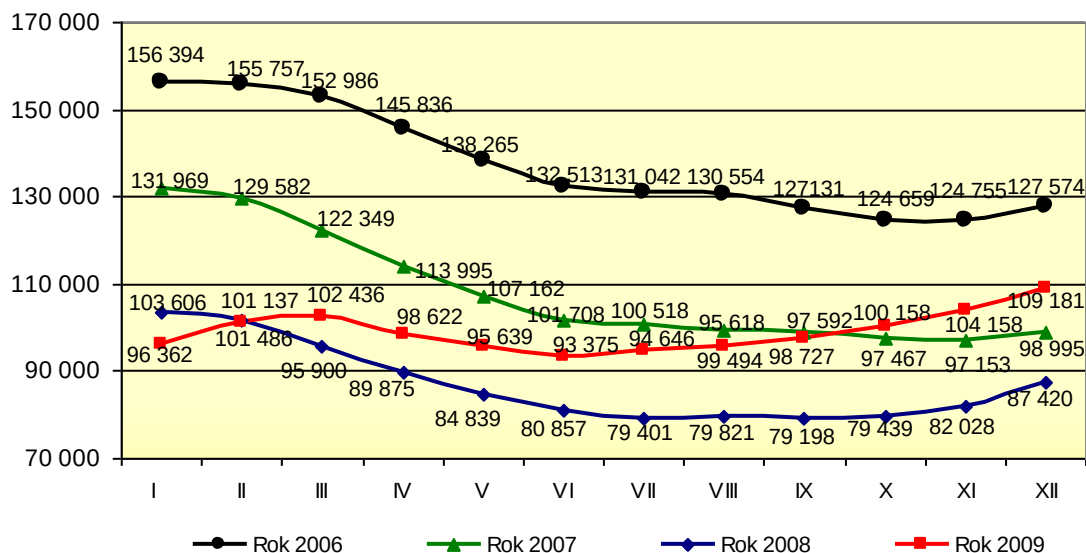
W 2009 roku, w województwie, podobnie jak w całym kraju, widoczna jest zmiana, utrzymującej się od kilku lat, tendencji spadku liczby bezrobotnych.

Według stanu na koniec 2009 roku, liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 109 181 osób. W stosunku do grudnia 2008 roku, liczba bezrobotnych w województwie wzrosła o 21 761 osób, tj. o 24,9% (kraj – wzrost o 28,4%). W odniesieniu do 2007 roku wzrost ten wynosił 10,3% (10 186 osób).

¹² Bezrobotnymi w rozumieniu BAEL (Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) będą osoby w wieku 15-74 lata, które jednocześnie spełniają trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Za bezrobotnego uważa się również osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ oczekiwały na podjęcie pracy wcześniej umówionej (nie dłużej niż trzy miesiące) i były gotowe tę pracę podjąć

W okresie czteroletnim (2006-2009) poziom bezrobocia w regionie zmniejszył się o 14,4% (18 393 osoby).

Wykres 42. Bezrobocie rejestrowane w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie sprawozdania MPiPS 01

Napływ

W latach 2006-2009 w urzędach pracy w całym województwie zarejestrowało się 599 470 osób. Największa liczba rejestrujących się bezrobotnych przypada na rok 2009 – 169 007 osób, o 26 784 osób więcej niż w roku poprzednim (wzrost o 18,8%) i o 21 440 osób więcej niż w roku 2006 (wzrost o 14,5%). Najmniej nowych bezrobotnych przybyło do rejestrów urzędów pracy w 2007 roku – 140 673 osoby.

Struktura napływu do bezrobocia wykazuje znaczny wzrost bezrobotnych rejestrujących się po raz pierwszy – o 16,5% (tj. 4 104 osób). W ogólnym napływie, stanowili oni: w 2006 roku – 16,8%, w 2007 roku – 15,5%, w 2008 roku – 15,8% i w 2009 roku – 17,1%.

Większość, w strukturze napływających do bezrobocia, stanowią osoby rejestrujące się kolejny raz. Ich udział w ogólnym napływie, w poszczególnych latach, przedstawiał się następująco: w 2006 roku – 83,5%, w 2007 roku – 84,5%, w 2008 roku – 84,2%, w 2009 roku – 82,9%. Wśród osób powracających do ewidencji po raz kolejny, w zależności od okresu, tylko od 17% do 29,4%, stanowią uczestnicy aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (tj. prac interwencyjnych, robót publicznych, szkoleń, prac społecznie użytecznych, staży i przygotowania zawodowego w miejscu pracy), co świadczy o wysokiej efektywności tych form aktywizacji.

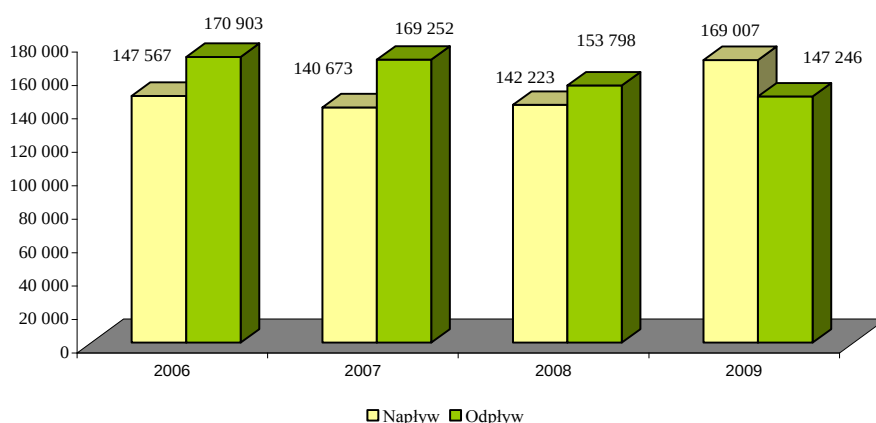
Odpływ

Od 2006 roku widoczny jest systematyczny spadek liczby osób wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy. Łącznie na przestrzeni czterech lat z rejestrów bezrobotnych

wyłączono w całym województwie 641 199 osób, z czego w 2009 roku - 147 246 bezrobotnych, o 23 657 osób mniej niż w roku 2006.

Najczęściej wskazywaną przyczyną wyrejestrowania z ewidencji bezrobotnych jest podjęcie pracy. W okresie od 2006 do 2009 roku, w związku z podjęciem pracy z bezrobocia wyłączono ogółem 272 646 osób, które stanowiły 42,5% wszystkich wyrejestrowanych. Ponad 28% odpływu (182 872 osoby) to bezrobotni, którzy zostali wyrejestrowani z powodu niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy. W ogólnej liczbie osób wyłączonych z ewidencji urzędów pracy stanowili oni: w 2006 roku – 28,9%, w 2007 roku – 28,5%, w latach 2008 i 2009 - 28,3%.

Wykres 43 Odpływy i napływy do bezrobocia w latach 2006-2009

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

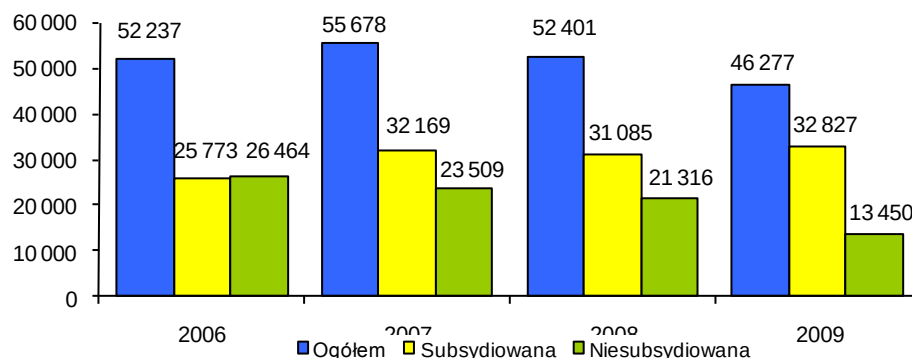
Wskaźnik płynności rynku pracy

W latach 2006-2009 zaznacza się tendencja spadkowa wskaźnika płynności rynku pracy, wyrażającego się stosunkiem bezrobotnych, którzy podjęli pracę, do liczby nowo zarejestrowanych w ewidencji powiatowych urzędów pracy. W poszczególnych latach wskaźnik ten kształtował się na poziomie – 53,4% w 2006 roku, – 52,4% w 2007 roku, – 44,0% w 2008 roku, – 34% w 2009 roku. W perspektywie czterech lat, wartość tego wskaźnika spadła o 19,4 pkt proc.

Oferty pracy

W analizowanym okresie, urzędy pracy pozyskały łącznie 206 593 oferty pracy. Najwięcej – 55 678 ofert pozostawało do dyspozycji publicznych służb zatrudnienia w 2007 roku, najmniej – 46 277, w 2009 roku.

Wykres 44 Oferty pracy pozyskane w latach 2006-2009

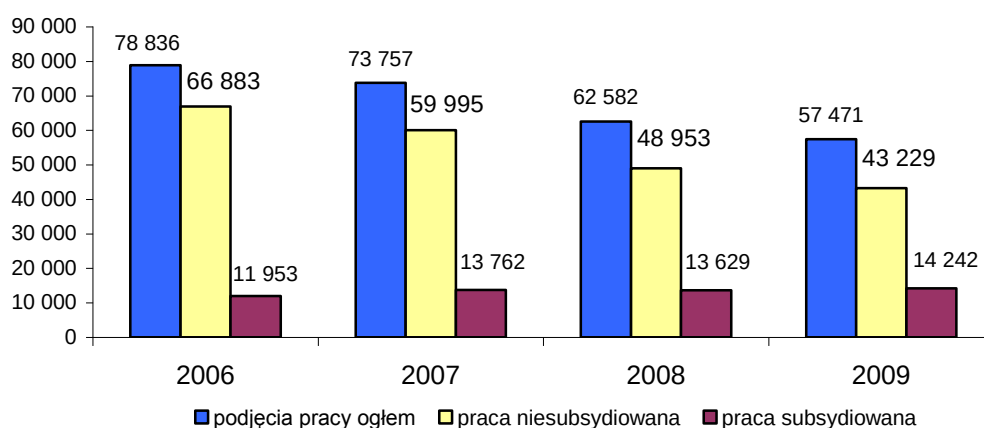
Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Wśród ogółu ofert, 59% (121 854) dotyczyło pracy subsydiowanej z Funduszu Pracy. Od 2006 roku zaznacza się systematyczny wzrost ich udziału w ogólnej liczbie ofert będących w dyspozycji urzędów pracy: w 2006 roku – 49,3%, w 2007 roku – 57,8%, w 2008 roku – 59,3%, w 2009 roku – 70,9%.

Podjęcia pracy

Podjęcie pracy to najczęstszy powód opuszczania przez osoby bezrobotne ewidencji urzędów pracy. W latach 2006-2009 w związku z podjęciem pracy, z rejestru bezrobotnych wyłączono ogółem 272 646 osób, co stanowiło 42,5% wszystkich wyrejestrowanych. Od kilku lat obserwujemy zahamowanie tej tendencji. O ile w 2006 roku podjęcie pracy było powodem 46,1% ogółu wyrejestrowań, to w 2007 wskaźnik ten ukształtował się już na poziomie 43,6%, w 2008 roku wynosił 40,7%, natomiast w 2009 roku 39%. Liczba osób wyrejestrowanych z tego powodu, na przestrzeni czterech lat, zmniejszyła się o 21 365 osób (z 78 836 osób w 2006 roku do 57 471 w 2009 roku).

Wykres 45 Podjęcia pracy przez bezrobotnych w latach 2006-2009

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Obserwowany spadek liczby bezrobotnych podejmujących pracę, dotyczy głównie spadku liczby podejmujących pracę niesubsydiowaną, czyli oferowaną przez „wolny rynek”. W perspektywie czterech lat, liczba podjęć pracy niesubsydiowanej spadła o 35,4% (o 23 654

osoby). W tym samym okresie, o 19,2% (2 289 osób), wzrosła liczba bezrobotnych, którzy podjęli pracę subsydiowaną z Funduszu Pracy. Środkami Funduszu Pracy wspierano zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych robót publicznych, a także podjęcie przez bezrobotnych działalności gospodarczej oraz miejsca pracy, powstałe dzięki dotacjom na wyposażenie nowych lub doposażenie istniejących miejsc pracy, na których zatrudniani są bezrobotni.

Staże zawodowe

Liczba bezrobotnych, korzystających z tego instrumentu wzrosła w ciągu czterech lat z 8 960 osób w 2006 roku, do 14 989 osób w 2009 roku (wzrost o 6 029 osób, tj. 67,3%). Ogółem, w ramach tej formy w całym województwie zaktywizowano 42 970 bezrobotnych. Osoby odbywające staż stanowią, w tym okresie, 26,0% ogółu zaktywizowanych bezrobotnych. W poszczególnych latach ich udział w ogólnej liczbie skierowanych na aktywne formy kształtował się następująco: w 2006 roku – 24,6 %, w 2007 roku – 23,2%, w 2008 roku – 21,9% i w 2009 roku – 33,9% .

W strukturze wydatków z Funduszu Pracy, stypendia stażowe stanowią 29,3% wszystkich wydatków przeznaczonych na aktywne formy w latach 2006-2009. W okresie tym, na ten cel przeznaczono 212 921,2 tys. zł.

Przygotowanie zawodowe dorosłych

W okresie czterech lat w ramach tej formy zaktywizowano 11 340 bezrobotnych. Od 2006 do 2008 roku zaznacza się tendencja wzrostu liczby bezrobotnych rozpoczynających przygotowanie zawodowe od 2 747 osób w 2006 roku, poprzez 3 700 osób w 2007 roku, do 4 447 osób w 2008 roku. W 2009 roku nastąpił znaczący spadek tej liczby do 446 osób. Spadek ten spowodowany był faktem, iż znowelizowana ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wniosła zasadnicze zmiany, dotyczące tego instrumentu aktywizacji, a akty wykonawcze w tym zakresie pojawiły się dopiero w maju 2009 roku.

W latach 2006-2009 na przygotowanie zawodowe dorosłych wydatkowano 47 994,2 tys. zł (6,6% wydatków Funduszu Pracy na aktywne formy).

Podsumowanie i wnioski

Celem wiodącym *Strategii* jest **rozwój zasobów ludzkich jako niezbędny warunek rozwoju społeczno gospodarczego województwa**. W związku z powyższym, na etapie tworzenia *Strategii* założono, iż cel ten zostanie osiągnięty do 2020 roku poprzez osiągnięcie następujących efektów w sferze rynku pracy i zasobów ludzkich:

- zmniejszenie dystansu do krajowego poziomu zatrudnienia i bezrobocia,
- ograniczenie bezrobocia do 51-54 tys. osób oraz wskaźnika stopy bezrobocia do 10-12%,
- wzrost zatrudnienia i osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia w wysokości 54-56%.

W zamierzeniach strategicznych przewidziano **wysoką dynamikę spadku stopy bezrobocia** o ponad 1,2 pkt procentowego rocznie oraz średnioroczny **spadek poziomu bezrobocia** o 6%.

W okresie od 2006 do 2008 roku obserwowaliśmy systematyczny spadek wartości stopy bezrobocia od 23,6% w 2006 roku, poprzez 18,7% w 2007 roku, do 16,8% w 2008 roku. Stopa bezrobocia, jaką odnotowano w regionie na koniec grudnia 2009 roku, wynosząca 20,2% zwiększyła się o 3,4 pkt proc. w odniesieniu do 2008 roku. Województwo warmińsko-mazurskie, charakteryzuje się najwyższym w kraju natężeniem bezrobocia.

W 2009 roku zahamowana została pozytywna tendencja zmniejszania się dystansu między wskaźnikiem stopy bezrobocia charakteryzującym województwo warmińsko-mazurskie, a obliczanym średnio dla kraju. Obserwować to mogliśmy w dłuższym przedziale czasowym i tak np. na wskaźnik stopy bezrobocia w regionie był wyższy od krajowego w 2006 roku o 8,8 pkt proc., w 2007 roku o 7,5 pkt. proc., a w 2008 roku już o 7,3 pkt proc.

W 2009 roku, różnica pomiędzy wartością stopy bezrobocia dla kraju, a wartością stopy dla województwa wzrosła do 8,3 pkt. procentowego.

Podsumowując, należy zauważyć, iż w okresie 2006-2008 nastąpił spadek stopy bezrobocia w regionie na poziomie wyższym niż zakładany w *Strategii*. Natomiast 2009 rok przyniósł znaczny wzrost tego wskaźnika o 3,4 pkt proc.

Jeśli chodzi o poziom bezrobocia to w okresie czteroletnim (2006-2009), wskaźnik ten zmniejszył się w regionie o 14,4% (18 393 osoby).

Jednakże w 2009 roku, w województwie, podobnie jak w całym kraju, widoczna jest zmiana utrzymującej się od kilku lat tendencji spadku liczby bezrobotnych. Według stanu na koniec 2009 roku, liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 109 181 osób. W stosunku do grudnia 2008 roku, liczba bezrobotnych w województwie wzrosła o 21 761 osób, tj. o 24,9% (kraj – wzrost o 28,4%). W odniesieniu do 2007 roku wzrost ten wynosił 10,3% (10 186 osób).

Na równie wysokim poziomie założono dynamikę **wzrostu wskaźnika zatrudnienia** średniorocznie o 0,8 pkt proc. Wskaźnik zatrudnienia, zarówno w Polsce jak i w regionie, w latach 2006-2008 utrzymywał tendencję rosnącą. Natomiast w 2009 roku, w porównaniu do 2008 roku, na skutek światowej dekonunktury gospodarczej, jego wartość spadła. Na przestrzeni lat 2006-2009 widoczny jest jednak wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia, zarówno w regionie (o 4,1 pkt proc.) jak i średnio w Polsce (o 2,6 pkt. proc). Należy zauważyć, iż wskaźnik zatrudnienia w regionie warmińsko-mazurskim jest jednym z najniższych w kraju. Niższy wskaźnik charakteryzuje tylko województwo zachodniopomorskie (45,2%). Pozytywnym sygnałem jest zmniejszenie się różnicy

między wartością wskaźnika zatrudnienia w regionie i kraju. W 2006 roku różnica ta wyniosła 3,4 pkt proc., a w 2009 roku 2,2 pkt proc.

Analizując średnioroczny wzrost wskaźnika zatrudnienia, w latach 2006-2009, w województwie, należy zauważyć, iż został osiągnięty zakładany wskaźnik wzrostu zatrudnienia o 0,8 pkt proc. w skali roku. Osiągnięcie do 2020 roku wskaźnika zatrudnienia na poziomie zakładanych 54-56 % może być realne do zrealizowania, jeżeli dynamika wzrostu tego wskaźnika będzie utrzymywała się na dotychczasowym poziomie.

Podsumowując, należy zwrócić uwagę na fakt, iż rynek pracy województwa warmińsko-mazurskiego należy do najtrudniejszych w kraju, a rozwiązanie jego problemów stanowi wyzwanie dla samorządu województwa i publicznych służb zatrudnienia. Potrzeba racjonalnego i kompleksowego działania znalazła odzwierciedlenie w *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*. Określone w niej cele i priorytety oraz, służące ich osiągnięciu, działania stanowiły odpowiedź na strategiczne wyzwania zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich. *Strategia* służy jako podstawa do corocznego formułowania wojewódzkiej polityki w zakresie rynku pracy, znajdującej wyraz w celach, priorytetach i działaniach, zawartych w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia. Stanowi on wytyczną dla publicznych służb zatrudnienia oraz instytucji rynku pracy na najbliższy rok.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż rynek pracy jest jednym z wielu aspektów funkcjonowania społeczeństwa, pozostając w ścisłym związku m.in. z gospodarką i edukacją. Implikuje to konieczność podejmowania kompleksowych działań, uwzględniających specyfikę struktury społeczno-gospodarczej regionu, co znalazło wyraz w celu wiodącym *Strategii*: **Rozwój zasobów ludzkich niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego regionu** oraz, służących jego osiągnięciu, priorytetach.

Analizując wyniki monitoringu, należy pamiętać, że pierwszy etap realizacji *Strategii* przypadł w okresie spowolnienia gospodarczego, wywołanego światowym kryzysem finansowym. Jego skutki, w postaci zwolnień pracowników i zmniejszenia się liczby ofert pracy, dotknęły również, w latach 2008-2009, województwo warmińsko-mazurskie. W związku z tym, dla osiągnięcia długofalowych celów, należało także podejmować działania doraźne, łagodzące skutki kryzysu, co znalazło wyraz w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2010 rok. Przewidziane w nim działania uwzględniają utrudnioną sytuację gospodarczą województwa, obejmując doraźne przedsięwzięcia, dążące m.in. do utrzymania istniejących miejsc pracy. Konsekwentnie jednak podejmowane są działania, służące długofalowej perspektywie, przede wszystkim poprzez dążenie do zwiększenia aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców województwa, promocję i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy.

Dynamika wartości monitorowanych wskaźników (stopa bezrobocia, wskaźnik zatrudnienia i współczynnik aktywności zawodowej), a także kształtowanie się liczby bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim, pozwalają na stwierdzenie, iż **przyjęte kierunki działania są właściwe, a osiągnięcie celów, do 2020 roku, realne.**

Należy jednak pamiętać, że lata 2006-2009 to pierwszy etap realizacji *Strategii*. Długa perspektywa czasowa oraz wpływ potencjalnych czynników zewnętrznych, takich jak: skutki omawianego kryzysu, wysokość środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz zmiany przepisów prawnych, bezpośrednio lub pośrednio, wpływające na funkcjonowanie rynku pracy; powodują, iż na tym etapie trudne jest

określenie stopnia realizacji celów Strategii. Drugi monitoring Strategii zostanie przeprowadzony w 2013 roku, natomiast po zakończeniu okresu programowania 2007-2013 będzie miała miejsce ewaluacja. Informacje, uzyskane na tzw. półmetku realizacji Strategii, pozwolą na szczegółowe określenie stopnia realizacji założonych celów oraz na podjęcie, na ich podstawie, decyzji, odnośnie intensyfikacji działań bądź modyfikacji ich kierunków.

Realizacja działań zaplanowanych w *Strategii*, jak również, w stanowiącym jej coroczny wyraz, Regionalnym Planie Działań, wymagała i nadal wymaga współpracy samorządu województwa z partnerami rynku pracy, a więc z samorządami lokalnymi, organizacjami pracodawców, organizacjami związków zawodowych, organizacjami pozarządowymi i instytucjami szkoleniowymi, wyrażającej się m.in. w tworzeniu partnerstw lokalnych. Wymaga również wykorzystania wszystkich możliwych instrumentów i uregulowań prawnych, a także kreatywności osób, zaangażowanych w działania na rzecz rynku pracy.

Załącznik 1

Wskaźniki¹³ do osiągnięcia w trakcie realizacji Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku

Priorytet	Wskaźniki	Lata			
		2006	2007	2008	2009
Priorytet 1 <i>Wzrost zatrudnienia</i>	Wskaźnik zatrudnienia	44,1%	46,3%	48,3%	48,2%
	Wskaźnik aktywności zawodowej	51,0%	51,5%	52,0%	52,7%
Priorytet 2 <i>Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej</i>	Współczynnik skolaryzacji brutto:				
	Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 16-18 lat)	15,4	16,4	17,0	17,4
	Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	50,4	52,1	53,1	54,6
	Szkoły zawodowe i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat)	46,3	41,9	40,5	41,8
	Szkoły policealne (wiek 19-21 lat)	16,1	15,6	19,0	16,5
	Liczba instytucji kształcenia ustawicznego	198	185	213	265
	Liczba osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym	14 231	12 875	14 166	14 577
	Wyniki egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje (po ZSZ)	64,1%	82,0%	74,0%	83,6%
	Wyniki egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje (po technikum)	b.d.	50,0%	48,0%	55,7%

¹³ Do potrzeb monitoringu autorzy *Strategii* stworzyli listę podstawowych wskaźników służących określeniu w sposób syntetyczny wpływu długoterminowej realizacji *Strategii*. Lista tych wskaźników miała charakter otwarty, dlatego też dla potrzeb monitoringu częściowo zostały one zmienione, a lista została poszerzona o wskaźniki, które odzwierciedliły zmiany, zachodzące na regionalnym rynku pracy. Wszystkie wskaźniki zostały opisane w poszczególnych częściach Raportu.

Priorytet 3 <i>Efektywna organizacja rynku pracy</i>	Liczba agencji zatrudnienia	25	28	35	45
	Liczba instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do RIS	90	37	48	64
	Liczba Centrów Aktywizacji Zawodowej	0	0	0	5
	Liczba Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych	0	0	0	7
	Liczba spółdzielni socjalnych	8	6	1	2
Priorytet 4 <i>Równość szans do zatrudnienia</i>	Liczba osób w wyodrębnionych grupach bezrobotnych				
	Długotrwale bezrobotni	84 060	61 481	44 228	47 945
	Bezrobotni do 25 roku życia	27 086	18 780	18 189	24 322
	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	22 288	20 261	17 570	21 669
	Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	41 175	34 510	27 971	31 570
	Niepełnosprawni	3 760	3 564	4 165	5 268
	Udział % w ogólnej liczbie osób bezrobotnych				
	Długotrwale bezrobotni	65,9%	62,1%	50,6%	43,9%
	Bezrobotni do 25 roku życia	21,2%	19,0%	20,8%	22,3%
	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	17,5%	20,5%	20,1%	19,8%
	Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	32,3%	34,9%	32,0%	28,9%
	Niepełnosprawni	2,9%	3,6%	4,8%	4,8%
Priorytet 5 <i>Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze</i>	Stopa bezrobocia rejestrowanego	23,6%	18,7%	16,8%	20,2%
	Stopa bezrobocia wg BAEL	15,9%	10,5%	7,5%	8,5%
	Poziom bezrobocia	127 574	98 995	87 420	109 181

bezrobocia	Napływ do bezrobocia	147 567	140 673	142 223	169 007
	Odpływ z bezrobocia	170 903	169 252	153 798	147 246
	Wskaźnik płynności rynku pracy	53,4%	52,4%	44,0%	34,0%
	Oferty pracy	52 237	55 678	52 401	46 277
	Podjęcia pracy	78 836	73 757	62 582	57 471
	Staże zawodowe	8960	9 739	9282	14 989
	Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	2 747	3 700	4 447	446